

Treball de Final de Grau en modalitat d'Aprenentatge i Servei (ApS),

en col·laboració amb el Programa Escola de Bambú,

Projecte Aprenem Famílies En Xarxa (AFEX),

de la Fundació Casa Àsia.

ESTRATÈGIES PER A UNA EDUCACIÓ INTERCULTURAL

Universitat Autònoma de Barcelona,

Educació Primària.

Treball Final de Grau

Entrega 3, en data 3 / 6 / 2024

Dan Borràs Viaplana - 1559530@uab.cat

Tutoritzat per Denise Holguín, personal col·laborador de docència i de recerca.

El més sincer agraïment... a totes les persones que han contribuït de manera directa o indirecta en la realització d'aquest Treball de Final de Grau.

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora de TFG, Denise Holguín, per la seva dedicació i la seva guia i suport constant durant el desenvolupament d'aquest treball.

També a la Fundació Casa Àsia, així com a la coordinadora de l'Escola de Bambú, Imma Llorc, i a totes les persones que en formen part, per brindar-me la seva plena confiança i la gran oportunitat d'elaborar el TFG, en modalitat ApS, en col·laboració amb aquesta, donant resposta a una necessitat existent programa Aprenem Famílies En Xarxa que ofereix.

Finalment, vull expressar també, el meu profund agraïment a la meva família, especialment al meu pare i la meva mare, ja que sense la seva constant motivació, paciència i suport emocional, aquesta experiència hauria estat molt més difícil.

Així mateix, vull donar les gràcies a una gran mestra i amiga, l'Emma Medina que, amb el seu entusiasme i coneixement, sempre ha estat al meu costat, des que vam començar, junts, la carrera, animant-me a tirar endavant la meva formació com a docent, fins aquest darrer curs, amb l'elaboració i el desenvolupament del treball i tot el que ha comportat la seva realització.

Sense el vostre suport, aquesta tasca no hauria estat possible.

Gràcies a tots els que heu estat part d'aquest viatge!

Resum

Aquest treball de fi de grau aborda la necessitat essencial de l'educació intercultural en els contextos educatius, amb l'objectiu de fomentar un entorn d'aprenentatge més inclusiu i respectuós, centrant-se en una temàtica de gran rellevància actual, l'educació intercultural, especialment en el context d'ensenyament de la llengua per a persones adultes migrades. La col·laboració amb el programa *Aprenem Famílies En Xarxa* (AFEX) i la Fundació Casa Àsia afegeix un component pràctic significatiu, reflectint un compromís amb la comunitat i una aplicació real de les estratègies educatives proposades. D'aquesta manera es proporciona un marc teòric complet sobre la cultura, la identitat i la interculturalitat, remarcant la importància de reconèixer i valorar la diversitat en el context educatiu.

Metodològicament, s'ha realitzat i posat en pràctica un seguit d'activitats en el marc d'Aprenentatge i Servei (ApS), amb l'objectiu de preparar una guia didàctica. Aquesta es presenta com a resultat final d'aquest treball, i inclou una varietat d'estratègies i propostes dissenyades per a promoure la comprensió i la col·laboració intercultural entre l'alumnat del programa AFEX. La implementació d'aquestes estratègies vol millorar significativament la consciència cultural i l'empatia dels estudiants, contribuint finalment a crear un entorn escolar més harmònic i divers. Es proposen un seguit de recomanacions per a futures investigacions i aplicacions pràctiques, destacant la necessitat contínua d'enfocaments innovadors en l'educació intercultural.

Paraules clau: ensenyament de la llengua, diversitat cultural, ensenyament inclusiu, educació intercultural, identitat, estratègies educatives.

Resumen

Este trabajo de fin de grado aborda la necesidad esencial de la educación intercultural en los contextos educativos, con el objetivo de fomentar un entorno de aprendizaje más inclusivo y respetuoso, centrándose en una temática de gran relevancia actual, la educación intercultural, especialmente en el contexto de la enseñanza de la lengua para personas adultas migradas. La colaboración con el programa *Aprenem Famílies En Xarxa* (AFEX) y la Fundación Casa Asia añade un componente práctico significativo, reflejando un compromiso con la comunidad y una aplicación real de las estrategias educativas propuestas. De este modo se proporciona un marco teórico completo sobre la cultura, la identidad y la interculturalidad, remarcando la importancia de reconocer y valorar la diversidad en el contexto educativo.

Metodológicamente, se ha realizado y puesto en práctica una serie de actividades en el marco de Aprendizaje y Servicio (ApS), con el objetivo de preparar una guía didáctica. Ésta se presenta como resultado final del trabajo, y incluye una variedad de estrategias y propuestas diseñadas para promover la comprensión y la colaboración intercultural entre el alumnado del programa AFEX. La implementación de estas estrategias quiere mejorar significativamente la conciencia cultural y la empatía de los estudiantes, contribuyendo finalmente a crear un entorno escolar más armónico y diverso. Se proponen recomendaciones para futuras investigaciones y aplicaciones prácticas, destacando la necesidad continua de enfoques innovadores en la educación intercultural.

Palabras clave: enseñanza de la lengua, diversidad cultural, enseñanza inclusiva, educación intercultural, identidad, estrategias educativas.

Abstract

This final degree project addresses the essential need for intercultural education in educational contexts, with the aim of fostering a more inclusive and respectful learning environment. It focuses on a highly relevant current topic, intercultural education, particularly in the context of language teaching for adult migrants. Collaboration with the Aprenem Families En Xarxa (AFEX) program and the Casa Asia Foundation adds a significant practical component, reflecting a commitment to the community and a real application of the proposed educational strategies. In this way, a comprehensive theoretical framework on culture, identity, and interculturality is provided, emphasizing the importance of recognizing and valuing diversity in the educational context.

Methodologically, a series of activities have been carried out and implemented within the framework of Learning and Service (ApS), with the aim of preparing a didactic guide. This guide is presented as the final result of the project and includes a variety of strategies and proposals designed to promote intercultural understanding and collaboration among the students of the AFEX program. The implementation of these strategies aims to significantly improve the students' cultural awareness and empathy, ultimately contributing to creating a more harmonious and diverse school environment. Recommendations for future research and practical applications are proposed, highlighting the ongoing need for innovative approaches in intercultural education.

Keywords: language education, cultural diversity, inclusive teaching, intercultural education, identity, educational strategies.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	1
2. OBJECTIUS.....	3
3. MARC TEÒRIC.....	4
3.1. Cultura.....	4
3.2. Identitat.....	6
3.3. Interculturalitat.....	9
3.4. Estratègies de gestió de la diversitat en contextos educatius de l'aprenentatge de la llengua.....	13
4. METODOLOGIA.....	17
4.1. A les formacions del programa AFEX.....	17
4.2. A les classes de llengua.....	21
4.3. Seminaris de la UAB.....	25
4.4. Treball personal autònom.....	26
4.4.1. Desenvolupament i redacció del TFG.....	26
5. JUSTIFICACIÓ DE LA GUIA.....	27
6. CONCLUSIONS.....	32
7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	36
8. ANNEXOS.....	39
8.1. Programació de les activitats realitzades a l'aula.....	39
8.1.1. per indagar en les diferents perspectives.....	39
8.1.2. per posar en pràctica la competència intercultural.....	44
8.2. Material didàctic utilitzat.....	51
8.2.1. a les activitats de perspectiva.....	51
8.2.2 a la proposta del taller del Seminari Internacional CULT.....	60
8.3. Evidències de les activitats i propostes realitzades l'aula.....	64
8.4. GUIA d'Estratègies i Propostes Interculturals.....	65

1. INTRODUCCIÓ

Cada cop més, convivim en un entorn que es caracteritza per la diversitat cultural i la globalització. Així mateix, en el camp de l'educació, i tenint en compte la realitat actual del context educatiu, la interculturalitat esdevé una eina essencial per a la formació de les persones i per a la construcció de societats més cohesionades i inclusives, ja que a les aules hi conviuen gran varietat de persones amb diferents cultures, creences i orígens i cal treure'n profit.

Segons l'IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya), basant-se en el Cens Anual de Població de l'INE (Institut Nacional d'Estadística), la població de Catalunya ha experimentat un augment constant en els últims anys (IDESCAT, 2023, Gràfica 1). La Taula 1 proporciona una relació per províncies de la població local i la població estrangera que habita a Catalunya, amb data de l'1 de gener de 2023, reflectint la diversitat actual present a cada província i, en conseqüència, a tot el territori català:

Població estrangera a 1 de gener. Províncies. 2023 Catalunya		Població estrangera			
	(1) Població	total	% vert.	% sobre (1)	
Barcelona →	5.797.356	950.707	69,80	16,40	
Girona →	808.672	171.482	12,59	21,21	
Lleida →	447.343	88.356	6,49	19,75	
Tarragona →	848.592	151.436	11,12	17,85	
Total	7.901.963	1.361.981	100,00	17,24	

Font: Idescat, a partir del Cens anual de població de l'INE.

Taula 1: Població estrangera a Catalunya al 1 de gener de 2023.

Amb l'augment de la mobilitat humana i la interconnexió entre cultures, les institucions educatives han de respondre de manera efectiva a les necessitats i desafiaments que aquesta diversitat presenta, incloent-hi la promoció de la comprensió intercultural, el respecte mutu i la convivència pacífica entre persones de diferents orígens ètnics, culturals i lingüístics. L'educació intercultural és molt important per a la integració i l'èxit acadèmic de l'alumnat provinent d'orígens i cultures diverses, així com ho és per al desenvolupament d'una ciutadania globalment conscient i inclusiva. Per això es considera essencial invertir en estratègies educatives innovadores i recursos de suport que promoguin l'educació intercultural, preparant a les generacions futures per a un món cada cop més divers i interconnectat.

En aquest context divers, la Fundació Casa Àsia, una institució amb un gran bagatge d'experiència en la promoció del diàleg intercultural, promou el coneixement, la comprensió i les relacions entre Espanya i els països d'Àsia-Pacífic, facilitant el diàleg i la cooperació mitjançant projectes interculturals. Un dels seus projectes principals és l'Escola de Bambú, que inclou el programa Aprenem Famílies En Xarxa (AFEX) el qual busca integrar les famílies migrants en els centres educatius dels seus fills i filles, millorant la comunicació dins la comunitat educativa mentre aprenen els idiomes del país d'acollida. Aquest Treball de Final de Grau, realitzat en modalitat Aprenentatge i Servei (APS), en col·laboració amb el programa Aprenem Famílies En Xarxa (AFEX) que ofereix La Fundació Casa Àsia, pretén

donar resposta a la necessitat que suposa aquesta realitat. Busca integrar les famílies migrants en els centres educatius dels seus fills i filles, millorant la comunicació dins la comunitat educativa mentre aprenen els idiomes del país d'acollida. En aquest context, es va proposar l'encàrrec de crear quatre guies d'estratègies i recursos per a les dinamitzadores del programa, una tasca assumida pels quatre estudiants de la Universitat Autònoma de Barcelona que hem realitzat el TFG en aquesta modalitat.

La col·laboració amb Casa Àsia, ofereix un marc idoni per explorar com afrontar aquest repte específic de fomentar l'educació intercultural dins del marc del programa AFEX. A través d'una aproximació pràctica i col·laborativa amb el programa, es vol aprofundir en els reptes i oportunitats que presenta l'educació intercultural, amb un enfocament concret en el programa AFEX, elaborant una guia pràctica que serveixi com a eina versàtil i dinàmica per a les dinamitzadores del programa, així com per qualsevol docent que es trobi en un context educatiu de característiques similars.

L'elaboració i creació de la guia, i tot el que ha implicat, té l'objectiu d'elaborar un discurs més ampli sobre l'enriquiment i la transformació que pot generar l'aplicació d'aquestes pràctiques en el sistema educatiu en la seva globalitat, concretament en l'educació no formal de persones adultes. Així doncs, la guia resultant del treball busca promoure un ambient educatiu que celebri la diversitat i fomenti un aprenentatge profund, significatiu i inclusiu. Aquest treball no només és una exploració acadèmica, sinó un compromís amb la creació d'un impacte positiu i durador a la comunitat educativa, dins el context del programa AFEX, i, com a conseqüència, a una part de la societat.

A continuació, es mostren els objectius que han sigut formulats com a metes específiques per donar resposta a la finalitat principal d'aquest TFG. Seguidament, al tercer apartat del treball es propicia la base teòrica que fonamenta les decisions empreses al llarg del desenvolupament del treball. La metodologia emprada durant tot el procés és desenvolupada al quart apartat del treball, seguida de la justificació i de les conclusions finals. Finalment, s'inclou la guia elaborada com a resultat del TFG en modalitat APS, donant resposta a l'encàrrec proposat pel programa com annex a aquest treball

2. OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquest treball és crear una guia amb materials didàctics innovadors i específics per a fomentar una educació intercultural, en el context d'ensenyament i aprenentatge de les llengües a persones adultes nouvingudes, concretament dins del programa AFEX.

Per assolir l'objectiu principal he determinat els següents objectius específics:

- Desenvolupar recursos d'aprenentatge que reflecteixin la diversitat cultural i lingüística present en el programa, fomentant un aprenentatge inclusiu i equitatiu, així com la interacció activa i positiva de les diferents cultures presents a l'aula.
- Millorar l'experiència d'aprenentatge dels participants dins del marc del programa AFEX mitjançant les eines pràctiques i dinàmiques específiques proposades a la guia.

3. MARC TEÒRIC

El Marc Teòric d'aquest treball es distribueix en quatre seccions, corresponents als conceptes clau que estan interrelacionats, així com als autors i a les fonts que s'han utilitzat per abordar el treball d'una manera coherent i documentada.

Cal entendre que el terme *interculturalitat* està format pel mot *cultura* amb el prefix *inter-*, que significa *entre cultures*, i fa referència a la relació o interacció entre aquestes. Així doncs, per comprendre què és la interculturalitat en la seva globalitat, primer cal tenir una idea clara del concepte *cultura*.

En un context d'educació intercultural per a persones adultes novingudes, com és el cas de les classes de llengua que ofereix el programa AFEX, la comprensió de la mateixa identitat i la dels altres és fonamental per a una integració efectiva i un diàleg positiu.

Per aquests motius, i per a garantir la comprensió completa del context en el qual se situa el marc d'aquest treball, i de tot el que ha implicat i incidit durant el seu desenvolupament, s'ha valorat la necessitat d'incidir en aquests conceptes.

Finalment, es fa referència a les estratègies de gestió de la diversitat i a la creixent necessitat de formació docent específica, quan es tracta d'un context educatiu d'aquestes característiques, concretament en el context educatiu de l'ensenyament de la llengua del país d'acollida (català i castellà) per a persones adultes migrades, dins el programa AFEX.

3.1. Cultura

El primer concepte que cal especificar és el de *cultura*. Aquest és un mot molt difícil de definir, ja que hi ha controvèrsies entre professionals de diferents àrees sobre la concepció de la cultura. Ansión i Zúñiga (1997) proposen com a definició operativa de cultura fent referència als "modos de vivir o los modos de ser compartidos por seres humanos" (p. 2). Partint d'aquesta base es concreta que els éssers humans ens agrupem segons diverses afinitats, ja siguin ideològiques, de creença, d'origen territorial, d'origen ètnic, de sexe, entre d'altres, i en aquests grups es generen i comparteixen models de ser i un llenguatge que també forma part de la cultura.

No obstant això, els autors remarquen que aquest concepte, i la idea que representa, només cobra sentit si es té una mirada global que inclogui a tota la societat:

Podemos afirmar que la cultura, a la vez que se internaliza individualmente, es un hecho eminentemente social, puesto que es compartida y se socializa permanentemente en todas las interacciones de la sociedad, y en forma muy particular en los procesos educativos (Ansión i Zúñiga, 1997, p. 2).

Austin Millán (2000) defineix el concepte de cultura etimològicament des de diferents àrees d'investigació. L'àrea que més es relaciona amb la finalitat d'aquest treball és

l'antropològica, que ens diu que la cultura és el conjunt de costums, tradicions, creences i pràctiques que defineixen un grup humà en particular, abraçant una àmplia gamma d'elements, com són els valors, les normes socials, les eines materials, l'organització comunitària i altres aspectes de la vida quotidiana.

A través de l'estudi antropològic de la cultura, podem comprendre millor la diversitat humana existent, així com la riquesa de les experiències culturals que han succeït al llarg del temps i de les diferents regions del món. Gilberto Giménez (2015) defineix el concepte de cultura de la següent manera:

La cultura es la organización social del sentido, interiorizado de modo relativamente estable por los sujetos en forma de esquemas o de representaciones compartidas, y objetivado en "formas simbólicas", todo ello en contexto históricamente específicos y socialmente estructurados, porque para nosotros, sociólogos y antropólogos, todos los hechos sociales se hallan inscritos en un determinado contexto espacio-temporal (p. 5).

Aquesta definició pretén mostrar i ressaltar la gran riquesa que aporta la cultura a la societat, així com la complexitat que aquesta presenta i la profunda influència que té en les experiències i en les interaccions humanes dins d'una societat. Gilberto Giménez explica que la cultura es basa en una forma d'organització social que permet donar-li un sentit a les pràctiques o comportaments de les persones, compartint així un conjunt de significats i entenent el món que els envolta.

La cultura està integrada a les persones de manera relativament estable en forma de patrons de pensaments i formes d'actuar, així com d'unes formes simbòliques, que són compartides i acceptades pels membres d'una mateixa comunitat o societat. Això significa que les persones aprenen els valors, normes i creences culturals mitjançant el procés de socialització i sovint els mantenen al llarg de la seva vida, ja que són fonamentals per a la cohesió social i la identitat compartida. Molts dels trets que considerem característics d'una cultura, en realitat, són el resultat d'interaccions, influències, barreges i adaptacions amb altres cultures. D'aquesta manera, les cultures mai han estat aïllades. Tal com destaca Joaquín Beltrán (2015), les cultures no són estàtiques i immutables, sinó que s'adapten i es transformen en resposta a les interaccions amb altres grups, i als canvis en l'entorn sociohistòric. De la següent manera, s'explica el dinamisme i la flexibilitat de les cultures, al llibre *La interculturalidad*:

Además, no hay ninguna cultura que sea del todo homogénea en su interior ni completamente impermeable a las influencias del exterior. las culturas son flexibles, fluidas, cambiantes: no esencias eternas, idénticas a sí mismas desde tiempos inmemoriales (Beltrán, 2015. pp. 14-15).

Finalment, es remarca la importància que emprèn comprendre el context espacial i temporal, així com tenir-lo en compte, ja que les pràctiques culturals sorgeixen com a resposta a les condicions de vida i als fenòmens rellevants que es produeixen al nostre entorn, tant pel que fa a fets històrics com en referència a les dinàmiques concretes que cada societat i individu adopta i repeteix.

Així doncs, entenem que la cultura és un conjunt de valors, creences, costums, llengües i pràctiques que caracteritzen un grup social determinat, creant així un sistema compartit de significats que proporciona als individus un sentit de pertinença i de comunitat. Així mateix, cal tenir en compte que cada individu té la seva pròpia identitat, que pot, o no, reflectir la cultura predominant del lloc on viuen. És per això que en el següent subapartat s'aprofundeix en el significat del terme *identitat* i tot el que implica el seu procés de creació.

3.2. Identitat

El concepte d'*identitat* va ser plantejat per primer cop pel filòsof John Locke (1690) en el seu Assaig sobre l'enteniment humà. A partir d'aquí, diversos pensadors i professionals de diferents àrees varen anar construint les seves teories i definint què és considerat com a identitat. Marcia (1987) i Waterman (1985)¹ donen aquesta definició més detallada:

Identidad se refiere a la organización de la conducta, habilidades, creencias e historia del individuo en una imagen consistente de sí mismo. Esto implica elecciones y decisiones deliberadas, en particular, con respecto de la vocación, orientación sexual y una "filosofía de la vida" (p. 33).

Rodríguez Sánchez (1989) reflexiona sobre la complexitat del concepte i en la manera en què la identitat personal es desenvolupa a través de la integració de la percepció de nosaltres mateixos amb la nostra visió del món i les nostres accions. Argumenta que una identitat personal ben integrada implica un coneixement profund de les nostres capacitats, interessos, actituds, objectius, normes i valors. Afirmar qui som i estar còmodes amb aquesta afirmació, saber el que volem i lluitar per aconseguir-ho, tot dins del marc de les nostres pròpies normes i valors. A més, destaca la importància del coneixement de nosaltres mateixos i de la coherència entre les nostres creences i els nostres comportaments. Aquesta comprensió enriquidora de la identitat personal pot ser molt valuosa per al desenvolupament personal i la reflexió sobre com interactuem amb el món que ens envolta. Trenta anys més tard, Antón Mellón i Antón Carbonell (2019), exposen que "la identitat no és altra cosa que la síntesi que cada un produeix a partir dels valors i indicadors de comportament transmesos pels diferents mitjans als que pertany, segons les seves característiques personals i la seva pròpia trajectòria vital" (p. 10).

En definitiva, doncs, la concreció més simple i clara que podem extreure d'aquestes aportacions és que la identitat personal és aquella que dona resposta a la pregunta "qui soc jo?", i aquest "jo" conté característiques invariables, com per exemple la genètica, però també d'altres que poden anar canviant al llarg del temps. Així es vol remarcar el dinamisme present en la creació de la identitat, així com el constant replantejament i evolució d'aquesta, i la contínua renovació d'idees i de diferents formes d'identificació i de fer.

la identitat com a una estructura dinàmica, doncs està subjecte a transformacions i evolucions constants fruit de la trajectòria de vida de l'individu i del seu context, tot i

¹ Marcia i Waterman són citats per Woolfolk a l'antologia de lectures *Desarrollo de los Adolescentes III Identidad y Relaciones Sociales*, compilats per Mario Pérez Olvera.

que una part residual sempre romangui intacta és, consegüentment, constant i canviant al mateix temps (Antón Mellón i Antón Carbonell, 2019, p. 10).

La llengua, un cop més, pren un paper molt important en aquest procés, ja que representa una eina clau per a relacionar-se, comunicar-se i socialitzar entre les persones que conviuen en un mateix entorn. Segons Fitzpatrick (2020)² les *identitats socials* es basen en la pertinença a grups socials, i afegeix que la transició des de la identitat personal fins a la identitat cultural és la que permet a l'individu entendre quin és el seu paper dins el context o grup cultural en el qual es troba (p. 86). Aquesta idea va molt lligada amb l'objectiu de la guia que es proposa en aquest treball, en el qual es vol anar més enllà de vetllar per l'aprenentatge de la llengua com a mitjà de comunicació, procurant que les persones involucrades puguin construir una identitat grupal o social que els faci sentir part d'una comunitat.

Així doncs, la identitat de cadascú ve formada per el conjunt d'aspectes que ens identifiquen com a persona individual i única. En l'*Àmbit V: Identitat de múltiples pertinences del Dispositiu Formatiu en interculturalitat per a tècnics LIC 2018*, publicat per la Subdirecció General de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa, s'explica que la suma de les múltiples pertinences d'identitat que identifiquen a cada persona, de manera dinàmica i flexible al llarg del temps i depenent del context i les experiències personals, es compren la identitat individual de cadascú. D'aquesta manera, podem localitzar elements específics que formen una base per a la identitat col·lectiva (p. 9, 2018).

Aquesta idea és recolzada per José Antonio Marina (2021), catedràtic de filosofia i escriptor, el qual fa la següent concreció:

Ninguna identidad define en exclusiva a una persona. Cualquier "identidad" social, religiosa, política, cultural es manipulada cuando se considera que define por completo el ser de una persona. La pertenencia a una cultura, a una religión, a un Estado no constituyen la personalidad entera. Todos pertenecemos a grupos sociales diferentes con los que podemos identificarnos. Cada uno de ellos exige unas condiciones, una fidelidad y una responsabilidad. Me identifico con mi familia, con mi ciudad, con mi nación, con la Humanidad en su conjunto. Por eso, conviene reconocer que tenemos identidades múltiples (p. 3).

L'autor es basa en la idea que cap persona es pot definir totalment per una sola identitat. Sovint, la societat i les persones que la formen, tendeixen a simplificar la complexitat humana reduint-la a una única etiqueta o identitat. Aquest fet comporta una visió estereotipada i limitada de les persones, així com l'exclusió d'aquelles que no encaixen amb aquesta identitat única. Així mateix, aquesta simplificació ignora la riquesa de les identitats múltiples i la complexitat de la naturalesa humana.

Per posar un exemple, quan desconeixem una persona la podem identificar per algun aspecte general específic detectable, com a una persona catalana, una musulmana, o un membre d'un partit polític específic. Tot i això estariem tenint una visió unidimensional i

² Frank Fitzpatrick és citat dins l'informe *El Desarrollo de las Competencias Interculturales en Actividades de Servicio y Aprendizaje 1*.

reduïda que no reflecteix la realitat completa de les persones, ja que l'estaríem definint a partir d'una de les pertinences múltiples d'identitat que la configuren. En aquest cas estaríem parlant d'una identitat grupal o col·lectiva, que en aspectes globals l'entendem com a identitat cultural. Aquesta ens condiciona a l'hora d'autodefinir-nos i fa referència a moltes de les accions que influeixen en la construcció de la nostra identitat personal i que provenen d'agents externs: el què la gent pensa de nosaltres, el què s'espera de nosaltres, l'educació que hem rebut, el nostre paper dins la societat i la influència de la nostra cultura, entre d'altres.

Cada persona forma part de múltiples comunitats i entitats socials, les quals poden incloure la seva família, la seva ciutat d'origen, la seva identitat nacional i fins i tot una identificació amb la humanitat en general. En aquest sentit, cadascuna d'aquestes pertinences que representen una part de la nostra identitat, van acompanyades d'un conjunt de valors, de costums i de responsabilitats que contribueixen a conformar la nostra manera de percebre el món i de relacionar-nos amb altres membres de la societat.

En aquest sentit, Marina (2021) aporta una reflexió profunda sobre la complexitat de les identitats personals i les responsabilitats associades a elles, posant de manifest la idea fonamental que les persones no es poden reduir a una única identitat, sinó que es troben immerses en múltiples comunitats i entitats socials, cadascuna amb els seus valors i costums. Aquestes identitats, doncs, no només ens defineixen individualment, sinó que també influeixen en les nostres interaccions socials i en la nostra comprensió dels diferents grups i cultures amb què interactuem. Aquesta perspectiva s'ajusta estretament al treball, ja que explora com la gestió de la diversitat d'identitats pot influir en les dinàmiques interculturals i en la convivència harmoniosa dins d'un entorn educatiu. Per tant, reconèixer i comprendre aquesta diversitat d'identitats és crucial per assolir un diàleg intercultural positiu a partir d'una comprensió més acurada de les persones, de les seves experiències, de les relacions que es reproduïxen i de la manera com les persones percebem el món i ens relacionem amb altres membres de la societat.

A continuació s'exposa un fragment de l'apartat, on s'explica la relació que hi ha entre la identitat i la interculturalitat, de l'àmbit V sobre la identitat de múltiples pertinences, del *Dispositiu Formatiu en interculturalitat per a tècnics LIC 2018*, ja que considero que detalla de forma molt clara i entenedora la interrelació que tenen els tres primers conceptes claus que han configurat la base teòrica d'aquest treball donant forma i estructurant al cos del marc teòric d'aquest treball:

És la identitat compartida, la modalitat identitària, que permet avançar en les societats amb immigració i on la cohesió social ha de construir-se sobre la base d'uns valors i identitats compartits.

La identitat va lligada a la cultura d'un grup, a les seves tradicions i a les seves formes de pensar, sentir i actuar. La interculturalitat implica la interacció entres persones que s'identifiquen amb grups socials diferents, i que fruit d'aquesta relació poden canviar les identificacions culturals d'aquests individus. Això ens porta a considerar que la "identitat" i la "interculturalitat" són dos conceptes que conformen les dues cares d'un procés de transformació, una de caràcter social i l'altra de caràcter individual (2018, p.11).

3.3. Interculturalitat

Seguidament, i gràcies a la prèvia consideració del que és i del que impliquen els termes cultura i identitat, podem aprofundir en el principal concepte clau d'aquest treball: la interculturalitat. Aquest terme neix de la interacció de diferents cultures dins un mateix context. En el *Document 1/2019 La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya* s'inclou la següent definició elaborada per L'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, dins l'article 4.1 de la *Convención de 2005 sobre la Protección y la Promoción de la Diversidad de las Expresiones Culturales*:

Les relacions evolutives que es donen entre grups culturals, la presència i la interacció equitativa de diverses cultures i la possibilitat de generar expressions culturals compartides, que s'adquireixen a través del diàleg i d'una actitud de respecte mutu (2019, p. 10).

García i Sáez (1998) defineixen la interculturalitat com:

Situación social de contacto de diversas culturas regulada por el diálogo y el reconocimiento mutuo. Connota una relación de igualdad, de intercambio, de diálogo, de participación y convivencia, de autonomía y reciprocidad, de actuar para el conjunto de la comunidad. Supone una búsqueda cooperativa e intencional de un nuevo espacio sociocultural común, sin renunciar a la especificidad diferencial de cada una de las partes (pp. 229-230).

A partir d'aquestes definicions podem diferenciar el concepte d'interculturalitat d'altres de similars, però més buits de significat com són "multicultural" o "pluricultural", ja que la interculturalitat es refereix a aquest compartiment d'informació i coneixement i la idea de poder coexistir i conviure en harmonia i de forma equitativa entre totes les cultures presents dins un territori determinat. Vendrell (2019) sosté que el veritable creixement com a ciutadania es produeix quan s'evoluciona de la multiculturalitat a la interculturalitat. (p. 62). En la multiculturalitat, cada grup manté els seus valors, creences i pràctiques sense interactuar significativament amb altres cultures. En canvi, en una societat intercultural, es busquen les interaccions, l'aprenentatge mutu i el creixement conjunt. Aquesta transició implica obrir passadissos entre les diferents cultures sense intentar imposar la visió pròpia del món, sinó fomentant el coneixement mutu i reconeixent la riquesa de la diversitat humana. En una societat intercultural, cap persona és capaç de romandre inalterada, ja que aprenen les unes de les altres.

Inevitablement, en un món cada cop més globalitzat, trobem gran diversitat en un mateix context espacial. En paraules de Caselles (2004), "la interculturalidad es un fenómeno al que la Humanidad se ve conducida de manera irrenunciable y afortunada, a pesar de las condiciones frecuentemente difíciles y dolorosas que en el momento presente le acompañan" (p. 9). Aquestes condicions difícils es poden referir a les desavinences i conflictes religiosos, ètnics, culturals, econòmics i també a les condicions que t'obliguen a migrar, entre d'altres, que assoten la nostra realitat. Al llarg de la història, les relacions entre grups humans portadors de diferents cultures, no sempre han estat conflictives, sinó que també han estat marcades per la comunicació, l'intercanvi i la cooperació. Aquestes diferències provoquen que sigui una tasca complicada aconseguir que totes les persones

dins un territori puguin ser acceptades i alhora acceptin a la resta de ciutadans d'aquell lloc, sobretot quan sempre hi ha una cultura predominant i característica d'aquell espai que es mostra reticent a adaptar-se o flexibilitzar-se envers les diferents cultures. Tot i així, molts dels trets que considerem característics d'una cultura són el resultat d'interaccions, influències, barreges i adaptacions amb altres cultures. Al llarg de la història, les relacions entre grups humans portadors de diferents cultures no sempre han estat conflictives, sinó que també han estat marcades per la comunicació, l'intercanvi i la cooperació. Així ho especifica Beltrán (2015): "La comunicación, el intercambio, ya sea comercial, de ideas o de personas, también forma parte de nuestra tradición" (p. 14) referint-se a la interculturalitat.

Amb el pas del temps, hem observat un constant intercanvi d'informació, invents i tecnologies entre persones que pertanyen a diverses formacions culturals. Aquest intercanvi ha estat possible gràcies a la interacció entre diferents grups humans que han estat en contacte a través del comerç, els viatges i, lamentablement, també a través de conflictes bèl·lics i les migracions obligades. Des dels inicis de l'escriptura, hem sigut testimonis de notícies que relaten l'existència d'altres cultures, de persones i de grups que pensen i actuen de manera diferent als qui registren aquestes notícies. Per exemple, hi ha registres històrics que fan referència a la difusió de pràctiques agrícoles, la domesticació d'animals i de plantes per al consum humà, així com al desenvolupament de tecnologies metal·lúrgiques, que s'han propagat d'una regió a una altra amb el transcurs dels anys. És per això que, cada dia més, creix la necessitat de formar al personal docent amb una base de competència intercultural.

Agreda (2024) defineix, en el seu article sobre el paper de la formació intercultural del professorat, aquesta interacció de la següent manera:

La interculturalidad es el reconocimiento, la valoración y el respeto por las diferentes culturas. Dicha interculturalidad busca que las relaciones entre las personas de diferentes culturas sean mediadas por el respeto y la equidad; lo cual involucra la interacción de forma equitativa con otras culturas, entendiendo que cada una tiene un valor importante y que, por tanto, sus saberes merecen ser respetados y compartidos (Quintriqueo-Millán et al., 2016; Fragoso-García et al., 2021, citat per Agreda, 2024, p. 225).

Aquesta revisió del marc teòric proporciona una comprensió més profunda dels conceptes clau, relacionats amb la interculturalitat i amb la gestió de la diversitat, així com de la importància del diàleg intercultural en la promoció de la convivència harmoniosa i el respecte mutu entre cultures diverses.

Per iniciar un diàleg intercultural constructiu i enriquidor, és crucial superar aquestes barreres d'exclusió i crear un entorn d'inclusió i respecte mutu. Això implica reconèixer i valorar la diversitat cultural, reconeixent la riquesa que aporta cada comunitat al panorama social. En lloc de prioritzar l'homogeneïtat o la uniformitat, s'ha de fomentar la tolerància i la comprensió entre les diferents cultures. Així doncs, perquè el diàleg intercultural sigui positiu, és imprescindible establir una base d'inclusió. Al llarg de la història de la humanitat, podem identificar diversos models sociopolítics que s'han basat en l'exclusió. Aquesta exclusió, explica Giménez (2008) pot prendre diverses formes com ho són la discriminació ètnica, la

segregació racial, la marginació religiosa i la restricció d'oportunitats per a determinats grups socials.

La competència intercultural es defineix per diversos components, segons Deardorff (2006), dels quals en destaca la capacitat d'acceptar les diferents perspectives, la consciència cultural, l'habilitat per a l'autoreflexió i la capacitat d'adaptar-se a nous entorns culturals, oferint una base sòlida per enfocar, els processos d'aprenentatge, en contextos educatius on abunda la diversitat cultural, a través de la competència intercultural amb l'objectiu de fomentar el diàleg positiu intercultural, entenent la manera en què les persones poden desenvolupar aquestes habilitats i actituds, i facilitant la seva participació, dirigida a assolir l'èxit en aquests entorns.

En definitiva, la inclusió és un primer pas essencial per a la promoció d'un diàleg intercultural positiu i constructiu. Mitjançant aquesta, es pot crear un entorn en què les diferents cultures es puguin reunir, aprendre les unes de les altres i construir relacions basades en el respecte, la tolerància i la comprensió mútua. Giménez (2008) la descriu com un procés dinàmic que implica acceptar la diversitat, i proporcionar igualtat d'oportunitats i d'accés als recursos per a tots els membres de la societat, independentment de la seva procedència ètnica, cultural o religiosa. Aquesta igualtat d'oportunitats és fonamental per a la creació d'un entorn on el diàleg intercultural pugui prosperar de manera autèntica i significativa. La guia que s'elabora en aquest treball vol fomentar aquesta idea d'inclusió, però també vol anar més enllà per aconseguir una interacció entre les diferents cultures que conviuen, compresa per una immersió lingüística i cultural del país d'origen.

Tenir en compte que la identitat cultural de cada persona influeix de forma directa en la seva autoconcepció, i mostrar respecte per els seus costums i creences, són accions clau per a encaminar la relació cap a un diàleg intercultural positiu. En aquest sentit, en contextos educatius, l'educador/a és qui ha de vetllar per a fomentar la interacció positiva a través del diàleg intercultural. És per això que, amb perspectiva de futur, el Consell d'Europa (2008) defineix aquest concepte al llibre blanc sobre el diàleg intercultural, *Vivir juntos con igual dignidad*, tal com s'indica a continuació: "un proceso que abarca el intercambio respetuoso de opiniones entre personas y grupos con diferentes tradiciones y orígenes étnicos, culturales, religiosos y lingüísticos, en un espíritu de entendimiento y respeto mutuos" (p. 21), quelcom necessari per a aconseguir la cohesió de societats culturalment diverses.

Per establir un procés de diàleg intercultural positiu que generi aprenentatge significatiu, en relació a altres cultures, és important partir d'una base de respecte i empatia, i prendre consciència de la gran varietat de possibilitats d'identitats múltiples que poden identificar a cadascú, evitant així prejudicar o mantenir una idea estereotipada equivocada. Així mateix ho explica Beatriu Guarro, activista i membre de la junta de SOS Racisme, en el Document 1/2019:

Si volem saber per què les persones actuen d'una determinada manera, en nom de la seva cultura o de les seves creences, el primer que hem d'aprendre a fer és escoltar-les, donar-los veu, facilitar que es puguin expressar per elles mateixes. Però a la nostra societat estem massa acostumades a jutjar les altres persones a partir dels nostres propis prejudicis. L'escola pot ser una peça clau per contribuir a desemmascarar i desmuntar aquests estereotips i prejudicis (2019, p. 88)

La importància de reconèixer i de comprendre els prejudicis i els estereotips, així com de promoure la participació activa i el diàleg, i d'incentivar el desenvolupament dels valors humans, són algunes de les maneres de promoure la competència intercultural a l'aula, segons Banks (2019). Al seu llibre *An Introduction to Multicultural Education*, fa referència, també, a la importància de crear processos d'aprenentatge a partir d'idees potents que fomentin una crítica reflexió sobre el que s'està aprenent. De la mateixa manera, el Consell Escolar de Catalunya (2019) subratlla la necessitat de reconèixer i superar els prejudicis per a una educació, competentment, intercultural, que promogui un ambient de diàleg, de respecte mutu i de comprensió, per a la reflexió crítica enfocada a prendre consciència dels prejudicis personals i culturals. Mercè Esteve, mestra, psicòloga i psicopedagoga de l'EAP (Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica) també fa referència a la necessitat de l'ètica i valors com a eina per al diàleg positiu intercultural, en el Document 1/2019:

Per fer aquests acompanyaments la competència docent ha de permetre construir des d'una posició ètica que s'allunyi dels prejudicis, dels estereotips culturals i de gènere, de les rigideses i de les preguntes tancades amb respostes predefinides (p. 74).

Barcelona Acció Intercultural, des de l'Àrea de Cultura, Educació, Esports i Cicles de Vida de l'Ajuntament de Barcelona, ha elaborat un pla amb objectius específics i mesures que ofereixen orientació sobre l'aplicació de la perspectiva intercultural en contextos educatius, polítics i cultural, així com en aspectes de la convivència ciutadana. Amb l'objectiu d'avançar cap a una ciutat més inclusiva i de lluitar en contra de la discriminació, es presenta el *Plan Barcelona Interculturalidad (PBI) 2021-2030*, on, tenint en compte els resultats del PBI 2010, entre altres processos de consulta i de treball conjunt de les diferents àrees municipals, es defineixen les accions establertes i les polítiques que s'implementen, en aquest nou període de deu anys, per identificar els principals reptes i les prioritats de l'actualitat i del futur. El pla es defineix a partir dels següents eixos estratègics, que parteixen dels principis de la interculturalitat:

1. Avanzar hacia una igualdad real de derechos, deberes y oportunidades de todas las personas, a partir del compromiso con la no discriminación y la equidad.
2. Avanzar en el reconocimiento y respeto de la diversidad como una realidad estructural de la ciudad.
3. Favorecer la generación de espacios y oportunidades para la interacción positiva y la creación de vínculos y relaciones en condiciones de igualdad
4. Promover el diálogo intercultural y la participación, y un concepto de ciudadanía activa que profundice en los valores y la práctica democrática.
5. Garantizar que el conjunto de la acción de gobierno municipal incorpora los principios y el enfoque intercultural (p. 20).

3.4. Estratègies de gestió de la diversitat en contextos educatius de l'aprenentatge de la llengua

Com més diversa és la realitat cultural d'un país, gestionar la diversitat es torna més desafiant i complex. Per això, és necessari dissenyar i implementar estratègies que vagin encaminades, ja no només al respecte, sinó a fomentar la interculturalitat. Així es determina al Document 1/2019 de *La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya*:

Des del punt de vista intercultural, cal desenvolupar estratègies globals per gestionar positivament la diversitat i considerar-la un avantatge, un actiu, un recurs que amplifica els beneficis econòmics i socials d'una comunitat heterogènia, i no veure-la com una amenaça amb efectes potencialment negatius (p. 62, 2019).

La guia que es presenta com a resultat final d'aquest treball vol ser un recurs que afavoreixi la interculturalitat dins la realitat territorial a Catalunya, convertint-se així en una estratègia de gestió de la diversitat enfocada en un context educatiu no formal de persones adultes nouvingudes que volen i necessiten aprendre la llengua del país d'acollida per integrar-se.

Fent recerca bibliogràfica trobem una gran quantitat de recursos i estratègies per a la gestió de la diversitat en un context educatiu concret, fent referència a centres d'educació obligatòria (escoles i instituts), però hi trobem pocs recursos que s'adeqüin al context educatiu particular que podem trobar a les classes del programa AFEX. És per això que es remarca la importància de la creació d'una guia enfocada estrictament en aquest context concret per poder obrir un camp de possibilitats a les dinamitzadores del programa, així com a les i els docents que es trobin en un context educatiu similar.

Per altra banda, es considera important incidir en la necessitat existent de la realització de formació intercultural al personal docent, ja que en l'actualitat sovint ens trobem en contextos educatius on conviuen diverses cultures i és essencial que el professorat sàpiga fer ús de la diversitat com a eina d'aprenentatge, i de manera competent, fomenti el diàleg positiu intercultural. Marinelly (2024) conclou que:

La formación intercultural de las personas docentes es fundamental por varias razones: primero, les permite adquirir conocimientos y competencias necesarias para abordar la inclusión de estudiantes migrantes y trabajar en entornos educativos diversos. Segundo, concientiza al profesorado sobre que su actitud puede estar influenciada por estereotipos y, por ende, puede presentar actitudes negativas en la inclusión de estudiantes migrantes. Tercero, el profesorado, al estar capacitado en interculturalidad, puede brindar una educación más inclusiva, equitativa y de calidad proporcionando igualdad de oportunidades para todas las personas. Cuarto, el profesorado comprenderá la importancia de incluir los saberes de estudiantes para enriquecer el proceso de enseñanza. Quinto, el profesorado podrá preparar a sus estudiantes para vivir en una sociedad cada vez más diversa y multicultural. Sexto, el profesorado se enriquece constantemente de las experiencias educativas que le ayudan a desarrollar estrategias didácticas más innovadoras (p. 231).

En primer lloc, rebre una formació sobre interculturalitat a l'aula brinda als mestres l'oportunitat d'adquirir els coneixements i les destreses necessàries per abordar amb èxit la integració dels estudiants migrants i gestionar eficaçment els entorns educatius cada vegada més diversos i plens de diversitat. Aquesta preparació també sensibilitza el personal docent sobre la influència dels estereotips en les seves actituds, afavorint una actitud oberta i positiva envers la inclusió de tot l'alumnat, sense importar la seva procedència.

Així mateix, rebre una adequada formació en aquest camp capacita el professorat per proporcionar una educació més inclusiva, equitativa i de qualitat, assegurant la igualtat d'oportunitats per a tot l'alumnat i això implica reconèixer i valorar els coneixements i les experiències de cada estudiant per enriquir el procés d'ensenyament-aprenentatge i promoure un ambient educatiu respectuós i acollidor per a tothom. El personal docent ha d'estar preparat per afrontar els reptes d'una societat cada vegada més diversa i multicultural, proporcionant a l'alumnat les eines necessàries per conviure de manera harmoniosa en aquest entorn i oferint l'espai on es pugui realitzar el procés d'interculturalitat, en el qual les diferents cultures que hi conviuen poden interactuar i assolir un diàleg positiu. A través de diverses experiències educatives enriquidores, el professorat pot desenvolupar estratègies didàctiques innovadores que estimulin la participació activa de l'alumnat, així com el seu propi creixement personal i acadèmic.

La formació intercultural del personal docent és fonamental per promoure la inclusió, l'equitat i la qualitat en l'educació, així com per preparar l'alumnat perquè afrontin els desafiaments d'un món cada vegada més globalitzat i divers. Des d'El Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, dins la col·lecció *Suport lingüístic i social en aules multilingües*, es presenta el quadern *Educació intercultural* (2018), on es detalla el següent decàleg de recomanacions bàsiques per atendre l'alumnat de procedència estrangera, amb l'objectiu d'abordar les necessitats d'aquest grup social a les aules catalanes, promovent així una educació intercultural efectiva:

1. Reconèixer la necessitat de formació específica per combatre els prejudicis i els estereotips.
2. Generar altes expectatives per a tots els alumnes.
3. Disposar d'informació sobre les característiques culturals i contextuals dels alumnes i les estratègies educatives que el centre preveu per donar respostes adequades a les diferents realitats.
4. Posar en valor el multilingüisme i fomentar l'aprenentatge de les llengües d'origen.
5. Esforçar-se perquè totes les activitats d'aprenentatge siguin significatives per a tots els alumnes, especialment per als dels grups minoritaris.
6. Facilitar accions per al desenvolupament de la identitat múltiple de cadascun dels alumnes.
7. Proposar actuacions específiques per fer conèixer, respectar i posar en valor la diversitat cultural, fent incidència en tot allò que ens uneix.
8. Promoure els agrupaments heterogenis dels alumnes com a element que afavoreix l'adquisició de coneixements a través de la interacció entre els alumnes alhora que beneficia el clima escolar.

9. Promoure actuacions que fomentin l'esperit crític de la pròpia cultura i la dels altres.
10. Incentivar la participació dels alumnes en activitats extraescolars i de lleure educatiu per fomentar la convivència en la diversitat i l'arrelament al territori (p. 8).

Així mateix, s'hi fa una concreció d'estratègies inclusives en relació amb el tractament de la diversitat a l'aula, fent incís a la necessitat de canvi i de realitzar millores metodològiques per "avançar, col·lectivament, en la igualtat de drets i oportunitats de totes les persones, sense discriminacions" (2018, p. 12). Per enfocar aquestes metodologies amb les necessitats del programa AFEX, es considera oportú relacionar-les amb l'objectiu principal del programa, d'aprendre la llengua del país d'acollida. És per això que, a continuació, es fa referència al manual d'orientacions per a un curs d'emergència destinat a persones immigrants adultes, que l'*Instituto Cervantes* posa a la disposició del professorat de la llengua espanyola per immigrants.

Creemos que la enseñanza de la lengua debe fundamentarse en las necesidades de los alumnos, en el uso que tienen que hacer del sistema lingüístico para afrontar sus realidades inmediatas. Desde esta perspectiva comunicativa entendemos que la enseñanza de la lengua no debe limitarse a su sistema formal exclusivamente, sino a que el alumno adquiera las destrezas comunicativas necesarias para desenvolverse en la vida real. (Isabel Sanz, 2005. p. 18).

Aquest manual és molt interessant, ja que remarca la necessitat real que suposa pels immigrants l'aprenentatge de la llengua del país d'acollida per facilitar el procés d'integració, en aquest cas, l'espanyol. Així doncs, ofereix un seguit d'orientacions que, considerant tant les perspectives lingüístiques com els elements afectius, socials, culturals i psicològics que participen en el seu procés d'aprenentatge, volen donar resposta a aquesta necessitat. És per això, i amb la finalitat d'afavorir la comunicació, proposa continguts socioculturals integrats en cada àmbit. D'aquesta manera s'informa l'alumnat d'aspectes presents a la vida quotidiana (normes, costums i hàbits del país), així com d'altres de culturals relacionats amb l'habitatge, el barri, les formalitzacions a l'hora de saludar i d'acomiar-se, les normes i costums als transports públics, al metge, al supermercat, entre d'altres, facilitant així el seu procés d'integració, i fomentant l'aprenentatge significatiu.

En relació a l'aprenentatge de la llengua, Surian i Surian (2019) destaquen, al seu estudi sobre l'enfocament de l'alfabetització que proposava Paulo Freire, la importància de l'ús del diàleg sobre situacions concretes, entre altres eines per a l'alfabetització. Freire va concebre l'alfabetització com una habilitat conscient que no es limita a la mecànica de la lectura, sinó que implica una actitud creativa. Afirmar que es tracta d'un procés que ha de ser realitzat en primera persona per l'aprenent, amb el suport educatiu que es precisi proporcionant habilitats tècniques i promocionant la reflexió crítica i la consciència social.

Mitjançant el diàleg i la interacció amb l'educador i els companys, l'alumnat pot adquirir habilitats lingüístiques, a la vegada que desenvolupa una comprensió més profunda de la nova llengua i del nou entorn. Surian i Surian (2019) expliquen que Freire argumenta que les situacions presentades als aprenents han de ser tan complexes com accessibles, perquè serveixin com a desafiaments per a la reflexió crítica i no perdin la motivació,

destacant així la importància de crear un entorn d'aprenentatge en què els alumnes puguin explorar i qüestionar activament el seu entorn lingüístic i cultural.

Aquesta idea és de gran importància pel que fa al programa AFEX, ja que l'alumnat que hi participa ha de superar el procés d'alfabetització amb una llengua nova. Fer ús del diàleg com a recurs essencial de l'educació és una pràctica molt present a les classes del programa, permetent així la pràctica de la llibertat i fomentant la reflexió crítica on el grup d'estudiants pugui assumir un paper actiu en la seva pròpia formació i desenvolupament. A posteriori de l'alfabetització, des d'una perspectiva holística de la competència plurilingüe de l'alumnat, es proposa fer ús de les llengües que l'alumnat domina, com a eina per a crear processos d'aprenentatge, percebent així, la diversitat lingüística com una font de riquesa, Prendre consciència de la diversitat lingüística i saber fer-ne ús per generar processos d'aprenentatge parteix d'una perspectiva intercultural. Moore i Llompart (2019) expliquen a l'article *De la didàctica de les llengües a la didàctica del plurilingüisme*, que adoptar un enfocament plural en la didàctica de la llengua és un plantejament en el qual l'aprenentatge de les llengües, no es produeix de manera aïllada. Des d'aquesta visió integral del plurilingüisme s'hi detallen les quatre grans metodologies que han estat influents en la didàctica de la llengua durant els darrers anys a Europa. Són les següents: El despertar a les llengües, la intercomprensió entre llengües properes, l'enfocament intercultural i la didàctica integrada de llengües. Aquesta última és descrita de la següent manera:

La didàctica integrada de les llengües pretén ajudar l'alumnat a establir nexes entre les llengües que ja coneix i les que està aprenent. (...) No es tracta només de posar el focus en les semblances i diferències entre llengües, ni tampoc de no repetir continguts i explicacions, sinó sobretot de crear sinergies entre els aprenentatges lingüístics i els d'altres àrees curriculars (Moore & Llompart, 2019, p. 59).

Així doncs, aquesta és una metodologia que busca ajudar l'alumnat a establir vincles entre les llengües que ja coneixen i les que estan aprenent. Per fer-ho, cal incorporar activitats que els permeti aplicar les seves habilitats lingüístiques en altres àrees de coneixement, permetent, així, a l'alumnat contemplar una clara relació directa del que està aprenent amb la seva funcionalitat, generant, així, un aprenentatge més significatiu i durader.

Aquest mètode va molt relacionat amb la idea d'Isabel Sanz (2005) que s'ha presentat, anteriorment, en la qual, adoptant una perspectiva comunicativa, l'ensenyament de la llengua ha d'estar fonamentat per les necessitats reals que té l'alumnat sobre l'ús de la llengua, perquè generin un aprenentatge significatiu, desenvolupant habilitats comunicatives que els siguin d'utilitat en el seu dia a dia.

4. METODOLOGIA

Per a la realització del meu Treball de Final de Grau en modalitat Aprenentatge i Servei en col·laboració amb el programa AFEX per a l'elaboració d'una guia que doti a les dinamitzadores de recursos i propostes per fomentar la interculturalitat a l'aula, ha sigut necessari implicar-se de diferents maneres.

Així doncs, les hores destinades a l'elaboració d'aquest treball han estat repartides entre l'assistència a les formacions organitzades des del programa, la participació i la col·laboració a les classes de llengua de l'escola Wagner de Santa Coloma de Gramenet, l'assistència als seminaris dinamitzats per les tutores del TFG, les tutories optatives i el treball personal autònom.

A continuació es detalla el procés que s'ha dut a terme en cada cas:

4.1. A les formacions del programa AFEX

Una part essencial per al desenvolupament d'aquest treball col·laboratiu amb el programa, en modalitat d'Aprenentatge i Servei, ha estat la participació a les formacions mensuals que organitza Casa Àsia per a les dinamitzadores del programa AFEX a l'Ateneu Harmonia de Barcelona. Les primeres sessions van ser clau per ubicar-nos en el context, entendre el programa i les seves finalitats, i poder començar a donar-li forma al cos del treball.

Aquestes formacions ens han permès gaudir d'espais de debat i reflexió on hem pogut indagar sobre els reptes que comporta ensenyar la llengua del país d'acollida a persones adultes nouvingudes de diferents orígens i edats diverses, amb l'objectiu de realitzar un apropament a la realitat del programa.

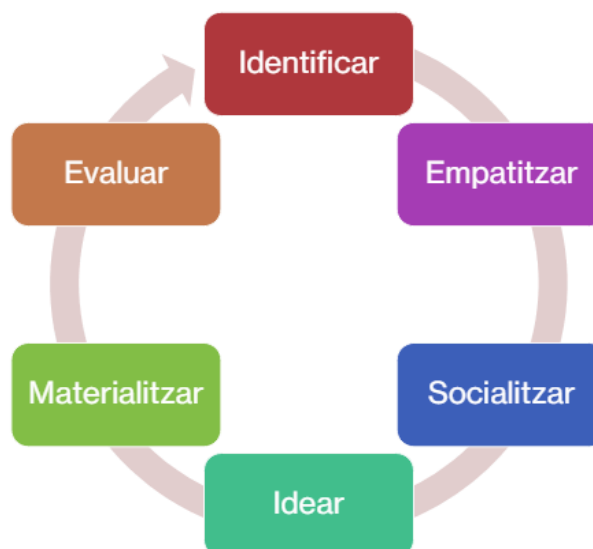
Amb el propòsit de comprendre millor el context, i a partir de diferents activitats de debat proposades per les formadores, s'han abordat qüestions relacionades amb la diversitat existent a l'aula, en cada centre concret on es duen a terme les classes de llengua, proporcionant així un espai de diàleg i aprenentatge col·lectiu, on les persones participants hem pogut compartir coneixements, experiències, però també dubtes i inquietuds sobre la gestió de la diversitat a l'aula.

L'intercanvi d'experiències de les dinamitzadores, que ja porten uns anys al programa, ens ha permès conèixer la realitat desde la perspectiva del seu rol a l'aula. També s'ha remarcat específicament la necessitat de tenir unes estratègies d'ensenyament inclusives i clares, enfocades a l'ensenyament de les llengües i ens ha permès explorar noves idees i estratègies per promoure la inclusió i el diàleg positiu intercultural a l'aula.

Afrontar els reptes implica un procés complex i multifacètic. És per això que se'ns va especificar una estructura base del procés que comporta abordar un repte. És la següent:

AFRONTAR REPTES

A continuació, s'explica amb detall les accions que s'han emprès, des de les formacions, en cadascuna de les fases per afrontar el repte de la interculturalitat a l'aula, així com tot el que ha implicat aquest procés:

1. IDENTIFICAR EL REPTE: En aquesta fase és crucial detectar els reptes específics que enfronten les persones adultes nouvingudes en l'aprenentatge de la nova llengua a l'aula. Les alumnes provenen de diferents països i totes es troben amb la necessitat d'aprendre el català o el castellà.

Així doncs, en consonància amb la modalitat APS que adopta el treball i a partir de l'observació i de la col·laboració a l'aula, tant de les dinamitzadores com dels estudiants de la UAB, hem pogut detectar i reflexionar sobre diversos reptes que afronta el programa. Són els següents:

- Fer classes multinivell i inclusives.
- Motivar a les participants a aprendre català i no només castellà.
- Fer classes de català i castellà a la vegada.
- Fer ús de les llengües maternes, per no excedir-nos amb les traduccions.
- Implicar al voluntariat
- Relacions intergeneracionals.
- Relacions de gènere.

2. EMPATITZAR: En aquesta fase és essencial posar-se en el lloc de les persones adultes nouvingudes per comprendre les seves necessitats, preocupacions i experiències en relació amb l'aprenentatge de la llengua. Mitjançant l'empatia, es pot establir una connexió significativa i crear un entorn d'aprenentatge favorable.

Aquesta etapa del procés s'ha pogut generar gràcies a les reflexions de les dinamitzadores a les formacions, però sobretot assistint a l'aula i coneixent el grup classe i les seves particularitats i característiques.

Així doncs, pensant ja amb les quatre guies que han de sortir dels estudiants de la UAB ens hem centrat amb quatre de les diversitats que hem pogut observar assistint a les classes de

llengua. A l'aula hi trobem diversitat de llengües (plurilingüisme) i de cultures (multiculturalitat), i per tant de formes de percebre i comprendre les coses i de maneres de fer i costums. Una altra diversitat present a les classes és l'edat, ja que el programa n'engloba un gran ventall, i es valora la necessitat de fomentar un diàleg intergeneracional. Finalment, i no sempre relacionat amb l'edat hi conviuen diferents nivells d'aprenentatge (multinivell).

Aquestes diversitats, entre d'altres, suposen un desafiament a l'hora de dinamitzar un grup classe enfocat a l'ensenyament de la llengua nova. És per això que s'han definit els següents reptes:

- Plurilingüisme
- Interculturalitat
- Diàleg intergeneracional
- Ensenyament multinivell

A partir d'una valoració del grau de necessitat d'aprofundir en cada repte i la diversitat present a cada centre s'ha determinat el repte que cada alumne ha abordat, amb col·laboració amb la resta de participants al programa.

En el meu cas, el repte que es proposa, i el qual és la base de la guia elaborada com a resultat del treball en format APS, va més enllà del multiculturalisme, buscant fomentar i assolir una interacció entre les diferents cultures (interculturalitat) que conviuen en un context concret d'ensenyament i aprenentatge de la llengua.

3. SOCIALITZAR: Aquesta fase vol concebre les diferents perspectives que tenen les participants del programa i es genera a partir de la interacció amb les coordinadores i les investigadores, a les formacions, però sobretot amb les alumnes, les dinamitzadores de les classes i el voluntariat que participa en l'aula. Així doncs, s'ha detallat la metodologia a l'apartat d'assistència a les classes.

Pel que fa a la perspectiva de les dinamitzadores s'ha pogut adquirir a partir de les gravacions de cada formació, on se'ns plantejaven activitats i se'ns facilitava un espai de conversa i reflexió a partir de diverses propostes que ens han permès reflexionar sobre els reptes i aprofundir en les aportacions necessàries per fomentar el repte determinat en cada cas.

4. IDEAR: A partir del coneixement adquirit durant la realització del marc teòric, el transcurs de les formacions i l'observació i col·laboració a l'aula, s'han dissenyat diverses propostes i estratègies d'ensenyament i aprenentatge adaptades a les necessitats i capacitats dels estudiants.

A una de les últimes formacions realitzades, ja reflexionant en quines poden ser les nostres aportacions pràctiques per a donar resposta al repte de fomentar la interculturalitat a l'aula, les dinamitzadores i participants del projecte, vam proposar els següents suggeriments:

- Buscar tradicions similars o iguals, però que se celebren de diferents maneres o se'ls atribueix un nom diferent. Per veure com una mateixa celebració es viu de formes diverses o no.
- Conèixer i compartir tradicions, receptes, celebracions... per trobar similituds i aprendre unes d'altres "conèixer és estimar".
- Veure si tenen dificultats semblants en el llenguatge, si viuen una situació similar... fomentant així l'empatia i la comprensió mútua a través de converses.
- Veure la similitud respecte al menjar per trobar un espai comú.
- Dur a terme activitats de fer comparacions de les tradicions i costums amb la cultura pròpia i la castellana/catalana.
- Pensar en una activitat on puguin posar en comú coses, fets que comparteixen amb l'alumna xinesa i la resta de la classe.
- Debats i reflexió.
- Fer un cercle i parlar de les diferències i similituds entre les llengües i cultures.

5. MATERIALITZAR: És el moment de realitzar les sessions d'aprenentatge i crear un ambient d'aprenentatge dinàmic i participatiu a l'aula.

Per això en aquesta fase, i seguint la modalitat del treball, s'han posat en pràctica les estratègies i els recursos dissenyats durant la fase anterior en forma de propostes interculturals, que han proporcionat una retroalimentació constructiva. Així doncs, s'ha detallat la metodologia al següent subapartat, metodologia del TFG, a les classes de llengua.

6. AVALUAR: Finalment, s'ha dut a terme una avaluació continuada de cada proposta amb relació al repte de fomentar una educació intercultural mitjançant l'aprenentatge de la llengua meta, és a dir, els processos d'aprenentatge de la nova llengua. Aquesta avaluació continua implica diversos passos i metodologies per garantir una retroalimentació constructiva i una millora en l'aplicació de les propostes.

Així s'ha dut a terme un seguiment regular a partir de les observacions a l'aula i una posterior anàlisi dels resultats i del desenvolupament de cada proposta durant la seva posada en pràctica a les classes de llengua. Per acabar, s'han elaborat les modificacions i millores necessàries per aplicar les propostes a la guia.

Finalment, i enfocat al taller que es realitza a la uab el 12 de juny, en motiu del Seminari Internacional CULT³: *Construir un ensenyament i aprenentatge lingüísticament i culturalment inclusius per al segle XXI*, a la Facultat de Ciències de l'Educació, s'ha elaborat un poster que guia la presentació (de vuit minuts) del tema, que s'exposa en el seminari, incloent-hi una explicació del que implica la competència intercultural en àmbits educatius, els corresponents objectius i la manera en que podem aplicar-la. Així mateix s'ha ideat una

³ Aquest seminari internacional és part del projecte de recerca CULT (Constructing a collaborative Understanding of Learning and Teaching for the XXI century, XXX) i es planteja com un espai de diàleg entre responsables de les polítiques educatives, persones investigadores, formadores de docents, agents educatius en formació, docents dels centres educatius, docents d'entitats socioeducatives i estudiants.

activitat, en col·laboració amb una dinamitzadora del programa, una estudiant de pràctiques i la formadora, amb l'objectiu de trencar amb els esquemes establerts i interioritzats de prejudicis i estereotips i prendre'n consciència. Aquesta es proposa a la franja horària de tallers del seminari CULT.

Després de la presentació del tema amb el pòster esquemàtic, es proposa al grup que es distribueixi en parelles per a la posada en pràctica de la proposta. Aleshores es reparteix la fitxa⁴ 1A a la meitat del grup i la fitxa 1B a l'altra meitat, i es proposa a cada parella que conversi, responent les preguntes que es proposen en relació a les imatges. Un cop s'han realitzat les converses, es reparteixen les fitxes 2A i 2B, corresponentment, i es demana a les parelles que es respongui les noves preguntes en relació a les noves imatges proposades, i que es reflexioni sobre els motius que les han fet concretar les respostes de la primera fitxa.

Finalment, es fa una breu reflexió, en gran grup, englobant l'objectiu de l'activitat i els resultats obtinguts. Així mateix es fa incís amb la importància de reconèixer i ometre els prejudicis personals, culturals i socials, i de trencar amb les idees estereotipades que hem après, i interioritzat, de forma inconscient, de la societat.

4.2. A les classes de llengua

D'altra banda, en col·laboració amb el programa AFEX, s'ha dut a terme una metodologia específica per a l'elaboració de la guia com a resultat final del treball de final de grau en modalitat ApS. Aquesta metodologia va incloure diverses visites al centre educatiu, específicament al centre d'educació primària Wagner de Santa Coloma de Gramenet.

Durant aquestes visites, es va tenir l'oportunitat d'observar de primera mà les estratègies d'ensenyament de la llengua catalana i de la castellana a persones migrades, així com la d'analitzar el context i d'avaluar l'eficàcia de les pràctiques ja existents en la didàctica aplicada.

Així mateix, aquesta immersió en el context educatiu ha implicat una anàlisi del context i ha proporcionat una comprensió més profunda de les necessitats i reptes específics relacionats amb el procés d'interculturalitat a l'aula enfocat a l'aprenentatge de la llengua.

Es tracta d'un programa de servei comunitari que promou la interacció entre cultures i generacions amb l'objectiu de contribuir a superar les barreres lingüístiques i culturals entre les famílies d'origens culturals diversos i els centres educatius on estudien els seus fills i filles. L'aplicació del programa consisteix a proporcionar un espai d'aprenentatge de la llengua meta, on majoritàriament mares, procedents de països asiàtics, aprenen la llengua catalana o castellana amb l'ajuda dels seus fills i filles, o d'altres joves voluntaris i voluntàries de l'institut.

⁴ Les fitxes 1A, 2A, 1B i 2B, les podeu trobar a l'apartat d'annexos 8.2.2. Material didàctic utilitzat a la proposta del taller del Seminari Internacional CULT.

Un cop hem aprofundit en el repte d'ensenyar una llengua en un context intercultural, cal incidir en el context concret que formen el grup de mares nouvingudes de l'escola Wagner de Santa Coloma de Gramenet, juntament amb els col·lectius de voluntaris i de dinamitzadores.

Val a dir que el programa s'aplica a diversos centres educatius de Catalunya, comprnent poblacions com Barcelona, Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet, Manlleu i Montcada i Reixac, que compten amb una elevada diversitat cultural i que es troben en zones on és present la necessitat significativa de superar les barreres lingüístiques i culturals esmentades.

Per això, a continuació explico com he indagat en les diferents perspectives dels participants del projecte, pel que fa al centre Wagner de Santa Coloma de Gramenet, al qual se centra la meua tasca d'Aprenentatge i Servei.

Per intentar comprendre la perspectiva que tenen les alumnes sobre el repte que genera aprendre una nova llengua en un context intercultural m'he plantejat algunes propostes⁵ per fer a l'aula. Aquesta ha sigut una tasca força complicada, ja que les alumnes estan aprenent l'idioma i a vegades la comunicació fora del vocabulari que ja han adquirit pot resultar dificultosa. Així doncs, he pogut dinamitzar diverses sessions, a l'aula, amb diferents finalitats. Les primeres activitats tenien l'objectiu d'indagar en les percepcions del voluntariat i de l'alumnat sobre el repte. En canvi, la finalitat de les darreres aportacions a l'aula ha sigut la de posar en pràctica les propostes ideades per poder fer una avaluació.

A la Taula 2 s'hi detallen les activitats que he dinamitzat per indagar en les diferents perspectives amb les corresponents observacions i comentaris sobre la posada en pràctica. Un cop executades les activitats 1 i 2, i pensant en la manera que podia aprofundir més pel que fa a la mirada de les alumnes, i entendre així, la seva perspectiva, sense trencar amb la dinàmica del programa i seguint la unitat didàctica que s'estava duent a terme a les classes del programa, en aquell moment, vaig proposar la tercera activitat.

	Activitat 1 Qüestionari per indagar en la perspectiva de les alumnes	Activitat 2 Qüestionari per indagar en la perspectiva del voluntariat	Activitat 3: Identitat pròpia i intel·ligència emocional
Tema	La perspectiva de les alumnes sobre el repte d'aprendre una llengua en un context intercultural.	La perspectiva de les voluntàries del programa AFEX sobre el repte d'aprendre una llengua en un context intercultural.	Identitat cultural, emocions i perspectiva de l'alumnat sobre la diversitat present a l'aula.

⁵ A l'apartat d'annexos 8.1.1. Programació de les activitats realitzades a l'aula per indagar en les diferents perspectives, podeu trobar les fitxes d'activitat on se'n detalla cada ítem, així com els resultats obtinguts.

Objectius	Indagar en la perspectiva de les alumnes sobre la interculturalitat i el seu impacte en l'aprenentatge de la llengua; Identificar les percepcions positives i negatives sobre la interculturalitat en el procés d'aprenentatge.	Explorar la perspectiva de les voluntàries sobre la interculturalitat i el seu impacte en l'aprenentatge de la llengua; Identificar aspectes positius i negatius de la diversitat cultural en l'aprenentatge.	Explorar les identitats múltiples de les alumnes a través de les emocions; Reforçar el vocabulari emocional; Promoure un diàleg positiu sobre la diversitat a l'aula.
Estructura	Presentació del qüestionari i explicació de la seva finalitat; Resposta individual al qüestionari; Posada en comú de les respostes i identificació de percepcions positives i negatives.	Reflexió i diàleg en parelles sobre la interculturalitat; Posada en comú de les reflexions i identificació de paraules clau; Discussió sobre els impactes de la diversitat cultural amb llistat d'aspectes positius i negatius.	Recull de les emocions treballades anteriorment; Reflexió sobre moments crucials de la seva vida relacionats amb aquestes emocions; Compartir experiències amb el grup i discutir les emocions.
Materials i Recursos Necessaris	Qüestionaris; Llapis i goma.	Llista de preguntes per a la reflexió; Llapis i goma.	Pissarra i guixos; Llapis i goma.
Observacions i Reflexions	Donar l'oportunitat d'expressar-se en la llengua materna va facilitar l'expressió, però algunes alumnes van preferir respondre en castellà; La manca de traductors va dificultar la comprensió en alguns moments.	Els voluntaris van identificar aspectes positius com la interacció de cultures i l'ensenyament de vocabulari, i aspectes negatius com les distraccions i els malentesos culturals.	Les alumnes van percebre positivament tenir dinamitzadors que parlin la seva llengua materna; Van expressar emocions positives pel seu progrés i pel fet d'haver emigrat a Barcelona; L'activitat va necessitar més temps per aprofundir en els motius de les seves eleccions.

Taula 2: Activitats realitzades per indagar en les perspectives.

Per altra banda, l'assistència a les classes de llengua m'ha permès posar en pràctica les propostes ideades, que, després de la posada en pràctica i l'anàlisi de l'eficàcia de l'aplicació de la competència intercultural i l'execució dels canvis i millores oportuns, s'ofereixen com a recursos i estratègies per fomentar la consciència sobre la diversitat lingüística i cultural, promovent la inclusió i desenvolupant habilitats de comunicació intercultural, durant el procés d'aprenentatge de la llengua.

A la Taula 3 es relacionen les propostes amb la metodologia aplicada i les posteriors observacions:

	Proposta 1 Joc de presentacions multilingües	Proposta 2 Tradicions del Món 1	Proposta 3 Tradicions del Món 2
Tema	Plurilingüisme i interculturalitat	Interculturalitat	Interculturalitat
Objectius	Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat lingüística; Promoure la inclusió i el respecte mutu; Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme; Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística de manera efectiva i respectuosa; Fomentar la valoració de les diferències lingüístiques i culturals existents.	Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat cultural; Promoure la inclusió i el respecte mutu; Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme; Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística i cultural de manera efectiva i respectuosa.	Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat cultural; Promoure la inclusió i el respecte mutu; Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme; Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística i cultural de manera efectiva i respectuosa.
Estructura	Presentació del tema amb preguntes sobre les llengües i països d'origen; Distribució en grups per a presentacions en llengua materna i llengua meta, compartint aspectes culturals; Escrivint expressions i costums amb traducció.	Presentació del tema amb una pregunta sobre l'origen dels països; Distribució en grups per explicar una tradició del país d'origen; Reflexió individual sobre costums i tradicions que les identifiquen.	Recordatori de les activitats anteriors i pregunta sobre l'origen dels països; Mostra d'exemples i distribució en grups per explicar una tradició del país d'origen; Posada en comú de les tradicions i observació de les semblances existents.
Competències treballades	Comunicació oral; Interacció cultural.	Comunicació oral; Interacció cultural.	Comunicació oral; Interacció cultural.
Materials i recursos necessaris	Pissarra; Retolador de pissarra; Esborrador de pissarra; Mapa del món gran; Colors.	Mapa del món gran; Folis; Llapis i goma.	Mapa del món gran; Folis; Llapis i goma.

Observacions prèvies	Cal procurar que en els grups de treball siguin del mateix país d'origen; Assegurar que totes les participants se sentin còmodes per expressar-se en la llengua meta; Promoure un entorn respectuós i inclusiu on es valori la diversitat cultural com a ric patrimoni cultural.	Cal procurar que en els grups de treball siguin del mateix país d'origen; Assegurar que totes les participants se sentin còmodes per expressar-se en la llengua meta; Promoure un entorn respectuós i inclusiu on es valori la diversitat cultural com a ric patrimoni cultural.	Cal procurar que en els grups de treball siguin del mateix país d'origen; Assegurar que totes les participants se sentin còmodes per expressar-se en la llengua meta; Promoure un entorn respectuós i inclusiu on es valori la diversitat cultural com a ric patrimoni cultural.
Observacions i reflexions posteriors	Les dues propostes van ser fetes amb un grup majoritàriament de parla bengalí, fent adaptacions necessàries; Es va combinar la Proposta 1 i la 2 per maximitzar la participació; La sessió d'una hora va ser insuficient per a realitzar la posada en comú.	Es va treballar amb grups del mateix país d'origen per escollir una tradició i preparar una explicació; La diversitat present va ser limitada a la sessió.	Les activitats anteriors es van utilitzar com a base; La sessió es va centrar en la comparació de tradicions i semblances; L'objectiu era aprofundir en la diversitat cultural i les identitats múltiples.

Taula 3: Propostes executades a l'aula per posar en pràctica la interculturalitat.

Així doncs, les observacions i les posteriors reflexions referents a la posada en pràctica de les propostes, m'han permès ajustar i millorar les aportacions, per al conjunt de propostes finals que es presenten a la guia elaborada com a resposta a la demanda de la Fundació Casa Àsia.

4.3. Seminaris de la UAB

Durant el transcurs del curs i de la realització d'aquest TFG, en format APS, s'han dut a terme quatre seminaris grupals obligatoris del treball, on hem pogut tractar i reflexionar sobre els temes i objectius de cada guia, el plantejament del projecte, la manera de desenvolupar el treball, i finalment la metodologia adoptada i l'avaluació i tractament dels resultats.

Per altra banda, l'assistència als seminaris ha permès realitzar un seguiment per part de les tutores, l'aclariment dels dubtes que ens han sorgit durant el procés d'elaboració del treball, així com la redacció conjunta de la introducció de la guia que es proposa en aquest treball com resultat de la col·laboració, en modalitat d'Aprenentatge i Servei, amb el programa.

4.4. Treball personal autònom

Les hores de treball autònom han estat dedicades, principalment, tal com es descriu al següent subapartat, a la recerca, lectura i revisió de la bibliografia que documenta aquest Treball Final de Grau, a la redacció del cos del treball i, finalment, però no menys important, a la creació de la guia definitiva, que es presenta a l'apartat d'annexos.

4.4.1. Desenvolupament i redacció del TFG

Per elaborar la guia pertinent primer ha sigut necessari acotar la temàtica centrant-nos en un dels grans reptes que suposa ensenyar una llengua nova en el context real del programa AFEX. Jo m'he centrat en el repte que implica promoure un diàleg positiu entre les diferents cultures que conviuen a l'aula. Així doncs s'ha elaborat el redactat de la Introducció i dels Objectius establerts. El Marc Teòric, i en conseqüència les Referències Bibliogràfiques s'han desenvolupat mitjançant una exhaustiva recerca bibliogràfica i la revisió dels postulats teòrics i les reflexions dels autors rellevants en aquest camp, ja que s'ha considerat crucial establir un marc teòric que clarifiqui els conceptes clau relacionats amb la temàtica i ofereixi una millor comprensió general de tot el que té relació amb aquest treball.

Pel que fa a la creació de la guia, he redactat, a partir del marc teòric realitzat anteriorment, una breu explicació amb les idees principals de cada concepte clau, en relació al programa. A continuació s'ha detallat les diferents perspectives que he obtingut dels participants al programa, sobre el repte. Per donar veu a les dinamitzadores he transcrit fragments de gravacions de les formacions en els quals es reflexiona sobre aspectes de gran rellevància pel programa. Pel que fa al redactat del punt de vista dels alumnes i dels voluntaris he analitzat els resultats de les activitats acomplertes a l'aula. Seguidament, a partir de les dinàmiques formatives en les que he participat, les reflexions que s'han desenvolupat durant el transcurs del treball i la base teòrica que fonamenta el marc teòric, fent relació amb el programa i amb els posteriors comentaris i avaluació de la realització de les propostes a les classes de llengua, s'han elaborat les modificacions⁶ i millores necessàries. D'aquesta manera, s'ha definit el recull de les propostes pràctiques que podeu trobar a la guia definitiva, amb el material didàctic, ideat, corresponentment per a cada proposta. Per tancar la guia i per ampliar l'oferta de recursos que proposa, he fet recerca de recursos complementaris que poden ser útils per a les dinamitzadores del programa, proposant-ne un recull acurat.

Finalment, s'ha desenvolupat el redactat dels apartats de la Justificació de la Guia i de les Conclusions, fonamentats per tot el treball realitzat fins al moment.

⁶ Les modificacions i millores realitzades a les activitats per a la proposta definitiva de la guia es detallen i justifiquen al següent apartat (5. JUSTIFICACIÓ DE LA GUIA).

5. JUSTIFICACIÓ DE LA GUIA

Les decisions preses en el marc del desenvolupament i la creació de la guia, com a resultat final del Treball de Fi de Grau (TFG) en modalitat d'Aprenentatge i Servei (APS), han estat profundament arrelades en la comprensió de la cultura i de la identitat, així com de la interrelació positiva que es vol fomentar en forma de competència intercultural, i a les estratègies per a la gestió de la diversitat que més encaixen amb les característiques del programa i les metodologies aplicades.

El terme d'interculturalitat, definit per la UNESCO com la interacció entre cultures diferents dins un mateix context, és clau en aquesta guia per entendre a grans trets el significat del concepte. Les estratègies proposades volen fomentar el diàleg i la interacció respectuosa entre diferents cultures, sense deixar de banda l'objectiu comú d'aprendre una nova llengua i amb l'objectiu de promoure una convivència harmoniosa i el respecte mutu. Per això la guia aplica la perspectiva del Document 1/2019 sobre la interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya, que considera la diversitat com un avantatge i un recurs.

Les activitats i metodologies proposades no només permeten la comprensió de les diferències i semblances culturals, sinó que també fomenten el respecte, la tolerància i la valoració de la diversitat cultural com a riquesa, i fins i tot com a eina per a desenvolupar aprenentatges significatius de la nova llengua a l'aula, incidint també a la seva integració i cohesió social.

Per indagar en les perspectives que tenen els diferents participants del programa AFEX, concretament amb relació al grup de classes de llengua de l'escola Wagner de Santa Coloma de Gramenet, i per donar veu i valor al seu criteri respecte al repte d'ensenyar la llengua meta des de la interculturalitat, s'ha dut a terme la implementació de tècniques com els cercles de diàleg i les entrevistes reflexives, basades en les idees de Paulo Freire. L'ús d'aquestes ha permès que tots els participants del programa hagin compartit experiències pròpies i el seu punt de vista. Així doncs, s'han plantejat i posat en pràctica tres activitats que han permès indagar en les perspectives de l'alumnat i del voluntariat i donar veu a les seves opinions.

Per a l'elaboració i el disseny de l'Activitat 1, que consisteix en un qüestionari⁷ per indagar en la perspectiva de les alumnes, s'han tingut en compte les idees de Paulo Freire sobre la importància de donar veu a tots els participants del programa. Fent ús de tècniques com les entrevistes reflexives i els cercles de diàleg, en forma de qüestionari individual i posterior posada en comú, ha permès crear un espai de conversa inclusiu on totes les veus han sigut escoltades i respectades, fomentant així un ambient educatiu que celebra i integra les riqueses de la diversitat cultural. Per altra banda, la consciència sobre la diversitat lingüística forma part d'una perspectiva de caràcter intercultural, és per això que s'ha tingut en compte una de les metodologies que, Moore i Llompарт (2019) detallen a l'article *De la didàctica de les llengües a la didàctica del plurilingüisme*, la didàctica integrada de les llengües. Amb l'objectiu d'ajudar l'alumnat a establir nexes entre les llengües que ja coneix i

⁷ Podeu trobar els qüestionaris a l'apartat d'annexos 8.2. Material didàctic utilitzat. Les respostes de l'alumnat, en referència al qüestionari presentat, les podeu trobar a l'apartat d'annexos 8.3. Evidències de les activitats i propostes realitzades l'aula.

les que està aprenent, el qüestionari (original en català) ha estat traduït a les diferents llengües maternes que conviuen a l'aula (àrab, bengalí, hindi i xinès), al castellà i a l'anglès, fent ús doncs de la diversitat lingüística com a font de riquesa.

Un cop s'ha assolit una visió més amplia, que engloba el judici que fan els diferents agents que participen en el programa, s'ha pogut idear i posar en pràctica tres propostes⁸, que amb la posterior avaluació dels objectius i l'aplicació de les millores necessàries han estat fonamentals per a l'elaboració de les propostes definitives que ofereix la guia⁹ definitiva.

Com a punt de partida per a la creació i el disseny de les propostes definitives, amb l'objectiu d'abordar les necessitats del grup i promoure una educació intercultural efectiva, s'ha partit del Document 1/2019, del decàleg de recomanacions bàsiques per atendre l'alumnat de procedència estrangera, i de les Propostes de noves metodologies per a una transformació cap a l'escola inclusiva, proposades pel Servei d'Immersiò i Acolliment Lingüístics en el document *Educació intercultural* (2018) dins la col·lecció *Suport lingüístic i social en aules multilingües*.

Les estratègies i propostes que es brinden a la guia tenen l'objectiu principal de crear un entorn educatiu inclusiu, respectuós i enriquidor que fomenti l'aprenentatge efectiu i significatiu de la llengua meta, promovent la interacció positiva de les diferents cultures presents a l'aula, i a conseqüència de la seva aplicació pràctica s'identifica la diversitat cultural i lingüística present en aquest grup concret. Les activitats i propostes acomplertes a l'aula, en el marc del TFG han permès identificar les millores necessàries per a l'elaboració de la guia definitiva.

Aquest procés ha estat recolzat per un marc teòric sòlid, l'estreta col·laboració amb la fundació Casa Àsia i el programa AFEX, assegurant que les propostes siguin efectives i significatives per als participants i la revisió i millora de les propostes realitzades a l'aula.

A continuació es presenta la justificació detallada de cada proposta, que en conjunt es presenten a la guia definitiva:

PROPOSTA 1 IDENTITAT PRÒPIA I INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL:

Durant la posada en pràctica de l'activitat 3 d'indagació de les perspectives de l'alumnat, sobre les emocions i la identitat pròpia, s'ha observat que les estudiants van comprendre, i accepten, les seves pròpies identitats culturals. També s'ha observat un progrés pel que fa a la capacitat per reconèixer i expressar les seves emocions en la llengua meta, afavorint el respecte. És per aquest motiu que s'ha valorat que compleix amb la competència intercultural, que es vol fomentar amb la guia, i s'ha presentat com a primera proposta.

El procés de reflexió sobre les emocions i les experiències personals contribueix a un aprenentatge més profund i significatiu, tal com es proposa en la pedagogia de Paulo Freire,

⁸ Podeu consultar les fitxes de les propostes, dutes a terme a l'aula, amb les observacions posteriors corresponents a la posada en pràctica a l'aula, a l'apartat d'annexos 8.1. Programació de les activitats realitzades a l'aula.

⁹ Podeu consultar la guia definitiva a l'apartat d'annexos 8.4. GUIA d'Estratègies i Propostes Interculturals.

que es fa referència en el *quadern 42 d'educació contínua* de Surian i Surian (2019). Així mateix, aquesta és una activitat que permet a l'alumnat comprendre i percebre la identitat com a una estructura dinàmica, documentada al marc teòric per Giménez, enllaçat amb la idea d'identitats múltiples que explica Marina. A través de la reflexió sobre les emocions i les experiències personals, es promou una exploració més profunda de la identitat cultural de cada alumne, reforçant el seu vocabulari emocional i contribuint a un aprenentatge més significatiu i enriquidor. Així mateix, aquesta activitat es recolza en el llibre blanc proposat per la Unió Europea (2006), ja que remarca la importància de les identitats múltiples i dinàmiques.

PROPOSTA 2: JOC DE PRESENTACIONS MULTILINGÜES:

Amb relació a la posada en pràctica del joc de presentacions, proposta 1 realitzada a l'aula, s'ha valorat la necessitat de proporcionar un recurs didàctic que serveixi per a guiar les presentacions de les alumnes i ajudar-les a la realització d'aquestes. Així doncs, a la guia s'hi proporciona, com a material didàctic, un quadre de formació de les oracions en català i castellà enfocat a elaborar una presentació, així com fomentar el reconeixement de l'estructura d'una oració. Per altra banda, s'ha constatat que una hora pot ser un temps massa reduït per a la realització de la proposta, per això a la proposta definitiva es proposa incrementar el temps dedicat a cada presentació i, si escau, programar la posada en comú a la següent sessió.

Aquesta metodologia adopta una perspectiva comunicativa, proposada en el manual d'orientacions per a un curs d'emergència destinat a persones immigrants adultes, que l'*Instituto Cervantes* posa a la disposició del professorat de la llengua espanyola per immigrants (2005), en la qual es generen processos d'aprenentatge significatiu a partir de l'ensenyament del vocabulari bàsic per a presentar-se, així com de l'estructura i la formació de les oracions. D'aquesta manera l'alumnat desenvolupa habilitats comunicatives que els són d'utilitat en el seu dia a dia per a la seva integració.

Per altra banda, aquesta és una proposta que vol promoure la consciència que la identitat de cadascú ve formada pel conjunt d'aspectes que ens identifiquen com a persona individual i única. La Subdirecció General de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa, explica en l'*Àmbit V: Identitat de múltiples pertinences del Dispositiu Formatiu en interculturalitat per a tècnics LIC 2018*, la formació de la identitat individual de cadascú a partir de la suma de les múltiples pertinences d'identitat que identifiquen a cada persona, i que de manera flexible, i depenent del context i de les experiències personals viscudes al llarg del temps, va evolucionant en consonància amb els ideals de la persona. Es considera que prendre consciència d'aquest fet i indagar amb les mateixes identitats fomenta la competència intercultural, i fonamenta la comprensió pròpia, a partir de l'autoconeixement.

PROPOSTA 3 EXEMPLE DE CAS

Amb relació a la proposta 3 realitzada a l'aula, Tradicions del Món 2, s'ha remarcat la necessitat d'excloure la relació estereotipada, que pot donar a entendre, sobre cultura-nació-religió-llengua-tradicions-gastronomia del format de la taula que es proposava a la proposta 3, ja que s'ha considerat que no aplica adequadament la competència intercultural, perquè, fàcilment, pot portar a caure en els estereotips generalitzats que ens

ha inculcat la societat i que no encaixen amb la realitat de totes les persones que la formen. Així s'explica en el *Document 1/2019*, i representa d'una manera molt clara el que ha fonamentat a considerar el canvi en el format del model:

És més, diem, que les cultures entren en contacte, quan en realitat qui entra en contacte són les persones amb bagatges culturals i experiències diverses, persones que son de diversa classe social, origen ètnic, sexe, i que tenen edats diferents. Una altra cosa, són els símbols culturals que cada societat considera com centrals i emblemàtics. (p. 86, 2019).

Així doncs, s'aplica un nou format d'exemple de cas, en el qual, sense perdre els ítems presentats com a trets característics i identitaris de la persona exemple i de la seva família, però sense que hi siguin escrits explícitament a la primera taula, es proposa un espai de conversa i anàlisi de les imatges i el significat de la seva posició dins la taula. Aquesta aporta aspectes culturals catalans i la seva lectoescriptura, així com el visionament de vídeos representatius de tradicions catalanes i l'ús del vocabulari concret. A continuació, utilitzo les paraules de José Antonio Marina (2021) per a justificar la conservació dels ítems establerts a la primera taula:

Todos pertenecemos a grupos sociales diferentes con los que podemos identificarnos. Cada uno de ellos exige unas condiciones, una fidelidad y una responsabilidad. Me identifico con mi familia, con mi ciudad, con mi nación, con la Humanidad en su conjunto. Por eso, conviene reconocer que tenemos identidades múltiples. (J. A. Marina, p. 3, 2021).

PROPOSTA 4 TRADICIONS DEL MÓN

Amb relació a la posada en pràctica de les propostes Tradicions del Món 1 i 2, realitzades a l'aula, es va observar que la majoria de les alumnes van mostrar interès per compartir les tradicions als seus companys, així com per a l'escolta activa de les tradicions de les seves companyes. Aquestes activitats van fomentar un entorn inclusiu on les alumnes es van sentir valorades i respectades. Així doncs, i per no ometre la part de compartir tradicions, s'ha marcat un nou format, en el qual primer han de valorar i determinar els trets característics i identitaris, tant propis, com de la seva família, completant una taula, i utilitzant de model la taula d'exemple de cas de la proposta anterior. I posteriorment, es proposa compartir la taula resultant amb les companyes, observant quins trets comparteixen i quins no i reflexionar sobre els motius.

Aquesta proposta busca ajudar l'alumnat a qüestionar-se i expressar les seves identitats culturals, fet clau per al diàleg intercultural. Pérez (2006) i Giménez (2015) subratllen la rellevància de la identitat en la formació de les relacions socials i la interacció cultural. Així doncs, promou la competència intercultural, permetent a l'alumnat indagar en les múltiples identitats de pertinença, així com compartir aspectes identificatius propis, i de les seves famílies i cultures. García Martínez i Sáez Carreras (1998) destaquen que l'experiència directa amb diverses cultures ajuda a superar els prejudicis i fomenta la interculturalitat. D'aquesta manera es fa una relació comparativa en la qual poden veure quines característiques comparteixen, independentment del país d'origen, i reflexionar-ne sobre els

motius, facilitant així, un aprenentatge més profund i significatiu, i fomentant el pensament crític.

PROPOSTA 5 QUÈ CREIEM QUE SABEM?

Aquesta activitat té com a objectius fomentar la consciència sobre els prejudicis culturals i personals, desenvolupar habilitats de reflexió crítica i d'empatia, i promoure un ambient de diàleg i de respecte mutu entre l'alumnat. El Consell Escolar de Catalunya subratlla la necessitat de reconèixer i superar els prejudicis per a una educació intercultural efectiva. És per això que l'activitat proporciona un espai per a la reflexió crítica i la discussió sobre prejudicis, promovent un ambient de respecte mutu i comprensió. En el desenvolupament del criteri, es remarca la importància de reconèixer i comprendre els prejudicis i estereotips com a pas essencial per a l'educació intercultural, descrita per Banks (2019) en el primer capítol del seu llibre *An Introduction to Multicultural Education*, que ha portat a decidir la temàtica de la darrera proposta. Així doncs, aquesta, proporciona una estructura que inclou la reflexió guiada, les discussions en petit grup i la posada en comú, promovent així la participació activa i el diàleg, elements clau per a una educació intercultural eficient, segons Banks (2019), i que es reforcen amb la pedagogia de Paulo Freire, que es fa referència en el *quadern 42 d'educació contínua* de Surian i Surian (2019).

Per altra banda, l'ús de materials visuals per provocar discussions crítiques segueix les tècniques d'ensenyament efectiu que es recomanen al llibre. Així mateix, destaca la importància d'ensenyar amb idees potents que fomentin la reflexió crítica i l'empatia, objectius centrals d'aquesta activitat. Per tant, es considera aquesta proposta com una eina valuosa per a l'educació intercultural, ja que ajuda els estudiants a reconèixer i desafiar els seus prejudicis, a reflexionar críticament i a desenvolupar empatia i respecte mutu.

6. CONCLUSIONS

En els darrers anys, el camp de l'educació intercultural ha experimentat un creixement significatiu a causa de l'augment de la diversitat cultural a les nostres societats. Aquest increment ha posat de manifest la necessitat d'investigar i desenvolupar estratègies educatives que fomentin la interacció positiva i l'aprenentatge significatiu en contextos educatius en els quals conviuen una gran diversitat de cultures.

El meu Treball de Fi de Grau realitzat en modalitat d'Aprenentatge i Servei, en col·laboració amb el programa Aprenem Famílies En Xarxa, que ofereix el projecte Escola de Bambú de la Fundació Casa Àsia, s'ha centrat, partint de la necessitat del programa i amb l'aportació de la recerca realitzada i les accions empreses en col·laboració amb la resta de participants, en el desenvolupament d'una guia d'estratègies i propostes, amb l'objectiu de fomentar l'educació intercultural dins del programa, tenint en compte que es tracta d'un context d'ensenyament i aprenentatge de la llengua per a persones adultes d'orígens diversos.

Durant el procés d'elaboració de la guia, s'han implementat diverses millores basades en la retroalimentació obtinguda de les activitats a l'aula, tenint en compte el marc teòric establert, i assegurant que les propostes siguin efectives, quant a l'aplicació de la competència intercultural, i significatives per a tots els participants. Així doncs, la guia resultant d'aquest treball vol ser un recurs proper per a millorar l'aprenentatge de la llengua del país d'acollida en persones adultes novingudes, promovent així, una millora en la comunicació amb el professorat de l'escola dels seus fills i filles.

En primer lloc, vull destacar la rellevància acadèmica que pot tenir aquest TFG, ja que hi ha una manca d'estudis específics que abordin les necessitats i els reptes dels programes d'educació intercultural per a persones adultes. D'aquesta manera, considero que la realització d'aquest treball ha sigut necessària perquè, tot i que hi ha hagut investigacions prèvies en educació intercultural, encara hi ha aspectes que no s'han explorat completament, com ara les estratègies específiques que poden ser aplicades en programes d'educació no formal per a persones adultes. En segon lloc, vull destacar també la rellevància pràctica. Els resultats d'aquest estudi poden influir positivament en la pràctica educativa, proporcionant eines concretes per a docents que treballen en contextos pluriculturals, i contribuint a la millora de l'aplicació de la competència intercultural en contextos educatius.

Aquest treball vol donar resposta a una necessitat real de la societat actual en el camp de l'educació intercultural i, per tant, aporta una contribució potencial i directa a la pràctica educativa, mostrant la necessitat d'obtenir recursos educatius, per un context educatiu com el d'AFEX, i elaborant-ne la guia. El desenvolupament del treball s'ha centrat a proporcionar una visió valuosa sobre l'educació intercultural, en programes d'educació no formal per a adults, que pugui acabar tenint implicacions significatives per a la societat en general i per a la seva integració.

Així i tot, en el transcurs del treball s'ha identificat diverses limitacions o dificultats que han influït en el seu desenvolupament, però que s'han afrontat i superat. La gran diversitat de nivells de competència en la llengua meta, i el fet que hi hagi alumnes que estan aprenent el

català i d'altres que aprenen el castellà, ha dificultat la creació d'activitats adequades per a tot l'alumnat, que ofereixin igualtat d'oportunitats. Així mateix, considero que ha estat clau, com a docent en formació, afrontar aquest repte, ja que aquesta és una realitat cada vegada més present a la vida del docent i la diversitat va en augment. És per això que és essencial trobar la manera d'oferir les mateixes possibilitats a tot l'alumnat, independentment de les característiques. El fet que l'assistència sigui tan variable d'una sessió a l'altre ha dificultat assolir una continuïtat de cada proposta en diferents sessions.

Per millorar la consistència i l'eficàcia del voluntariat, es proposa fer un ús més formatiu dels programes de formació contínua dels voluntaris, incloent-hi sessions prèvies i posteriors a la seva participació, així com espais de reflexió i retroalimentació per compartir experiències i bones pràctiques. Fer ús de la diversitat cultural com a eina per a la creació de processos d'aprenentatge, promovent el diàleg i la interacció positiva entre les diferents persones que cooperen a l'aula és un dels objectius principals. Així, s'ha observat que les activitats afavoreixen la comprensió i l'acceptació de les identitats culturals pròpies, així com el respecte i la tolerància envers les altres cultures.

Per altra banda, considero que si se m'hagués brindat la possibilitat de cursar l'optativa, que ofereix el grau, d'Estratègies Didàctiques per a la Formació de les Persones Adultes, m'hauria permès partir d'una base molt més conformada i adequada tenint en compte el context, d'educació d'adults, en el qual s'ha desenvolupat el treball.

En conclusió, aquest TFG no només ha contribuït a millorar les pràctiques educatives interculturals dins del programa AFEX, sinó que també ha establert una base per a futures investigacions i aplicacions en l'ensenyament de la llengua a partir dels resultats d'aquest treball. A continuació se'n presenten algunes:

1. Aplicació de la guia resultant d'aquest treball en els centres on s'ofereix el programa.
2. Realització d'un estudi comparatiu de l'aplicació de la guia a cadascun dels centres on s'ofereix el programa, fent si cal, l'ajustament necessari de les estratègies amb relació a les característiques específiques de cada grup, i anàlisi de la preferència de llengua meta tenint en compte el context geogràfic en el qual se situa cada grup.
3. Adaptació de la guia i de les propostes que inclou, per a les diferents etapes d'ensenyament obligatori (primària i ESO).
4. Adaptació de la guia per entitats solidàries i/o ONG que ofereixen acollida i alfabetització a persones nouvingudes.
5. Adaptació de la guia per als programes de mentoria de la Generalitat.
6. Aplicació de la guia en l'ensenyament de la llengua del país d'acollida a escoles d'adults amb diversitat cultural.
7. Anàlisi d'aprofundiment, en format DAFO (Debilitats Amenaces Fortaleses i Oportunitats), de les formacions que ofereix el programa, tant al voluntariat com a les dinamitzadores, per valorar i determinar, si es considera oportú, propostes de millora.
8. Disseny d'intervencions específiques, utilitzant el treball com a punt de partida, amb l'objectiu de motivar l'alumnat a aprendre el català, incloent-hi activitats culturals i comunitàries que afavoreixin l'ús de la llengua catalana i la seva rellevància en la integració social i laboral en el seu context.

Reflexions finals sobre el procés d'aprenentatge:

A continuació s'ha considerat oportú fer referència a les competències del grau que han requerit ser aplicades durant el transcurs de l'elaboració del treball, i que, per tant, justifica la relació directa de les accions i les decisions preses en el marc del meu TFG, en modalitat ApS, amb els coneixements adquirits durant la meva formació docent al Grau d'Educació Primària.

Pel que fa a les competències bàsiques adquirides durant el Grau d'Educació Primària, el desenvolupament d'aquest treball ha requerit l'ús i la seva aplicació. La comprensió i assimilació de coneixements avançats sobre educació intercultural han estat fonamentals per elaborar una guia didàctica efectiva. La capacitat d'interpretar dades rellevants i emetre judicis fonamentats ha estat crucial per analitzar les necessitats de les participants del programa AFEX i formular recomanacions. A més, la competència de comunicació clara i efectiva ha permès transmetre les idees, problemes i solucions del projecte tant a professionals especialitzats com al públic general, assegurant una comprensió mútua i una aplicació pràctica de les propostes educatives.

Les competències específiques del grau han estat essencials per al desenvolupament del treball, especialment en el coneixement profund de les àrees curriculars de l'educació primària i la seva aplicació pràctica en contextos reals. La capacitat de dissenyar i gestionar situacions d'aprenentatge en entorns multiculturals i plurilingües ha estat vital per crear activitats que promoguin la inclusió i el respecte a la diversitat. A més, l'habilitat per regular espais d'aprenentatge adaptats a les necessitats individuals dels estudiants ha permès fomentar un entorn educatiu equitatiu, respectuós i enriquidor, alineant-se amb els principis d'inclusió i respecte als drets humans.

L'aplicació de les competències transversals ha estat clau per al desenvolupament del treball. La gestió eficaç de la informació ha facilitat la presa de decisions educatives informades, mentre que la capacitat de treballar en equip ha estat essencial per col·laborar amb les dinamitzadores del programa, així com amb altres participants en les formacions, durant tot el desenvolupament del treball. El respecte envers el medi social i cultural s'ha reflectit en la creació d'activitats que promouen la comprensió i l'acceptació de les múltiples identitats que defineixen a cada alumna. Aquestes competències transversals han contribuït a garantir que el treball sigui pràctic i rellevant per a les necessitats concretes del grup de Santa Coloma de Gramenet.

En conclusió, es considera que l'elaboració del treball ha sigut una gran oportunitat personal per aplicar les competències adquirides durant el transcurs formatiu del grau en el desenvolupament d'aquest. També es considera que el resultat final pot servir com a punt de partida per a futurs desenvolupaments professionals i formatius en l'àmbit de l'educació intercultural, obrint així diverses possibilitats.

En l'àmbit personal i formatiu, les experiències i coneixements adquirits em serviran de referència per aplicar la competència intercultural en les meves futures intervencions com a mestre. Així mateix, poden conduir a una especialització en l'educació per a persones adultes, formant-me en les metodologies més adients per aquest sector, així com en l'educació intercultural, un camp en creixement que busca abordar els reptes de la diversitat

a les aules, participant en programes de formació continuada, com màsters o cursos de postgrau. La capacitat d'analitzar críticament els programes educatius i de proposar millores pot conduir també, a oportunitats en consultoria educativa, ajudant altres institucions a implementar pràctiques interculturals efectives. La creació de materials didàctics innovadors i adaptats a contextos diversos pot convertir-se en una línia de treball, col·laborant amb editorials o desenvolupant recursos per a l'ús en línia. Finalment, continuar amb la investigació en aquest àmbit pot contribuir a l'ampliació del cos teòric i pràctic de l'educació intercultural, participant en estudis comparatius i analitzant-ne els resultats.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Agreda Sigindioy, T. M. (2024). Transformando la educación: el papel de la formación intercultural del profesorado para la integración d'estudiantes migrantes internacionales. *Innovaciones Educativas*, 26(40). Recuperat de <https://doi.org/10.22458/ie.v26i40.4816>

Ajuntament de Barcelona. (2021). Pla Barcelona Interculturalitat 2021-2030 [Informe]. Ajuntament de Barcelona. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/es/quienes-somos/plan-barcelona-interculturalidad-2021-2030>

Ansión, J., & Zúñiga, M. (1997). ¿Qué entender por interculturalidad? Interculturalidad y educación en el Perú, 9-20. Recuperat de https://centroderecursos.cultura.pe/sites/default/files/rb/pdf/Que_entender_por_interculturalidad.pdf

Antón-Mellón, J., & Antón Carbonell, E. (2019). Reptes de la gestió de la diversitat en les ciutats del segle XXI: Una mirada des de l'òptica identitària, intercultural i comunitària. *Expertos en Teoría política i Polítiques Públiques*. Recuperat de <https://ddd.uab.cat/record/239140>

Banks, J. A. (2019). *An Introduction to Multicultural Education* (6th ed.). Pearson. Recuperat de <https://www.pearsonhighered.com/assets/preface/0/1/3/4/0134800362.pdf>

Beltrán, J. (2015). Los contactos entre culturas. Oberta UOC Publishing, S.L. (ed.), *La interculturalidad*. Recuperat de <https://books.google.es/books?id=zvQrDgAAQBAJ&lpg=PT4&dq=interculturalidad&lr&hl=ca&pg=PT20#v=onepage&q&f=false>

Bernabé Villodre, M. (2012). Pluriculturalidad, multiculturalidad e interculturalidad, conocimientos necesarios para la labor docente. *Revista Educativa Hekademos*, 11, 67-76. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4059798>

Caselles Pérez, J. F. (2004). Interculturalidad y Educación. *Educatio Siglo XXI*, 22, 9–17. Recuperat de <https://revistas.um.es/educatio/article/view/96>

Consell d'Europa. (2008). *Libro Blanco sobre el Diálogo Intercultural: Vivir juntos con igual dignidad* (Ministerio de Cultura de España, Trad.). Recuperat de https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/Pub_White_Paper/WhitePaper_ID_SpanishVersion.pdf

Consell Escolar de Catalunya. (2019). *La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya: Document 1/2019*. Aprovat pel Ple del Consell Escolar de Catalunya el 26 de febrer de 2019. Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació, Gabinet Tècnic. Recuperat de <https://hdl.handle.net/20.500.12694/535>

Deardorff, D. K. (2006). A Model of Intercultural Competence and Its Implications for the Foreign Language Curriculum. Dins Sharon Wilkinson (ed.), *AAAUSC Issues in Language Program Direction. Insights from Study Abroad for Language Programs* (pp. 86-98). Recuperat de <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/server/api/core/bitstreams/812cf452-a0ea-407d-bd59-20cda5cbd737/content>

Departament d'Ensenyament, Servei d'Immersi3 i Acolliment Lingüístics. (2018). *Educaci3 intercultural*. Suport lingüístic i social en aules multilingües (43). Recuperat de <https://hdl.handle.net/20.500.12694/587>

García Martínez, A. y Sáez Carreras, J. (1998). Del racismo a la interculturalidad. Competencia de la educaci3n. Madrid: Narcea. 259 págs. *Contextos Educativos. Revista De Educaci3n*, (1), 329–331. Recuperat de <https://doi.org/10.18172/con.390>

Giménez, C. (2008). *El interculturalismo: Propuesta conceptual y aplicaciones prácticas 2*. Recuperat de: https://www.academia.edu/43357502/EL_INTERCULTURALISMO_PROPUUESTA_CONCEPTUAL_Y_APLICACIONES_PR%C3%81CTICAS_2_Carlos_Gim%C3%A9nez_cuadernos

Giménez, G. (2015). *La cultura como identidad y la identidad como cultura*. Recuperat de <https://red.pucp.edu.pe/ridei/files/2011/08/laculturacomoidentidadylaidentidadcomoculturagilbertogimenez.pdf>

González-Elías, Gisela & Velez, Arlene & Torres Cuevas, Hecmir M. & Cruz Santos, Andres A. (2023). Capítulo Educaci3n. Congresos Pi (ed.), *Desarrollo de las Competencias Interculturales en Actividades de Servicio y Aprendizaje*. 1. 80-107. Recuperat de: https://www.researchgate.net/publication/377263050_Desarrollo_de_las_Competiciones_Interculturales_en_Actividades_de_Servicio_y_Aprendizaje

IDESCAT. (2023). Poblaci3n estrangera a Catalunya. Recuperat de <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=2&t=2023>

Isabel Sanz, F. (2005). *Español como nueva lengua: Orientaciones para un curso de emergencia destinado a inmigrantes adultos*. Alcalá de Henares: Instituto Cervantes. Recuperat de http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/inmigracion/orientaciones

Locke, J. (1690). *An Essay Concerning Human Understanding*. Recuperat de <https://www.gutenberg.org/files/10615/10615-h/10615-h.htm>

Marina, J. A. (2021). Identidades múltiples y el nuevo catalanismo. Recuperat de <https://www.joseantoniomarina.net/articulos-en-prensa/hologramas-periodismo-expansivo/>

Millán, T. R. A. (2000). Para comprender el concepto de cultura. *UNAP Educaci3n y Desarrollo*, 1(1), Març. Universitat Arturo Prat, Seu Victoria, Xile. Recuperat de <https://www.studocu.com/es-ar/document/universidad-siglo-21/sociologia-general/para-comprender-el-concepto-de-cultura/4556361>

Moore, E., i Llompart, J. (2019). De la didàctica de les llengües a la didàctica del plurilingüisme. *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 2(2): 57-65. Recuperat de <https://revistes.uab.cat/clil/article/view/v2-n2-moore-llompart/27-pdf-ca>

Rodríguez Sánchez, J. L. (1989). *Trastorno de la identidad, factor común en los alumnos "problema" de batxillerat* (Tesi de màster). Recuperat de http://catarina.udlap.mx/u_dl_a/tales/documentos/mocl/rodriguez_s_jl/capitulo1.pdf

Instituto Cervantes Isabel Sanz, 2005

Subdirecció General de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa. (2018). *Dispositiu Formatiu en interculturalitat per a tècnics LIC 2018: ÀMBIT V: Identitat de múltiples pertinences* (E. Iglesias Vidal, J. Guardiola Salinas, J. Molina Neira, K. V. Pozos Pérez, & S. Nista, Eds.). Generalitat de Catalunya. Recuperat de https://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/intercultural/activitatsformatives/Ambit-V_Identitats-de-multiples-pertinences.pdf

Surian, A., & Surian, C. (2019). Un recorregut d'investigació-acció des de la pedagogia de Paulo Freire en l'aprenentatge de l'italià com a L2 en adults. *Quaderns d'educació contínua*, (42), 14-23. Recuperat de <https://ojs.uv.es/index.php/QEC/article/download/15939/pdf>

UNESCO (2005). Art. 4.1. de la Convenció sobre la protecció i promoció de la diversitat de les expressions culturals. Recuperat de https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246264_spa.locale=es

Woolfolk, A. E. (2006). La obra de Erikson. Dins Pérez, M. (Comp.), *Desarrollo de los Adolescentes III Identidad y Relaciones Sociales*, Antología de lecturas (pp. 29-44). Recuperat de http://profesoradolaborde.com.ar/images/cms/antologia_de_lectura_k2zt.pdf#page=29

8. ANNEXOS

8.1. Programació de les activitats realitzades a l'aula

8.1.1. per indagar en les diferents perspectives

Act. 1: Qüestionari per indagar en la perspectiva de les alumnes

- Tema: La perspectiva de les diferents alumnes sobre el repte d'aprendre una llengua en un context en què persones amb diferents creences i idees interactuen i poden ser un suport positiu o un obstacle en el procés d'aprenentatge.

- Objectius:

- Indagar en la perspectiva de les alumnes: Mitjançant un qüestionari, l'activitat busca conèixer el punt de vista que tenen les diferents alumnes sobre la interculturalitat i com afecta el seu procés d'aprenentatge de la llengua.
- Identificar les percepcions positives i negatives: Mitjançant la posada en comú, es buscarà identificar les percepcions positives i negatives de les alumnes respecte a la interculturalitat i el seu impacte en el procés d'aprenentatge de la llengua.

- Estructura:

Per començar, es fa una presentació del qüestionari, explicant la seva finalitat a les alumnes, així com la importància de les seves respostes per comprendre millor la seva experiència en un context intercultural. A continuació les alumnes responen a les preguntes plantejades sobre la interculturalitat i sobre el seu paper en el procés d'aprenentatge de la llengua.

- Materials i recursos necessaris:

- Còpies del qüestionari per a cada alumna, traduït a la seva llengua materna.
- Llapis i goma.

Act. 2: Qüestionari per indagar en la perspectiva del voluntariat

- Tema: La perspectiva de les voluntàries del programa AFEX sobre el repte d'aprendre una llengua en un context d'interculturalitat.
- Objectius:
 - Explorar la perspectiva de les voluntàries: Mitjançant la reflexió i el diàleg en parelles, l'activitat pretén indagar en la percepció que tenen les voluntàries del programa AFEX sobre el repte d'aprendre una llengua en un context d'interculturalitat. Es busca comprendre com perceben la diversitat cultural a les classes i com afecta el procés d'aprenentatge de la llengua.
 - Identificar aspectes positius i negatius: Mitjançant la posada en comú i el llistat d'aspectes positius i negatius, es buscarà identificar els diversos impactes que la diversitat cultural pot tenir en el procés d'aprenentatge de la llengua, així com les possibles estratègies per abordar aquestes qüestions.
- Estructura:

Per començar, es distribuïxen els i les voluntàries en parelles per reflexionar sobre la interculturalitat que han pogut viure en el context educatiu del programa AFEX. Es planteja la pregunta "Què consideres que és la interculturalitat?" per iniciar la conversa i la reflexió.

Després de la conversa en parelles, es fa una posada en comú on es comparteix la perspectiva de les voluntàries i es fa una llista de paraules clau que resumeixi els temes més rellevants tractats. Per aprofundir en els impactes de la interculturalitat, es plantegen les següents qüestions: "De quina manera la diversitat cultural a les classes ha estat favorable per a l'aprenentatge de la llengua?" i "Creus que la diversitat cultural pot suposar un impediment o obstacle per a l'aprenentatge de la nova llengua?"

Finalment, es fa una posada en comú on es comparteixen les reflexions de les voluntàries i es crea un llistat d'aspectes positius i negatius relacionats amb la diversitat cultural a les classes i el seu efecte en el procés d'aprenentatge de la llengua.

- Materials i recursos necessaris:
 - Llista de preguntes per a la reflexió.
 - Llapis i goma.

Observacions i reflexions posteriors a la posada en pràctica de les Activitats 1 i 2:

A mesura que posava en pràctica les activitats em vaig anar adonant de certes coses que no havia tingut en compte o d'alguns aspectes que podria haver tractat d'una manera diferent. Per exemple considero que si hagués enfocat fer primer l'activitat per al voluntariat, la de les alumnes hauria pogut ser més productiva perquè el voluntariat, que ajuda a cada alumna, hauria estat més contextualitzat, i això hauria permès uns millors resultats.

Pel que fa a l'activitat amb les alumnes, vaig pensar que seria bona idea donar-les-hi l'oportunitat d'expressar-se en la seva llengua, perquè així es podrien desenvolupar més. Tot i això, algunes de les mares van preferir respondre en castellà, ja que és l'idioma que estan aprenent a la classe. El fet de no tenir una persona de traductora va dificultar en algun moment la comprensió de les preguntes.

Per altra banda, analitzant les respostes que van donar les mares, vull destacar un aspecte que surt en comú i és que totes elles estan molt contentes de poder formar part d'aquest programa i d'estar aprenent la llengua del context en què viuen ara i totes agraeixen poder compartir la classe amb gent de diferents cultures i entre totes ajudar-se a aprendre i a millorar cada dia més en la llengua meta.

El voluntariat va identificar els següents aspectes positius o facilitats que comporta aprendre una llengua nova en un context d'educació intercultural dins del programa AFEX:

- Permet la interacció de diferents cultures i idiomes.
- Ajuda les alumnes a entendre les diverses persones de diferents cultures i a entendre el funcionament social dins les diferents àrees de la vida, promovent així la seva integració.
- La diversitat lingüística present a l'aula pot ser de gran ajuda per ensenyar vocabulari de la llengua meta i per fer aclariments en la llengua materna.
- A més a més, també té repercussions positives per als voluntaris, ja que aprenen a ensenyar una llengua nova, guanyant així experiència en aquest aspecte.

Per altra banda, han detectat les següents dificultats:

- El fet de conèixer moltes llengües a l'aula, a vegades, pot provocar distraccions.
- La diversitat present a l'aula pot provocar un xoc cultural en certes situacions i pot arribar a portar algun malentès o conflicte.

Van comentar que hi ha una alumna xinesa i el fet que no hi hagi més alumnes que parlin la seva llengua pot dificultar l'aprenentatge de la nova llengua per aquesta alumna en concret, ja que ningú li podrà fer aclariments en la seva llengua materna.

Act. 3 de perspectives: Identitat pròpia i intel·ligència emocional

- Tema: identitat cultural, emocions i perspectiva de l'alumnat sobre la diversitat present a l'aula. Aquesta proposta té relació amb la identitat cultural que té cadascuna de les estudiants i està relacionada directament amb vocabulari d'emocions i sentiments, així com pretén aprofundir en la perspectiva que tenen les alumnes sobre la realitat d'aprendre una llengua en un context intercultural.
- Objectius:
 - Explorar les Identitats Múltiples: Gràcies a la reflexió sobre les emocions i sentiments relacionats amb la seva pròpia experiència, l'activitat vol fomentar una exploració més profunda de la identitat cultural de les estudiants. A través de la identificació i expressió d'experiències personals, es promou la consciència i la comprensió de la seva pròpia identitat cultural.
 - Reforçar el Vocabulari Emocional: Les estudiants tenen l'oportunitat de reforçar el seu vocabulari emocional i la seva comprensió dels diversos sentiments i emocions. A través de la identificació de les emocions experimentades en situacions específiques, es promou un ús més precís i enriquidor del llenguatge emocional.
 - Explorar les Identitats Múltiples presents a l'aula: A través de la narració de moments significatius i emocionals de les seves experiències a l'aula, es promou un ambient de diàleg positiu en el qual predomina l'empatia, la comprensió i el suport entre els membres del grup, amb la finalitat d'observar la diversitat que trobem a l'aula.
- Estructura:

Seguint la seqüència didàctica d'emocions del programa AFEX, en la qual anteriorment han relacionat unes emoticones amb el sentiment o emoció al qual fan referència, la sessió comença fent un recull de les emocions treballades en format pluja d'idees i anotar-les a la pissarra. A continuació es proposa a les alumnes que pensin en algun moment crucial de la seva vida que els hagi fet sentir les emocions i sentiments mencionats anteriorment d'una forma extremadament forta, així com una experiència que hagin pogut viure a l'aula i com les ha afectat emocionalment. Finalment, es comparteixen les experiències amb el grup i les estudiants expliquen els motius de les emocions sentides en cada cas.

- Materials i recursos necessaris: pissarra i guixos, llapis i goma.

Observacions i reflexions posteriors a la posada en pràctica de l'Activitat 3 de perspectives:

Aquestes són algunes de les frases que van escriure les alumnes relacionant algunes de les emocions apreses a les classes anteriors amb aspectes de la seva vida i del seu procés d'aprenentatge de la nova llengua.

“yo estoy alegre porque mi profesora es pakistani”

“yo estoy nerviosa cuando yo hablo castellano”

“yo estoy triste cuando no entiendo el castellano”

“yo estoy feliz cuando vengo a clase”

“yo estoy contenta cuando vengo a estudiar aquí”

“yo estoy sorprendida cuando vi un televisor nuevo”

“yo estoy calmada cuando tomo un café cerca del mar”

“yo estoy aburrida cuando estoy sola en casa”

“yo tengo miedo cuando vivo sola en casa”

“estuve muy contenta en noviembre de 2018 cuando llegué a Barcelona”

“yo estoy asustada cuando mi hija tiene fiebre”

“yo estoy feliz cuando aprendo una nueva palabra”

“yo es muy contenta en marzo de 2016 cuando llegué a Barcelona”

“Yo estoy feliz cuando mi hija recita el Alcorán”

“yo estoy feliz cuando mi hija saca buenas notas”

“yo estoy feliz cuando mi hija come todo”

“yo estoy nerviosa cuando mi hija está en el hospital”

“yo estoy feliz cuando ahora poco hablar castellano y entiendo porque ahora yo puedo hablar un poco castellano con mi hija”

Es detecta que les alumnes perceben com una cosa positiva el fet de tenir una dinamitzadora i/o un voluntari o voluntària que parli la seva llengua materna per a facilitar l'aprenentatge de la llengua nova. Així mateix, les emocions positives que els provoca adonar-se del seu progrés en l'aprenentatge de la llengua i, per tant, la importància que realment li donen.

Així mateix, remarquen que el fet d'haver emigrat a Barcelona és molt positiu per elles, tot i que no sigui un procés fàcil, i que, en conseqüència, així com tot el que han viscut al llarg de la seva vida ha contribuït a formació de la seva identitat. Tenen ganes d'aprendre l'idioma, tenen ganes d'entendre la cultura, i és per això que participen en el programa i fan tot el possible per integrar-se a la societat i vetllar pel bon futur dels seus fills i filles. L'activitat estava pensada per poder-la fer sencera durant el transcurs d'una hora de classe, però la veritat és que va faltar temps per poder aprofundir amb els motius de les seves eleccions.

8.1.2. per posar en pràctica la competència intercultural

Proposta 1: joc de presentacions multilingües

- Tema: Plurilingüisme intercultural
- Objectius:
 - Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat lingüística.
 - Promoure la inclusió i el respecte mutu entre els participants, independentment de la seva llengua materna.
 - Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme.
 - Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística de manera efectiva i respectuosa.
 - Fomentar la valoració de les diferències lingüístiques i culturals existents.

- Estructura:

Presentació de l'activitat i del tema mitjançant dues preguntes que reflecteixin la diversitat lingüística i d'origen:

- Quants idiomes sabem entre totes les alumnes?

Mentre les alumnes responen el/la dinamitzador/a anota les llengües a la pissarra per poder contar-les un cop s'hagin esmentat totes.

- De quins diferents països provenim?

En un mapa del món, cada alumna marca amb una creu el país d'on provenen.

A continuació l'alumnat és distribuït en grups de quatre alumnes i es presenten en la seva llengua materna, i seguidament amb la llengua meta (català/castellà). A més han de compartir algun aspecte interessant o curiositats sobre la cultura i la llengua del seu país d'origen, així com d'altres que hagin anat adoptant des que van emigrar. Això pot incloure frases populars, costums relacionats amb el llenguatge o expressions úniques.

Finalment, cada grup escriu en un full quatre de les expressions o costums que han comentat anteriorment amb la respectiva traducció o similitud.

- Competències treballades: comunicació oral, interacció cultural.
- Materials i recursos necessaris: pissarra, retolador de pissarra, esborrador de pissarra, mapa del món gran, colors.

Proposta 2: Tradicions del Món 1

- Tema: Interculturalitat
- Objectius:
 - Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat cultural.
 - Promoure la inclusió i el respecte mutu entre els participants, independentment de la seva procedència.
 - Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme.
 - Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística i cultural de manera efectiva i respectuosa.

- Estructura:

Presentació de l'activitat i del tema mitjançant una pregunta que reflecteixi la diversitat cultural i d'origen:

- De quins països provenim?

Com a resposta s'utilitza el mapa de la proposta anterior, i s'incideix en la curiositat per a les tradicions que més gaudeixen del seu país d'origen i en quines les continuen identificant. Així com en les tradicions o costums que han adoptat al llarg de la seva vida i que formen part de la identitat personal.

A continuació l'alumnat és distribuït en grups del mateix país d'origen perquè escullin una tradició per explicar-la a la resta del grup classe. Seguidament, han de posar-se d'acord i organitzar-se per fer una petita explicació de la tradició escollida a la resta del grup.

Per acabar, es demana que cada alumna, individualment, reflexioni sobre els costums i tradicions que les identifiquen com a persona.

- Competències treballades: comunicació oral, interacció cultural.
- Materials i recursos necessaris: mapa del món gran, folis, llapis i goma.
- Observacions prèvies: Cal procurar que en els grups de treball siguin del mateix país d'origen, assegurar que totes les participants se sentin còmodes per expressar-se en la llengua meta i promoure un entorn respectuós i inclusiu on es valori la diversitat cultural com a ric patrimoni cultural.

Observacions i reflexions posteriors a la posada en pràctica de les Propostes 1 i 2:

Les dues propostes van ser fetes a classe amb les alumnes del programa AFEX, un dia que justament van faltar diverses alumnes i gairebé tot el grup eren de parla bengalí (procedents de Bangladesh), i per tant no vam poder tenir en compte tota la diversitat que realment participa en les classes del programa, al centre Wagner, i vaig trobar la necessitat de fer algunes adaptacions a les propostes. Així doncs, vaig començar amb la primera pregunta: "Quantes llengües parlem?" La varietat de llengües maternes, que va sorgir de la sessió, és la següent: bengalí, panjabi (procedents de l'Índia), àrab (del Marroc) i urdú (Pakistan). Hi havia 6 alumnes de parla bengalí, una de parla àrab i una de parla panjabi. De la mateixa manera han comentat que saben una mica o estan aprenent tant el català, com el castellà i l'anglès. Seguidament, vaig demanar a les alumnes que marquessin en el mapamundi el seu país d'origen.

En conseqüència, a la situació que em vaig trobar vaig haver de fer alguna variació a la proposta perquè prenguéssent en el context concret d'aquell dia. Així doncs, vaig decidir fer una combinació de les dues propostes. Primer vaig dividir el grup en dos petits grups de tres alumnes de parla bengalí amb l'ajuda i suport d'algun voluntari, i, per altra banda, una alumna de parla àrab amb voluntaris i l'alumna de parla panjabi de l'Índia va formar un altre grup amb voluntaris també. Vaig demanar a cada grup que anotés en un full costums relacionats amb el llenguatge i/o amb el seu país d'origen, frases fetes, així com dates importants per a elles. A continuació vaig demanar a cada grup que escullís una tradició del seu país per explicar-la a la resta del grup classe. Seguidament, s'han preparat, per escrit, amb la llengua meta, una petita explicació de la tradició escollida.

Una sessió d'una hora es queda curta per dur a terme les dues propostes, ja que no hi va haver temps de posar en comú les tradicions i buscar-ne les semblances. També considero que és important fer les propostes un dia en què hi hagi el grup sencer per poder aprofundir en la diversitat cultural i les identitats múltiples presents a l'aula i apreciar les semblances o punts en comú que tenen cadascuna d'elles.

Proposta 3: Tradicions del Món 2

- Tema: Interculturalitat
- Objectius:
 - Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat cultural.
 - Promoure la inclusió i el respecte mutu entre els participants, independentment de la seva procedència.
 - Desenvolupar habilitats de comunicació intercultural i multilingüisme.
 - Aplicar estratègies per gestionar la diversitat lingüística i cultural de manera efectiva i respectuosa.

- Estructura:

Recordatori de les activitats fetes i del tema. A continuació, es refà la pregunta que reflecteix la diversitat d'origen:

- De quins països provenim?

Com a resposta tenim el mapamundi, ja amb algunes alumnes marcades i incidim en la curiositat per a les tradicions que més gaudeixen del seu país d'origen.

A continuació es fa la mostra de l'exemple del meu cas perquè les alumnes puguin comprendre correctament el que se'ls demana.

IDIOMA MATERN	
RELIGIÓ	cristianisme / LAIC
PAÍS D'ORIGEN	Catalunya
MENJAR TÍPIC	paella pa amb tomàquet truita de patates

FESTIVITATS I TRADICIONS

23.4: Sant Jordi
(Dia Internacional del Llibre)

11.9: Diada nacional de Catalunya

Castellers

Bastoners

Correfocs

Sardanes

Seguidament l'alumnat es divideix en grups del mateix país d'origen i s'expliquen els ítems de la taula que hem d'omplir conjuntament, després de que cada grup decideixi cada tret cultural comú.

TAULA DE TRETES CULTURALS COMUNS I DIVERSOS A L'AULA:

IDIOMA MATERN	RELIGIÓ	PAÍS D'ORIGEN	MENJAR TÍPIC	FESTIVITATS I TRADICIONS	Núm. d'alumnes

Finalment, es demana a cada grup que esculli una de les seves tradicions per explicar-la a la resta del grup classe. Seguidament, han de posar-se d'acord i organitzar-se per fer una petita explicació de la tradició escollida a la resta del grup. Per fer-ho, respondran, en grup, els ítems que es presenten i s'expliquen a la mostra d'exemple d'una tradició catalana:

MOSTRA EXEMPLE: <https://www.youtube.com/watch?v=C7QoFQla03c>

- NOM DE LA TRADICIÓ: BASTONERS
- QUAN ES CELEBRA? A LES FESTES POPULARS, FESTES MAJORS, DIADES I ACTES POPULARS
- QUI PARTICIPA? GRUP DE JOVES DEL POBLE
- DESCRIPCIÓ: Són un grup de persones que realitzen una dansa tradicional catalana amb bastons. Aquesta pràctica forma part de la cultura popular catalana.

Per acabar, es posen en comú les tradicions amb les noves participants i s'observen i es determinen les semblances existents entre les diferents tradicions explicades i la del seu grup.

- Competències treballades: comunicació oral, interacció cultural.
- Materials i recursos necessaris: mapa del món gran, folis, llapis i goma.
- Observacions prèvies: Cal procurar que en els grups de treball siguin del mateix país d'origen, assegurar que totes les participants se sentin còmodes per expressar-se en la llengua meta i promoure un entorn respectuós i inclusiu on es valori la diversitat cultural com a ric patrimoni cultural.

Observacions i reflexions posteriors a la Proposta 3:

A continuació la taula resultant de la sessió:

TAULA DE TRETS CULTURALS COMUNS I DIVERSOS A L'AULA

IDIOMA MATERN	RELIGIÓ	PAÍS D'ORIGEN	MENJAR TÍPIC	FESTIVITATS I TRADICIONS	Nº d'alumnes
Bengalí	musulman	Bangladesh	maccher jhol (arròs amb peix) llenties	14.4: Pohela BoiShakh (1r dia de l'any nou bengalí) 16.12: Bijoy Dibosh (Dia de la Victoria) 21.2: Dia del Llibre i la Literatura, Dia internacional de la llengua materna	6
Punjabi	musulman	India	Pakora	25.3: Holi fest (Festival dels Colors i de la Primavera)	1
Àrab	musulman	Marroc	cous-cous	Festa de Marroc aied fitr (final ramadán)	2
Urdú	musulman	Pakistán	biryani	Dia de la Independència	2
xinès / ju'jian	–	Xina	marsico	Any nou xinès Dia Nacional	1

Cal tenir present que la cultura és diversa i dinàmica, i que cada aspecte cultural general que es reflecteix a la taula anterior és una part important de la identitat cultural de cadascuna d'elles com a individu. Cada persona construeix la seva identitat a través dels elements culturals que se li han proporcionat al llarg de la seva vida. Cada un d'aquests aspectes contribueix de manera única a la identitat de cada persona i al seu sentiment d'afiliació a una comunitat més àmplia. Així i tot, aquesta és una petita part de tots els factors que configuren la identitat de cadascú. Es considera fer un canvi en el format per no caure en estereotips i prejudicis.

8.2. Material didàctic utilitzat

8.2.1. a les activitats de perspectiva

ACT. 1 de perspectiva de l'alumnat

- QÜESTIONARI BASE EN CATALÀ

Tasca: Respondre un qüestionari per saber la vostra opinió i les vostres vivències a les classes sobre aprendre una llengua nova, en un lloc nou, en interacció amb altres persones, cultures i creences. I com pot afectar això tant de manera positiva com negativa.

La interculturalitat expandeix i transforma els éssers humans per mitjà de la comunicació, intercanviant idees, conceptes, experiències i connectant millor les persones. Així doncs, cada individu obté un bagatge al llarg de la seva vida que li permet crear la seva pròpia identitat, que es relaciona i es nodreix contínuament amb altres persones, identitats i cultures.

- Origen i edat
- Què consideres que és la interculturalitat?
- De quina manera la diversitat cultural a les classes ha estat favorable per a l'aprenentatge de la llengua?
- Creus que la diversitat cultural pot suposar un impediment o un obstacle per a l'aprenentatge de la nova llengua?

- QÜESTIONARI EN ÀRAB

قم بالإجابة على الاستبيان لمعرفة رأيك وتجاربك في الفصول الدراسية حول تعلم لغة جديدة، في مكان جديد، في التفاعل مع الأشخاص والثقافات والمعتقدات الأخرى. وكيف يمكن أن يؤثر ذلك سلباً وإيجاباً.

CASTELLANO: Responder un cuestionario para saber vuestra opinión y vuestras vivencias en las clases sobre aprender una lengua nueva, en un sitio nuevo, en interacción con otras personas, culturas y creencias. Y cómo puede afectar eso tanto de forma positiva como negativa.

ENGLISH: Answer a questionnaire to find out your opinion and your experiences in classes about learning a new language, in a new place, in interaction with other people, cultures and beliefs. And how that can affect both positively and negatively.

يعمل التبادل الثقافي على توسيع البشر وتحويلهم من خلال التواصل وتبادل الأفكار والمفاهيم والخبرات وربط الناس بطريقة أفضل. وهكذا يحصل كل فرد طوال حياته على خلفية تسمح له بتكوين هويته الخاصة، التي ترتبط وتتغذى بشكل مستمر مع الأشخاص والهويات والثقافات الأخرى.

CASTELLANO: La interculturalidad expande y transforma a los seres humanos por medio de la comunicación, intercambiando ideas, conceptos, experiencias y conectando de una mejor manera a las personas. Así pues cada individuo obtiene un bagaje a lo largo de su vida que le permite crear su propia identidad, que se relaciona y se nutre continuamente con otras personas, identidades y culturas.)

ENGLISH: Interculturality expands and transforms human beings through communication, exchanging ideas, concepts, experiences and connecting people in a better way. Thus, each individual obtains a background throughout his life that allows him to create his own identity, which is continuously related and nourished with other people, identities and cultures.

:الأصل والعمر

ما هو رأيك في التعددية الثقافية؟

بأي طريقة كان التنوع الثقافي في الفصول الدراسية مناسباً لتعلم اللغة؟

هل تعتقد أن التنوع الثقافي يمكن أن يكون عائقاً أو عائقاً أمام تعلم لغة جديدة؟

CASTELLANO:

- Origen y edad:
- ¿Qué consideras que es la interculturalidad?
- ¿De qué manera la diversidad cultural en las clases ha sido favorable para el aprendizaje de la lengua?
- ¿Crees que la diversidad cultural puede suponer un impedimento u obstáculo para el aprendizaje de la nueva lengua?

- QÜESTIONARI EN BENGALÍ

একটি নতুন ভাষা শেখার বিষয়ে ক্লাসে, একটি নতুন জায়গায়, অন্যান্য ব্যক্তি, সংস্কৃতি এবং বিশ্বাসের সাথে মিথস্ক্রিয়া সম্পর্কে আপনার মতামত এবং আপনার অভিজ্ঞতাগুলি জানতে একটি প্রশ্নাবলীর উত্তর দিন। এবং এটি কীভাবে ইতিবাচক এবং নেতিবাচক উভয়ই প্রভাবিত করতে পারে।

CASTELLANO: Responder un cuestionario para saber vuestra opinión y vuestras vivencias en las clases sobre aprender una lengua nueva, en un sitio nuevo, en interacción con otras personas, culturas y creencias. Y cómo puede afectar eso tanto de forma positiva como negativa.

ENGLISH: Answer a questionnaire to find out your opinion and your experiences in classes about learning a new language, in a new place, in interaction with other people, cultures and beliefs. And how that can affect both positively and negatively.

আন্তঃসাংস্কৃতিকতা যোগাযোগের মাধ্যমে, ধারণা, ধারণা, অভিজ্ঞতা বিনিময় এবং আরও ভাল উপায়ে মানুষকে সংযুক্ত করার মাধ্যমে মানুষকে প্রসারিত করে এবং রূপান্তরিত করে। এইভাবে, প্রতিটি ব্যক্তি তার সারাজীবনে একটি পটভূমি পায় যা তাকে তার নিজস্ব পরিচয় তৈরি করতে দেয়, যা ক্রমাগত অন্যান্য ব্যক্তি, পরিচয় এবং সংস্কৃতির সাথে সম্পর্কিত এবং পুষ্ট।

CASTELLANO: La interculturalidad expande y transforma a los seres humanos por medio de la comunicación, intercambiando ideas, conceptos, experiencias y conectando de una mejor manera a las personas. Así pues cada individuo obtiene un bagaje a lo largo de su vida que le permite crear su propia identidad, que se relaciona y se nutre continuamente con otras personas, identidades y culturas.)

ENGLISH: Interculturality expands and transforms human beings through communication, exchanging ideas, concepts, experiences and connecting people in a better way. Thus, each individual obtains a background throughout his life that allows him to create his own identity, which is continuously related and nourished with other people, identities and cultures.

উত্‌স এবং বয়স:

আপনি আন্তঃসাংস্কৃতিকতা কি বলে মনে করেন?

কোন উপায়ে ক্লাসে সাংস্কৃতিক বৈচিত্র্য ভাষা শিক্ষার জন্য অনুকূল হয়েছে?

আপনি কি মনে করেন যে সাংস্কৃতিক বৈচিত্র্য একটি প্রতিবন্ধকতা বা একটি নতুন ভাষা শেখার প্রতিবন্ধক হতে পারে?

CASTELLANO:

- Origen y edad:
- ¿Qué consideras que es la interculturalidad?
- ¿De qué manera la diversidad cultural en las clases ha sido favorable para el aprendizaje de la lengua?
- ¿Crees que la diversidad cultural puede suponer un impedimento u obstáculo para el aprendizaje de la nueva lengua?

- QÜESTIONARI EN HINDI

एक नई भाषा सीखने, एक नई जगह, अन्य लोगों, संस्कृतियों और मान्यताओं के साथ बातचीत के बारे में कक्षाओं में अपनी राय और अपने अनुभवों को जानने के लिए एक प्रश्नावली का उत्तर दें। और यह कैसे सकारात्मक और नकारात्मक दोनों तरह से प्रभावित कर सकता है।

CASTELLANO: Responder un cuestionario para saber vuestra opinión y vuestras vivencias en las clases sobre aprender una lengua nueva, en un sitio nuevo, en interacción con otras personas, culturas y creencias. Y cómo puede afectar eso tanto de forma positiva como negativa.

ENGLISH: Answer a questionnaire to find out your opinion and your experiences in classes about learning a new language, in a new place, in interaction with other people, cultures and beliefs. And how that can affect both positively and negatively.

अंतरसांस्कृतिकता संचार, विचारों, अवधारणाओं, अनुभवों के आदान-प्रदान और लोगों को बेहतर तरीके से जोड़ने के माध्यम से मनुष्यों का विस्तार और परिवर्तन करती है। इस प्रकार, प्रत्येक व्यक्ति अपने पूरे जीवन में एक पृष्ठभूमि प्राप्त करता है जो उसे अपनी पहचान बनाने की अनुमति देता है, जो लगातार अन्य लोगों, पहचानों और संस्कृतियों से संबंधित और पोषित होती है।

CASTELLANO: La interculturalidad expande y transforma a los seres humanos por medio de la comunicación, intercambiando ideas, conceptos, experiencias y conectando de una mejor manera a las personas. Así pues cada individuo obtiene un bagaje a lo largo de su vida que le permite crear su propia identidad, que se relaciona y se nutre continuamente con otras personas, identidades y culturas.)

ENGLISH: Interculturality expands and transforms human beings through communication, exchanging ideas, concepts, experiences and connecting people in a better way. Thus, each individual obtains a background throughout his life that allows him to create his own identity, which is continuously related and nourished with other people, identities and cultures.

उत्पत्ति और आयु:

आप अंतरसांस्कृतिकता को क्या मानते हैं?

कक्षाओं में सांस्कृतिक विविधता किस प्रकार भाषा सीखने के लिए अनुकूल रही है?

क्या आपको लगता है कि सांस्कृतिक विविधता एक नई भाषा सीखने में बाधा या रुकावट हो सकती है?

CASTELLANO:

- Origen y edad:
- ¿Qué consideras que es la interculturalidad?
- ¿De qué manera la diversidad cultural en las clases ha sido favorable para el aprendizaje de la lengua?
- ¿Crees que la diversidad cultural puede suponer un impedimento u obstáculo para el aprendizaje de la nueva lengua?

- QÜESTIONARI EN XINÈS

回答一份调查问卷，了解您在课堂上关于学习新语言、在新地方、与其他人、文化和信仰互动的看法和经历。以及这会如何产生积极和消极的影响。

CASTELLANO: Responder un cuestionario para saber vuestra opinión y vuestras vivencias en las clases sobre aprender una lengua nueva, en un sitio nuevo, en interacción con otras personas, culturas y creencias. Y cómo puede afectar eso tanto de forma positiva como negativa.

ENGLISH: Answer a questionnaire to find out your opinion and your experiences in classes about learning a new language, in a new place, in interaction with other people, cultures and beliefs. And how that can affect both positively and negatively.

跨文化性通过沟通、交流思想、概念、经验以及以更好的方式连接人们来扩展和改变人类。因此，每个人一生都会获得一个背景，使他能够创造自己的身份，并与其他人、身份和文化不断联系和滋养。

CASTELLANO: La interculturalidad expande y transforma a los seres humanos por medio de la comunicación, intercambiando ideas, conceptos, experiencias y conectando de una mejor manera a las personas. Así pues cada individuo obtiene un bagaje a lo largo de su vida que le permite crear su propia identidad, que se relaciona y se nutre continuamente con otras personas, identidades y culturas.)

ENGLISH: Interculturality expands and transforms human beings through communication, exchanging ideas, concepts, experiences and connecting people in a better way. Thus, each individual obtains a background throughout his life that allows him to create his own identity, which is continuously related and nourished with other people, identities and cultures.

出身及年龄:

您认为跨文化是什么?

课堂上的文化多样性如何有利于语言学习?

您认为文化多样性会成为学习新语言的障碍吗?

CASTELLANO:

- Origen y edad:
- ¿Qué consideras que es la interculturalidad?
- ¿De qué manera la diversidad cultural en las clases ha sido favorable para el aprendizaje de la lengua?
- ¿Crees que la diversidad cultural puede suponer un impedimento u obstáculo para el aprendizaje de la nueva lengua?

8.2.2 a la proposta del taller del Seminari Internacional CULT

Fitxa 1A:

Amb relació a les imatges, comenta amb la teva parella, les següents preguntes:

1. Amb quins adjectius les descriuries?
2. Què creus que els hi agrada fer durant el seu temps lliure?
3. Quines dificultats creus que han tingut?

Fitxa 1B:

Amb relació a les imatges, comenta amb la teva parella, les següents preguntes:

1. Amb quins adjectius les descriuries?
2. Què creus que els hi agrada fer durant el seu temps lliure?
3. Quines dificultats creus que han tingut?

Fitxa 2A:

Reflexioneu...

1. Què en penseu ara? Hi ha diferències?
2. En què heu basat les vostres respostes? Creieu que heu tingut algun prejudici?

Fitxa 2B:

Reflexioneu...

1. Què en penseu ara? Hi ha diferències?
2. En què heu basat les vostres respostes? Creieu que heu tingut algun prejudici?

8.3. Evidències de les activitats i propostes realitzades l'aula

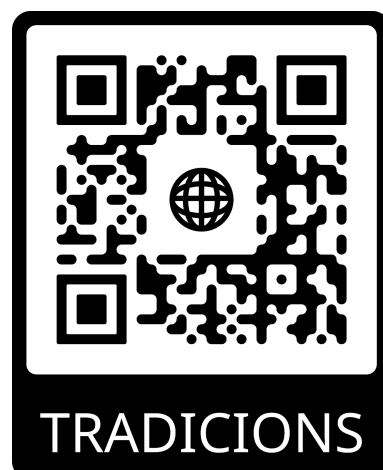
- Referent a l'Activitat 1, perspectiva de l'alumnat:

- Referent a l'Activitat 3, perspectiva de l'alumnat:

- Referent a la Proposta 3, realitzada a l'aula:

8.4. GUIA d'Estratègies i Propostes Interculturals

Finalment, es presenta la guia definitiva, com a resultat final d'aquest Treball de Final de Grau, realitzat en la modalitat d'Aprenentatge i Servei, i, que vol donar resposta a la demanda que ha fet la Fundació Casa Àsia, de crear i proporcionar una guia didàctica que ofereixi aplicacions pràctiques per a fomentar la interculturalitat dins el marc del programa Aprenem Famílies En Xarxa, del Projecte Escola de Bambú.

Així doncs, la següent guia ofereix un seguit de propostes i recursos, especialment per a les dinamitzadores del programa, però també per altres docents que es trobin en un context similar al del programa AFEX, tenint en compte que es tracta d'un context, amb gran diversitat cultural, d'ensenyament i aprenentatge de la llengua del país d'acollida (català i castellà) per a persones adultes migrades.

Podeu trobar la guia a continuació:

GUIA

D'ESTRATÈGIES I

PROPOSTES INTERCULTURALS

per a la seva aplicació en contextos educatius multiculturals

enfocades a la creació de processos d'ensenyament i d'aprenentatge

de la llengua del país d'acollida, promovent la competència intercultural.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
1.1 PRESENTACIÓ Programa AFEX i Casa Àsia	1
1.2 OBJECTIUS de la GUIA	3
2. CONCEPTES CLAU	4
2.1 Què entenem per CULTURA?	4
2.2 D'on i com sorgeix la IDENTITAT?	5
2.3 Què entenem per INTERCULTURALITAT?	6
2.4 La interculturalitat com a EINA per oferir igualtat d'oportunitats a l'aula	7
3. MIRADES	8
3.1 Quin és el punt de vista de les DINAMITZADORES?	8
3.2. Què n'opinen les ALUMNES?	13
3.3. i el VOLUNTARIAT?	15
4. PROPOSTES	17
1. IDENTITAT PRÒPIA I INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL	18
2. JOC DE PRESENTACIONS I IDENTITAT PRÒPIA	20
3. EXEMPLE DE CAS	25
4. TRADICIONS DEL MÓN	29
5. QUÈ SABEM?	31
5. RECURSOS COMPLEMENTARIS	34

1. INTRODUCCIÓ

1.1 PRESENTACIÓ Programa AFEX i Casa Àsia

Aquesta guia busca donar resposta a un dels reptes que afronta el programa Aprenem Famílies en Xarxa (AFEX) des de Casa Àsia. El repte consisteix en fer una proposta d'un seguit d'activitats i mesures de suport, per tal de millorar diverses situacions que sorgeixen durant el procés d'aprenentatge d'una llengua nova en un grup-classe determinat, en aquest cas, format per alumnes adultes d'orígens diversos.

Casa Àsia és una institució cultural que té com a missió impulsar el coneixement, la comprensió, les relacions i, promoure el diàleg i la cooperació en col·laboració, alhora que facilita l'intercanvi de cultures i projectes d'interès entre Espanya i els països d'Àsia-Pacífic. Una de les maneres que té aquesta associació per fer la seva tasca és a través de projectes. Per exemple, Escola de Bambú és un projecte d'educació intercultural i inclusiu, i és d'on sorgeix el programa AFEX (Aprenem Famílies en Xarxa). Aquest programa té com a objectiu apropar les famílies migrades als centres educatius dels seus fills i filles i millorar la seva comunicació en una comunitat educativa alhora que aprenen la/les llengües del país d'acollida.

Així doncs, el nostre treball de final de grau (TFG), que es duu a terme en format d'aprenentatge i servei (ApS), té l'objectiu d'aportar millores al programa AFEX sobre l'educació intercultural, plurilingüe i multinivell; termes que a continuació trobareu definits:

- Educació Intercultural: L'ensenyament intercultural busca fomentar la interacció entre les diferents cultures que conviuen a l'aula, promovent un diàleg positiu i enriquidor d'aquestes. Per tant, reconeix la diversitat com una font de riquesa i promou l'interès per conèixer i entendre l'altre. És important proporcionar una formació adequada als docents en matèria d'ensenyament intercultural, desenvolupant habilitats de comunicació intercultural i sensibilitzant sobre qüestions de justícia social. Mitjançant aquest enfocament, es pot crear un entorn educatiu més inclusiu i

respectuós, que prepari els estudiants per viure en una societat diversa i interconnectada.

- Educació Plurilingüe: L'ensenyament plurilingüe només es pot produir en contextos multilingües, és a dir, en un entorn on cohabitin més d'una llengua, situació que actualment passa a gairebé totes les aules del món. L'objectiu principal és aprofitar tot el coneixement que l'alumnat té sobre diverses llengües (sons, estructura de frases, vocabulari...) a l'hora d'aprendre'n una nova, de manera que l'alumnat no parteix des de zero i el procés d'aprenentatge se simplifica. Aquesta manera d'ensenyar dona valor a tots els idiomes per igual i pretén ensenyar a les persones a utilitzar tot allò que saben per comunicar-se de manera eficient en un context determinat, fins i tot, si implica anar canviant de llengües.
- Educació Multinivell: L'ensenyament multinivell té com a objectiu principal acomodar el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'alumnat tenint en compte les seves característiques i capacitats. Per tant, busca construir un marc per a la planificació que permeti explicar un concepte o coneixement fent ús de diverses estratègies de presentació, pràctica i avaluació, assumint la individualització, la flexibilitat i la inclusió de l'alumnat, sense distinció del seu nivell personal d'habilitats. Aquest tipus d'ensenyament s'interessa perquè l'alumnat adquireixi aprenentatges i coneixements d'un mateix tema o concepte, però dins de les seves possibilitats màximes, fent que assoleixi el màxim rendiment.

Com s'ha comentat anteriorment, la col·laboració que se'ns ha proposat des de Casa Àsia és la de realitzar quatre guies que serveixin com a recurs educatiu per a qui ho necessiti. És important tenir en compte el grup-classe on ens trobem, en cada cas, per a crear una guia que doni resposta a una necessitat real relacionada amb els quatre grans reptes que s'han escollit pel projecte.

En aquest cas, la guia se centra a compartir estratègies perquè les futures dinamitzadores puguin tenir com a recurs per fomentar l'educació intercultural a l'aula.

1.2 OBJECTIUS de la GUIA

La guia s'ha realitzat i desenvolupat amb l'objectiu d'oferir recursos d'aprenentatge que reflecteixin la diversitat cultural i lingüística existent en el programa, a la vegada que fomentin un aprenentatge efectiu, inclusiu, amb igualtat d'oportunitats, així com la interacció activa i positiva de les diferents cultures presents a l'aula.

Per tant, els objectius són els següents:

- Proporcionar informació sobre conceptes clau en el programa que són imprescindibles de comprendre per entendre la guia i el projecte i tot el que comporta.
- Donar veu a les diferents perspectives dels participants del programa, incloent-hi tant les estudiants com les dinamitzadores i el voluntariat.
- Promoure la comunicació positiva intercultural, mitjançant una sèrie de recursos proposats, facilitant la interacció positiva i constructiva entre persones de diferents cultures, amb una base de respecte, comprensió i valoració de la diversitat cultural com a riquesa.

Així doncs, la guia pretén englobar les diferents realitats existents dels participants, donant resposta a les seves necessitats i afavorint un entorn educatiu que celebri i integri les riqueses de la diversitat cultural, proporcionant així eines pràctiques i dinàmiques que millorin l'experiència d'aprenentatge dels participants dins del marc d'AFEX.

2. CONCEPTES CLAU

Per entendre bé el que estem parlant, cal desglossar les idees principals que engloben el concepte d'interculturalitat i permeten comprendre'l, per així poder-nos fer una idea de tot el que pot implicar promocionar la interculturalitat a l'aula per aprendre una llengua en el context del programa AFEX on conviuen persones adultes de diversos orígens amb diversitat de cultures i d'identitats.

El concepte *cultura* fa referència a la manera en què viuen i pensen les persones d'un grup determinat. Totes les nostres experiències i coneixements, siguin culturals o no, contribueixen a la formació de les múltiples *identitats* que ens caracteritzen i de les quals ens sentim identificats. En un context en què conviuen persones de diferents cultures, entendre la mateixa identitat i la dels altres és clau per entendre'ns entre nosaltres.

La *interculturalitat* fa referència a la interacció entre persones de cultures diferents i tot el que aquest procés implica i aporta.

Finalment, les *estratègies de gestió de la diversitat* són les accions que prenem per assegurar-nos que tothom se senti inclòs i respectat en un ambient divers. Aquest aspecte és especialment important en l'educació, on trobem molta diversitat.

A continuació es fa una precisió documentada dels conceptes clau de la interculturalitat, per a la seva comprensió i l'aplicació de la competència intercultural a l'ensenyament de la llengua.

2.1 Què entenem per CULTURA?

El concepte de cultura és un terme complex i multifacètic, que es pot determinar des de diferents perspectives, segons els autors estudiats. Ansión i Zúñiga (1997) el defineixen com *els modos de viure o los modos de ser compartidos por seres humanos*. Això implica la formació de grups amb afinitats diverses, on es generen i comparteixen models de ser i un llenguatge.

La cultura, tot i que s'internalitza individualment, és eminentment social, ja que es comparteix i socialitza en les interaccions socials i educatives. Austin (2000),

argumenta que, des d'una perspectiva antropològica, la cultura abraça costums, tradicions, creences i pràctiques que defineixen un grup humà, incloent-hi valors, normes socials i altres aspectes de la vida quotidiana, creant així un sistema compartit de significats que proporciona sentit de pertinença i de comunitat.

La cultura és fonamental per a la cohesió social i la identitat compartida, i està estretament vinculada al context espacial i temporal, donant resposta a les condicions de vida i als fets històrics i dinàmiques de cada societat.

2.2 D'on i com sorgeix la IDENTITAT?

La identitat és un concepte complex que va ser introduït pel filòsof John Locke l'any 1690 en el seu Assaig sobre l'enteniment humà. Aquest concepte ha estat estudiat i enriquit per nombrosos pensadors al llarg dels anys, amb afany de reflexionar sobre com les persones s'autodefineixen, es relacionen i estructuren les seves vides i societats. El terme *identitat* es refereix a la imatge coherent que ens defineix a cadascú, i que es va desenvolupant amb el transcurs del temps a partir de les nostres conductes, habilitats, creences i història, i a partir de la coherència entre les nostres creences i comportaments, les nostres capacitats, interessos i objectius.

Cal tenir en compte que cada persona té la seva pròpia identitat individual, que pot, o no, reflectir la cultura predominant del lloc on viuen. Entenem el terme *d'interculturalitat*, com la interacció entre diverses cultures, però qui realitza aquesta interacció són les persones que en formen part i que tenen aspectes identificatius de la seva cultura, però que també en tenen d'altres que no són culturals. És de summa importància ser-ne conscients per no caure en generalitzacions estereotipades o prejudicis, i per assolir un diàleg intercultural positiu.

El concepte és descrit, per Mellón i Carbonell (2019) com una síntesi dels valors i comportaments transmesos pels diferents mitjans als quals pertanyem, adaptats a les nostres característiques personals i a la nostra trajectòria vital.

José Antonio Marina (2021) assenyala que ningú es pot definir completament per una sola identitat, remarcant així, la idea que tots tenim múltiples identitats (familiar, cultural, religiosa, etc.) que aporten diferents valors i costums.

Argumenta que entendre aquesta diversitat és fonamental per captar la riquesa de les experiències humanes. Així doncs, la identitat individual és la suma de les identitats de múltiples pertinences que en consonància ens defineixen. En societats diverses, la identitat compartida és essencial per a la cohesió social. Així, la identitat i la interculturalitat són dos aspectes interconnectats d'un procés de transformació social i individual.

Tenint en compte que la identitat ens defineix individualment i que, influeix en les nostres interaccions socials i en la comprensió de les diverses cultures amb què convivim, per a fomentar la interculturalitat a les classes de llengua del programa AFEX, permetent a l'alumnat, sentir-se part d'una comunitat més àmplia, és crucial reconèixer aquesta diversitat d'identitats.

2.3 Què entenem per INTERCULTURALITAT?

No es tracta només de la presència de múltiples cultures (*multiculturalitat*) ni de la simple coexistència (*pluriculturalitat*), sinó que se centra en la creació de relacions equitatives i enriquidores entre elles. La *interculturalitat* implica reconèixer i valorar la diversitat cultural, promovent la convivència harmoniosa i la col·laboració entre persones de diferents orígens. Enric Vendrell subratlla la importància del prefix "inter-" en el terme interculturalitat, destacant que aquest implica relació i creixement conjunt, a diferència del prefix "multi-".

La UNESCO (2005) determina que la interculturalitat es manifesta en la interacció equitativa de diferents cultures, generant expressions compartides a través del diàleg i el respecte mutu. En una societat intercultural, les cultures no es mantenen estàtiques, sinó que evolucionen i s'adapten gràcies a les interaccions i a l'aprenentatge mutu. L'intercanvi, la participació i la recerca cooperativa d'un nou espai sociocultural són elements clau de la interculturalitat, com destaquen García i Sáez (1998).

En contextos educatius, la interculturalitat requereix que els educadors fomentin una interacció positiva a través del diàleg, respectant els costums i les creences dels estudiants de diferents cultures, adoptant un caràcter inclusiu. La inclusió és fonamental per establir un diàleg intercultural positiu. Segons Deardorff (2006), la competència intercultural inclou l'acceptació de perspectives diverses, la consciència cultural, l'autoreflexió i l'adaptació a nous entorns. Això

implica superar les barreres d'exclusió com la discriminació ètnica i la segregació, creant un entorn d'igualtat d'oportunitats per a tots els membres de la societat.

En definitiva, la interculturalitat busca construir una comunitat més cohesionada, respectuosa i enriquida per la diversitat cultural, promovent la comprensió i la cooperació entre cultures diverses per al benefici de tota la societat.

2.4 La interculturalitat com a EINA per oferir igualtat d'oportunitats a l'aula

El desafiament de gestionar la diversitat cultural en un país de realitat complexa com Catalunya requereix estratègies que promoguin la interculturalitat, reconeixent-la com un avantatge i no com una amenaça. Aquest enfocament, descrit al Document 1/2019 de *La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya*, subratlla la importància del diàleg entre cultures i la construcció d'una cultura pública comuna que inclogui la reflexió sobre les pròpies tradicions.

Per a l'aprenentatge de la llengua del país d'acollida, per part d'estudiants migrants adults, és vital adaptar les estratègies educatives perquè incloguin el reconeixement dels valors comuns per a superar els estereotips, la promoció del diàleg entre cultures i la creació d'un entorn d'aprenentatge inclusiu.

La formació intercultural del personal docent és clau per a aquesta tasca, ja que els capacita per abordar la inclusió dels i les estudiants migrants, fomentant així una educació equitativa i de qualitat.

El treball cooperatiu, la tutoria entre iguals i el treball per projectes, són metodologies que es fonamenten d'una base d'inclusió i que ofereixen espais d'aprenentatge significatius i estimulants. Aquestes tècniques fomenten la interacció entre l'alumnat i la comprensió mútua en un entorn divers, com a eina per a l'adquisició de coneixements.

A més, la metodologia de l'ensenyament de llengües basada en la didàctica integrada busca establir vincles entre les llengües conegudes i les que s'estan aprenent, creant una experiència educativa més integradora i significativa.

3. MIRADES

Per fomentar la interculturalitat a l'aula, és essencial entendre com perceben el repte totes les persones que en formen part, concretament per al grup de mares migrades que participen a les classes de llengua de l'escola Wagner, de Santa Coloma de Gramenet, amb el voluntariat i les dinamitzadores. Per aquest motiu i, amb la finalitat de donar veu als diferents participants del programa, a continuació s'il·lustren, de manera vivencial, les diferents perspectives sobre el repte de l'educació intercultural.

Així doncs, aquest apartat s'estructura a partir de les vivències i experiències que l'autor de la guia ha tingut amb relació a les classes de llengua i les formacions del programa Aprenem Famílies En Xarxa.

3.1 Quin és el punt de vista de les DINAMITZADORES?

A continuació, es presenten un seguit de conceptes clau, que determinen una relació directa amb el projecte i permeten entendre millor el context i les necessitats d'aquest grup. Són els següents:

- cultura
- interculturalitat / interacció cultural / diàleg positiu
- diversitat
- integració
- oportunitats

Seguidament, es fa referència a fragments de converses¹, de caràcter reflexiu, sorgides a les formacions d'AFEX, sobre els reptes que suposa ensenyar una llengua nova en el context del programa. Il·lustrant així, la complexitat i la riquesa de la interculturalitat, a partir de les experiències personals, i reflexionant en la manera en què les interaccions culturals enriqueixen i defineixen la identitat pròpia, formant part de la seva creació i la corresponent evolució.

¹ Totes les persones que apareixen a les transcripcions d'aquesta guia han sigut pseudonimitzades per salvaguardar l'anonimat dels participants.

Primerament, s'exposa una conversa entre la Maite (formadora), l'Helena (dinamitzadora) i l'Ot (estudiant de la UAB), en la qual reflexionen sobre el significat del concepte *cultura*:

MAITE: *¿Qué es cultura?*

HELENA: *Prácticas de unas costumbres en un lugar seria cultura de allí.*

MAITE: *Por ejemplo... ¿ comer kebab es cultura catalana?*

HELENA: *no, comer kebab es turco*

OT: *comer kebab es multicultural*

MAITE: *comer kebab es turco, ¿comer pa amb tomàquet es catalán?*

HELENA: *es de la cultura*

OT: *y hemos adaptado... es de la interculturalidad, porque hemos visto otra gente y somos humanos, solemos coger hábitos, culturas de otras personas*

MAITE: *culturas de otras personas, ahí está!*

Veiem, doncs com cada persona pertany a diverses cultures, les quals al llarg de la seva vida i les seves experiències, han anat creant la persona que són en l'actualitat. D'aquesta manera, a partir les múltiples identitats de pertinença, reproduïdes en els ideals, els hàbits, els costums i les creences personals, que defineixen a cadascú, es produeix part del procés de creació de la identitat pròpia en la seva evolució.

A continuació, es presenta una reflexió sobre la identificació dels reptes que suposa ensenyar una llengua nova en un context educatiu d'interculturalitat, com és el de les classes de llengua que ofereix el programa AFEX:

L'altre repte que havia pensat és el fet de... interculturalitat. Que moltes vegades... com passa en els grups grans, és que sempre acaben agrupant-se amb subgrups acord a alguna cosa. En aquest cas, en acord amb la cultura. Per exemple els d'origen

marroquí junts, els d'origen xinès junts, els d'origen pakistanès i indis junts, perquè tenen una cultura similar i amb la meua experiència s'agrupen juntes i després les de Bangladesh també es posen juntes i com trencar aquests grupets petits que estan formats per elles mateixes. Més que trencar seria com fomentar la comunicació entre elles.

Destaca la manera en què les persones tendeixen a agrupar-se, tenint en compte els orígens ètnics o culturals. Aquest fenomen pot observar-se en grups grans, on els individus acaben formant subgrups basats en la seva cultura d'origen. Per exemple, persones d'origen marroquí, xinès, pakistanès o indi poden agrupar-se segons la seva similitud cultural o de llengua. Així mateix, expressa la seva preocupació pel fet que aquestes agrupacions poden limitar la competència intercultural, i proposa un enfocament en el qual es fomenti la comunicació i la interacció entre les diferents alumnes, sense que la diversitat de cultures i d'orígens siguin part dels motius que les porten a decidir la forma en què s'agrupen. Aquest és un aspecte clau per a la seva integració així com per a la cohesió social, ja que permet la comprensió mútua i el respecte entre les diferents comunitats.

S'ha considerat oportú fer èmfasi al fragment d'una conversa sobre la definició del repte d'educar en un context d'interculturalitat, en la qual participen la Maite (formadora), la Irene i la Nàdia (dinamitzadores) i l'Ot (estudiant de la UAB):

OT: Desde mi punto de vista, la interculturalidad sería una interacción no solamente de dos culturas, sino también de hábitos, de acciones, de pensamientos... Es una mezcla, en otras palabras, podríamos decir que implica compartir conocimientos con otras personas dependiendo de la actividad. Puede ser una quedada, una actividad para aprender castellano o catalán, o una celebración como una boda, un cumpleaños o un funeral, entre otros tipos de actividades. ¿Por qué es relevante? Porque vivimos en un mundo global, con muchas culturas, y al final, es una necesidad. No puedes avanzar en la vida si no creces más de tu cultura... Desde mi punto de vista, lo veo así.

MAITE: Bueno, ahora que estamos aquí, ¿hay algo específico en este contexto, digamos, relacionado con la migración, que lo haga más relevante, o es igual que en cualquier otro contexto?

IRENE: Bueno, la necesidad de entender la cultura en la que están viviendo ahora y comprender el porqué de las cosas.

OT: *Las personas que migran aquí siempre vienen de una cultura diferente. Es como... es diferente en otro contexto, porque ya tenemos una base y hay interacción entre dos culturas. En este sentido, es importante. Yo creo que es relevante porque si hablamos de otros ámbitos o de otras personas, no creo que sería tan importante, ya que ellos o las otras personas no vienen de otras culturas. En este sentido, es importante porque ya teníamos nuestros propios hábitos, nuestras acciones, nuestras formas de pensar, nuestras formas de.. de hablar, de hacer cualquier cosa, porque ya teníamos una cosa y ahora vamos a otro, de A a B.*

IRENE: *Claro, desde el momento en que migran a otro país, ya están interactuando con otra cultura.*

NADIA: *He tenido varias alumnas que nunca han tenido la oportunidad de recibir educación formal. Entonces, para sensibilizar también esa parte de la cultura, que no todos hemos tenido las mismas oportunidades, puede ser una situación familiar, cultural o específica. También quiero añadir el hecho de que, claro, hablamos mucho de cultura. El otro día estábamos hablando de qué es exactamente la cultura. Es la lengua, es la etnia, y muchas veces olvidamos que la cultura también es en parte el pensamiento. Cada persona tiene su propia cultura. Por ejemplo, tengo mi propio pensamiento, que puede ser muy similar al de muchas personas de mi país o de quienes han recibido la misma educación, o quizás sea totalmente diferente. La cultura no es solo hablar diferentes idiomas o pertenecer a la misma etnia o comunidad, sino una serie de cosas que pueden definir lo que es la cultura. Entonces, la cultura, en este caso para ponerle un nombre, sería cultura individualizada, entonces existe también eso, que cambia, y eso también tiene mucho que ver con lo que decíais sobre la educación que han recibido. Muchas veces pensamos que los adultos ya deberían saber ciertas cosas, pues quizás no. Quizás han pasado por una serie de situaciones que los han moldeado en la persona que son ahora, y quizás necesitan esa parte que no han tenido. Entonces eso también define parte de su cultura.*

Aquest, ofereix una visió rica i reflexiva sobre la competència intercultural i la seva rellevància, destacant la complexitat de la interculturalitat i la importància de reconèixer i valorar les semblances i diferències culturals en un món cada vegada més diversificat i globalitzat, especialment en el context de la migració. Des del punt de vista de la dinamitzadora, la interculturalitat, a part de la coexistència de diferents cultures, també implica la interacció d'hàbits, accions i pensaments. Destaca la importància de compartir coneixements i experiències

en diverses activitats, des de trobaments informals fins a celebracions importants. També remarca que, en un món globalitzat, la interculturalitat esdevé una necessitat per al creixement personal i social.

La intervenció de la formadora convida a una reflexió sobre la importància de comprendre la cultura del país d'acollida i les raons que hi ha darrere de les accions i costums, qüestionant l'existència d'aspectes específics, en el context de la migració, que facin que la interculturalitat sigui més rellevant.

Es ressalta la influència directa de les experiències individuals i culturals amb la formació de la identitat personal, creant així les múltiples identitats que ens caracteritzen o que formen part de la nostra personalitat. Es menciona la diversitat de pensaments i la importància de reconèixer que la cultura no es limita a aspectes lingüístics o ètnics, sinó que també abasta el pensament i les experiències de vida úniques de cada individu. A més, assenyala la importància de ser sensibles a les diferents trajectòries educatives de les persones, i de reconèixer que tots tenim alguna cosa a aprendre i a aportar en el procés d'intercanvi cultural.

Una de les experiències que ha hagut de viure l'alumnat del programa és el procés de migració. El desenvolupament d'aquest procés, caracteritzat per ser un gran canvi de l'entorn, acompanyat dels motius personals que porten a la necessitat de migrar, influencien el procés d'evolució i formació de la identitat pròpia, i per tant són la base per comprendre les múltiples identitats de pertinença, referents aquest aspecte, que les identifiquen.

A partir de la reflexió en grup, de la següent oració, amb relació als processos de migració, van sorgir les següents idees a destacar:

- *El irse ya está siendo interacción cultural y al final, aunque tú., o sea, siempre tienes tu cultura, no puedes cómo cambiarte, aunque sí que puedes adaptarte a, o entenderla.*
- *no cambias, ¿no? puedes ir y siempre serás no? Llevas tu esencia, puedes ir donde quieras, pero tu esencia no va a cambiar y vas a necesitar lo que siempre necesitabas.*

La interacció cultural comença abans de marxar, és a dir que el fet de marxar d'un lloc, ja implica de certa manera l'experimentació d'una forma d'interacció cultural. Tot i que les persones sempre porten la seva cultura amb elles, poden adaptar-se i entendre'n de noves en els nous entorns, promovent així l'evolució de l'identitat pròpia, en relació a la creació de noves identitats múltiples.

A continuació, una reflexió sobre la creació de noves formes culturals a través de la interacció de diferents cultures, posant com a exemple el cas dels japonesos, que van crear una nova forma cultural, que a partir de processos d'interculturalitat van combinar elements de les dues cultures en contacte. També fa referència a la gran influència que tenen els processos de migració en els processos d'interculturalitat.

De esta interacción que no paramos de hablar también nace una cultura, o sea, dos culturas pueden conformar una nueva cultura... los japoneses imitaron mucho la cultura europea y la copiaron en muchos aspectos con el fin de vender su imagen y también de esta manera crearon su propia cultura. Entonces, de esto también se deduce que la historia al final son migraciones y ese intercambio de culturas y de estas culturas nace una cultura que comparte territorio y hay intercambios.

3.2. Què n'opinen les ALUMNES?

A partir d'una proposta implementada a l'aula i analitzant les respostes de les alumnes, s'ha destacat un aspecte comú: totes elles estan molt satisfetes de formar part d'aquest programa i d'aprendre la llengua vehicular del context en què viuen. No només aprecien l'oportunitat d'adquirir una nova llengua, sinó que també agraeixen compartir la classe amb persones de diverses cultures que estan en un procés similar d'integració i aprenentatge de la llengua meta.

Aquest entorn multicultural promou un intercanvi enriquidor d'experiències i perspectives, cosa que les alumnes valoren molt positivament. A més, destaquen que aquesta diversitat sovint els permet ajudar-se mútuament a aprendre i a millorar diàriament en la llengua meta.

La interacció amb persones d'altres cultures no només facilita l'aprenentatge lingüístic, sinó que també contribueix a crear una comunitat solidària i cohesionada, on reben suport i motivació per progressar. Aquest sentiment de suport mutu i col·laboració és un dels pilars fonamentals del programa, ja que

fomenta no només el desenvolupament lingüístic, sinó també la integració social i cultural de les participants.

Algunes alumnes han escrit oracions relacionant les emocions apreses a les classes anteriors amb aspectes de la seva vida i del seu procés d'aprenentatge de la nova llengua. És evident que perceben com un gran avantatge tenir una dinamitzadora o voluntari/ària que parli la seva llengua materna, ja que facilita l'aprenentatge de la nova llengua. Així mateix, les emocions positives que experimenten en adonar-se del seu progrés en l'aprenentatge subratllen la importància que realment li donen.

D'altra banda, malgrat que el procés d'emigrar a Barcelona no és fàcil, les alumnes consideren que ha estat una experiència positiva que, com tot el que vivim durant el transcurs de la vida, ha contribuït a la formació de la seva identitat. Tenen ganes d'aprendre l'idioma, d'entendre la cultura, i és per això que participen en el programa i fan tot el possible per integrar-se a la societat i vetllar pel futur dels seus fills i filles.

Algunes de les respostes de les alumnes reflecteixen les seves emocions i perspectives diverses davant el repte de l'educació intercultural. Per exemple, una alumna expressa alegria pel fet que la seva professora és pakistanesa: "yo estoy alegre porque mi profesora es pakistani". Altres emocions que comparteixen inclouen nerviosisme quan parlen castellà: "yo estoy nerviosa cuando yo hablo castellano", o tristesa quan no l'entenen: "yo estoy triste cuando no entiendo el castellano". No obstant això, també mostren felicitat quan assisteixen a classe: "yo estoy feliz cuando vengo a clase" i "yo estoy contenta cuando vengo a estudiar aquí".

Aquestes emocions revelen la complexitat del procés d'aprenentatge i adaptació. Les alumnes es mostren contentes amb el progrés que fan, com es veu en frases com "yo estoy feliz cuando aprendo una nueva palabra" i "yo estoy feliz cuando ahora poco hablar castellano y entiendo porque ahora yo puedo hablar un poco castellano con mi hija". Les experiències quotidianes també influeixen en les seves emocions, com el sentir-se calmades prenent un cafè a prop del mar: "yo estoy calmada cuando tomo un café cerca del mar", o espantades quan la seva filla té febre: "yo estoy asustada cuando mi hija tiene fiebre".

Des de la perspectiva de les alumnes, el repte de l'educació intercultural esdevé una oportunitat valuosa, ja que la convivència amb persones de diferents cultures en un entorn educatiu les permet superar les barreres culturals i lingüístiques de manera col·laborativa. Aquest procés no només facilita l'adquisició de la nova llengua, sinó que també enforteix els llaços socials i fomenta una comprensió més profunda i respectuosa de la diversitat. Així, el repte de l'educació intercultural es transforma en una eina poderosa per a la integració i el creixement personal i comunitari, on cada alumna aporta i aprèn.

3.3. i el VOLUNTARIAT?

A partir de les experiències viscudes, per part del voluntariat, durant el transcurs de la seva estada al programa, i de l'observació i la reflexió del funcionament i les dinàmiques que es creen a l'aula, el voluntariat ha determinat les següents aportacions pel que fa al repte.

A continuació, aspectes positius que han identificat:

1. Interacció de diferents cultures i idiomes: els voluntaris han destacat que el context multicultural de l'aula permet una interacció entre persones de diferents orígens i tradicions. Aquesta convivència cultural no només enriqueix l'experiència d'aprenentatge, sinó que també facilita la comprensió mútua i el respecte entre cultures diverses.
2. Promoció de la integració: ajudar les alumnes a entendre les diverses persones de diferents cultures i el funcionament social dins les diferents àrees de la vida promou la seva integració. Aquest procés contribueix a una millor adaptació al nou context social i cultural en què viuen.
3. Diversitat lingüística com a recurs: la presència de múltiples llengües a l'aula pot ser un recurs valuós per ensenyar vocabulari de la llengua meta. Els voluntaris poden fer aclariments en les llengües maternes de les alumnes, facilitant així la comprensió i l'aprenentatge.
4. Beneficis per als Voluntaris: els voluntaris també es beneficien d'aquest entorn, ja que adquireixen experiència en l'ensenyament d'una nova llengua. Aquesta experiència els enriqueix personalment i professionalment, proporcionant-los habilitats valuoses en el camp de l'educació intercultural.

Seguidament, van identificar les següents dificultats:

1. Distraccions per la convivència de moltes llengües: Tot i els avantatges, la presència de diverses llengües a l'aula pot provocar distraccions. Els voluntaris han observat que gestionar aquesta diversitat lingüística pot ser un repte, especialment a l'hora de mantenir la concentració i el focus en la llengua meta.
2. Xoc cultural i malentesos: la diversitat cultural present a l'aula pot portar a xocs culturals i malentesos. Aquestes situacions poden generar conflictes que cal gestionar amb sensibilitat i comprensió per part dels voluntaris.
3. Dificultats per a alumnes sense companys de la mateixa llengua: Un cas específic es refereix a una alumna xinesa, que es troba en una situació complicada perquè no hi ha altres alumnes que parlin la seva llengua materna. Aquesta manca de suport lingüístic pot dificultar el seu aprenentatge de la nova llengua, ja que ningú li pot fer aclariments en la seva llengua d'origen.

En definitiva, el voluntariat percep l'ensenyament de la llengua nova, en el context concret del programa AFEX, com un desafiament enriquidor.

Tot i que s'han identificat diverses dificultats, com les distraccions, els possibles malentesos culturals i les dificultats específiques d'algunes alumnes, els aspectes positius com la promoció de la integració, la interacció cultural i els beneficis per als mateixos voluntaris fan que l'experiència sigui molt valuosa. Els voluntaris continuen compromesos, amb aquest procés, donant el suport necessari en cada cas.

4. PROPOSTES

En aquest apartat es recullen les fitxes d'activitat determinades per a cadascuna de les propostes que s'hi fan amb l'objectiu de fomentar la competència intercultural de l'alumnat, i que poden ser integrades a les sessions d'ensenyament de llengua dins del marc del programa AFEX de la Fundació Casa Àsia, com a acompanyament de les seqüències didàctiques preestablertes pel programa.

Les propostes elaborades tenen com a objectiu principal promoure la comprensió intercultural, la comunicació efectiva i el respecte mutu entre els estudiants, independentment dels seus orígens culturals o lingüístics. Això implica la integració de materials i activitats que reflecteixin la diversitat de llengües i cultures presents a l'aula, així com la creació d'espais de diàleg i la interacció que fomentada de la participació activa de tots els membres del grup.

Així mateix, aquestes activitats volen contribuir al desenvolupament de les habilitats lingüístiques dels estudiants, però també busquen promoure el respecte, la inclusió i la cooperació entre tots els membres que formen part del grup classe.

A continuació es presenten cinc propostes:

1. IDENTITAT PRÒPIA I INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL

Tema: Identitat cultural, emocions i vocabulari corresponent.

Objectius:

- Repassar el vocabulari i la lectoescriptura de les emocions.
- Promoure l'exploració i la comprensió de la identitat cultural pròpia.
- Observar la diversitat present a l'aula.
- Fer un ús més precís i enriquidor del llenguatge emocional.
- Fomentar un ambient de diàleg positiu en el qual predomini l'empatia, la comprensió i el suport entre els membres del grup.

Estructura:

1. Introducció:

- Iniciar la sessió fent un recull de les emocions treballades, en format pluja d'idees i anotar-les a la pissarra.

2. Distribució del grup:

- L'alumnat es distribueix per l'aula de forma individual amb material per fer anotacions, en la reflexió individual.
- La sala es divideix en tres espais², en la posada en comú.
- Distribució lliure per l'espai, per a la reflexió final, en gran grup.

3. Reflexió personal:

- Proposar a les alumnes que pensin en algun moment crucial de la seva vida que les hagi emocionat d'una forma extremadament forta, i n'identifiquin els sentiments i els motius.
- A continuació, demanar que es reflexioni, també, sobre alguna experiència viscuda a les classes de llengua, que les hagi afectat emocionalment, i que identifiquin almenys un dels sentiments que van experimentar i els seus motius.
- Seguidament, demanar que se centrin i aprofundeixin en una experiència de cada situació per exposar-la a la resta del grup.

² La sala es divideix en tres espais corresponents a la següent precisió:

- Espai 0: Pendent de compartir les dues experiències.
- Espai 1: s'ha compartit una experiència.
- Espai 2: s'ha compartit les dues experiències.

4. Posada en comú dinàmica (en gran grup):

- Explicar la distribució de l'espai i demanar al grup que se situï a l'espai 0 per començar la posada en comú.
- Fer una primera ronda, des de l'espai 0, respectant els torns de paraula i aplicant les mobilitzacions necessàries per respectar els tres espais de l'activitat, de forma ordenada, cada alumna comparteix una de les experiències, identificant l'emoció sentida i els motius. Quan es presenta una experiència similar, o relacionada amb la d'altres alumnes, aquestes, aixequen la mà per a exposar com ho van viure en el seu cas.
- Després de cada aportació, quan ningú aixequi la mà, preguntar si algú ha viscut una situació similar. S'espera que tot l'alumnat hagi pogut explicar les dues situacions abans d'acabar la primera ronda, entrelaçada amb les intervencions corresponents de les companyes. Assegurar-se'n i, si cal, donar el torn a les que faltin.

5. Reflexió final (en gran grup):

- Finalment, per concloure la proposta, fer una reflexió sobre les formes diverses que s'han exposat de percebre una situació, la varietat de motius que porten a sentir les diferents emocions, relacionant la influència de la identitat personal, en cada cas.

A través de compartir sentiments i experiències personals, s'espera crear un ambient d'aprenentatge inclusiu, significatiu, empàtic i enriquidor per a tot l'alumnat, així com de lliure expressió i de respecte.

Competències que s'hi treballen: expressió escrita, comunicació oral, intercultural, emocional, aprendre a argumentar, lingüística, cultural, social, cívica, relacions intrapersonals i interpersonal.

Materials i recursos necessaris: Pissarra, guixos, esborrador, fulls, llapis i goma.

Aquesta proposta ha sigut pensada i dissenyada per ser aplicada com a acompanyament de la seqüència didàctica de les emocions que proposa el programa AFEX a l'alumnat a partir de la dinamització corresponent i el suport del voluntariat.

2. JOC DE PRESENTACIONS I IDENTITAT PRÒPIA

Tema: Identitats múltiples, plurilingüisme, interculturalitat i reconeixement de la diversitat present a l'aula.

Objectius:

- Indagar en la identitat pròpia, a partir de les identitats múltiples.
- Aprendre l'estructura de l'oració amb la llengua meta.
- Repassar el vocabulari i la lectoescriptura del que inclou una presentació.
- Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat lingüística.
- Promoure la inclusió i el respecte mutu entre els participants, independentment de les característiques personals de cadascú.
- Promoure la reflexió sobre les identitats que representen a cada alumna i la valoració de les semblances lingüístiques i culturals presents a l'aula.

Estructura:

1. Introducció:

- Començar la proposta fent una presentació del tema, mitjançant la pregunta que es vol ajudar a respondre a través de la sessió:
 - Què ens defineix? (referent a les identitats personals i comunes a l'aula).
- A continuació, respectant els torns de paraula, es proposen les següents qüestions dinàmiques i s'anoten les respostes a la pissarra formant quatre llistats:
 - De quins països provenim? Cada alumna enganxa, en un mapa del món, un gomet indicant el seu país d'origen.
 - Quines llengües sabem?
 - Seguiu alguna tradició?
 - Sou creients d'alguna religió? Quina?

2. Distribució del grup:

- L'alumnat es distribueix per l'espai en grups de quatre alumnes, per les primeres activitats (presentacions i formació de la personalitat)³.
- Distribució lliure per l'espai, per la reflexió final amb tot el grup.

³ És important assegurar que hi hagi almenys dues llengües maternes diferents per grup. Si l'assistència a la classe dificulta complir aquesta premisa, es poden fer subgrups amb voluntaris que parlin altres llengües.

3. Presentacions:

- Cada conformant del grup es presenta a la resta del grup, respectant els torns de paraula i seguint la següent estructura:
 1. Presentació en la llengua materna.
 2. Expressió, de la resta del grup, del que s'ha entès.
 3. Presentació en la llengua meta (català/castellà)⁴.
 4. Relació de les paraules que adopten semblances entre els diferents idiomes utilitzats a la proposta.

4. Indagar les personalitats a l'aula:

- Demanar que es reflexioni i es comparteixi, amb el grup cooperatiu, aspectes, curiositats o pràctiques pròpies (costums, maneres de fer, tradicions culturals, expressions úniques, frases populars...) que han adoptat al llarg de la seva vida, i que, formant part de la creació de la identitat personal, defineixen la seva personalitat. (Exemples: vaig aprendre a llegir amb la meva àvia, i per això tinc l'hàbit de la lectura; sempre celebrem el *Holi Fest* amb les amigues del barri...).
- Promoure la realització d'una valoració de les similituds i les diferències que s'identifiquen entre els alumnes de cada grup.
- Demanar que elaborin un llistat amb algunes de les pràctiques i tradicions que comparteixen els alumnes de cada grup.

5. Posada en comú i reflexió final:

- Demanar que cada grup que exposi a la resta de grups:
 - Les semblances detectades entre les diferents llengües.
 - Les pràctiques o tradicions que han determinat comunes dins del petit grup. Anotar a la pissarra, formant un cinquè llistat, les que són comunes per la majoria d'alumnat.

La posada en comú és una part essencial de la proposta, per tant, si hi ha temps de fer-la, abans de finalitzar la sessió, cal concretar una data per a realitzar-la i poder compartir les tradicions, i expressions pròpies, i conèixer les de la resta d'alumnes, assegurant-se que hi hagi temps suficient per apreciar les contribucions de totes les alumnes, creant així un ambient d'aprenentatge significatiu, inclusiu, empàtic i enriquidor per a tot l'alumnat.

⁴ L'alumnat que ho precisi té a la seva disposició un material de suport, en format de taula que serveix de guia per elaborar la presentació en català i castellà. Podeu trobar aquest material al final de la fitxa d'activitat.

Per a determinar el model d'estructura que s'adequa més al grup classe en qüestió, cal tenir en compte el funcionament habitual d'aquest, comprenent la complexitat del grup amb relació a la diversitat de ritmes de treball i de nivells de la llengua meta, així com els rols que sol adoptar cada alumne, i el ritme de treball comú habitual.

A continuació es proposa la següent reestructuració de la proposta, possibilitat l'adaptació d'aquesta proposta en dues sessions diferenciades:

Sessió 1, joc de presentacions.

1. **Introducció:** presentar l'activitat.
2. **Distribució del grup:** grups cooperatius de quatre alumnes pel joc de presentacions; distribució lliure per l'espai per la posada en comú amb tot el grup.
3. **Joc de presentacions:** conservar el punt 3 de l'estructura de la proposta inicial.
4. **Posada en comú i reflexió final:** demanar que cada grup que exposi a la resta de grups, les semblances detectades entre les diferents llengües.

Sessió 2, indagar les personalitats a l'aula.

1. **Introducció:** conservar la de la proposta inicial.
2. **Distribució del grup:** individual en la reflexió personal; grups cooperatius de quatre alumnes per la posada en comú; distribució lliure per l'espai, per la reflexió final amb tot el grup.
3. **Reflexió individual:** demanar que es reflexionin sobre els aspectes, curiositats o pràctiques pròpies (costums, maneres de fer, tradicions culturals, expressions úniques, frases populars...) que han adoptat al llarg de la seva vida, i que, formant part de la creació de la identitat personal, defineixen la seva personalitat.
4. **Activitat de personalitats a l'aula:** compartir amb el grup elaborar un llistat comú.
5. **Posada en comú i reflexió final:** Demanar que cada grup que exposi a la resta de grups les pràctiques o tradicions que s'han determinat comunes dins del petit grup. Anotar a la pissarra, formant un cinquè llistat, les que són comunes per la majoria d'alumnat.

Competències que s'hi treballen: plurilingüe i intercultural, comunicatives, expressió oral, lectoescriptura, cívica, relacions inter i intrapersonals.

Materials i recursos necessaris: Pissarra, guixos, esborrador, fulls, llapis i goma, mapa del món gran, gomets de colors, guia per a presentar-se (Taula 1) en format digital (per projectar-la a la pissarra) o en paper (una còpia per cada alumna).

Aquesta proposta ha estat pensada i dissenyada com a acompanyament de la seqüència didàctica referent a les presentacions, que proposa el programa, amb afany d'incrementar la competència intercultural d'aquesta.

Durant el transcurs de la proposta cal promoure un entorn respectuós i inclusiu, on es valori la diversitat d'identitats, i assegurar-se que totes les participants se senten còmodes per expressar-se amb la llengua meta, així com per compartir, amb la resta del grup, els trets característics de la seva personalitat.

En el cas que sorgeixin conflictes durant el desenvolupament de la proposta, és de summa importància aplicar estratègies de resolució de conflictes, en les quals l'alumnat participi, de manera respectuosa, amb l'objectiu comú de trobar solucions al problema en qüestió.

Seguidament, es presenta el següent recurs de suport per l'alumnat que precisi la seva necessitat en l'elaboració de la presentació en la llengua meta, referent al joc de presentacions:

TAULA 1: GUIA PER A PRESENTAR-SE (EN CATALÀ I CASTELLÀ)

INFORMACIÓ / INFORMACIÓN	ESTRUCTURA D'ORACIÓ en 1a persona (JO) ESTRUCTURA DE LA ORACIÓN en 1a persona (YO)
NOM I COGNOMS NOMBRE Y APELLIDOS	EL MEU NOM ÉS..... / JO SÓC EL/LA MI NOMBRE ES..... / YO SOY
EDAT EDAD	TINC ANYS. TENGO AÑOS.
PAÍS DE NAIXEMENT PAÍS DE NACIMIENTO	SÓC DE / VAIG NÈIXER A SOY DE / NACÍ EN
BARRI I POBLE ON VIUS BARRIO DÓNDE VIVES	VISC AL BARRI DE VIVO EN EL BARRIO DE
QUANT TEMPS FA QUE VIUS AQUÍ? ¿CUÁNTO TIEMPO HACE QUE VIVES AQUÍ?	FA ANYS / MESOS / DIES QUE VISC AQUÍ. HACE AÑOS / MESES / DÍAS QUE VIVO AQUÍ.
AFICIONS (esport, idiomes, dibuix, lectura...) AFICIONES (deporte, idiomas, dibujo, lectura...)	M'AGRADA ME GUSTA
ALTRES INFORMACIONS OTRAS INFORMACIONES	VULL AFEGIR QUE QUIERO AÑADIR QUE

3. EXEMPLE DE CAS

Tema: Pertinences múltiples d'identitat, elements culturals, identitaris.

Objectius:

- Practicar la lectoescriptura de vocabulari cultural en català.
- Fomentar l'interès per la cultura catalana.
- Fomentar la consciència sobre les identitats de múltiples pertinences.
- Promoure l'exploració i la comprensió de la identitat a partir d'un exemple concret.
- Fomentar el respecte, la valoració i la curiositat per a les diferents identitats que formen a cada individu.

Estructura:

1. Introducció:

- Demanar que, a partir de la projecció de la Taula 2⁵, i en forma de pluja d'idees, s'opini sobre les imatges que s'hi mostren, i les relacionin amb aspectes de la seva vida, fent ús dels torns de paraula.
- Iniciar el visionament dels vídeos (enllaçats a la Taula 2) i comentar, de forma ordenada, el que s'ha observat, en cada cas, el que creuen que és i si té algun significat cultural.

2. Distribució del grup:

- L'alumnat es distribueix en parelles de treball cooperatiu per la reflexió sobre la Taula 2.
- Grups cooperatius de quatre alumnes, per a la concreció comuna de la resposta a la incògnita, formats a partir de l'agrupació de dues parelles.
- Distribució lliure per l'espai, per la reflexió final amb tot el grup.

3. Reflexió sobre la Taula 2

- Cada parella ha d'intentar donar resposta a la incògnita que planteja la Taula 2.

4. Concreció comuna de la resposta a la incògnita plantejada:

⁵ Podeu trobar la Taula 2: QUÈ SIGNIFICA CADA CASELLA? i la Taula 3: SIGNIFICAT DE CADA CASELLA al final d'aquesta fitxa d'activitat.

- Cada parella ha de compartir i posar en comú les seves respostes i justificar-les (Ex: jo penso que aquesta casella pot significar la llengua d'algú, jo opino que l'altra fa referència al país o nació...).
- Cada grup ha de definir, conjuntament, una proposta de resposta comuna definitiva.

5. Reflexió final:

- Compartir i corroborar les respostes a partir de la Taula 3, fomentant la reflexió sobre el significat de cada imatge i dels motius de la seva posició a la taula.

Competències que s'hi treballen: Comunicatives i d'expressió oral, lectoescriptura, intercultural i plurilingüe, cultural, social, cívica, exercitar la memòria i aprendre a argumentar.

Materials i recursos necessaris: Projector, fulls, llapis, goma i Taules 2 i 3 en format digital (vegeu a continuació).

TAULA 2: QUÈ SIGNIFICA CADA CASELLA?

FAMÍLIA	JO		
 CATALÀ	 català	CASTELLÀ ANGLÈS FRANCÈS	ITALIÀ
 CRISTIANISME	ATEU (NO CREIENT)	 CRISTIANISME	BUDISME
CATALUNYA FRANÇA 	 CATALUNYA	FRANÇA NORUEGA ITÀLIA HOLANDA	BÈLGICA MARROC TAILÀNDIA LONDRES
 PA AMB TOMÀQUET	 PAELLA	 TRUITA DE PATATES	 ROLLITOS DE PRIMAVERA
 SANT JORDI	 <u>CORREFOC</u>	 CIRC	 <u>CASTELLERS</u>

Aquest és un exemple real, elaborat l'any 2024, dels trets identitaris d'un noi de 25 anys, alumne del Grau d'Educació Primària, a la UAB.

TAULA 3: SIGNIFICAT DE CADA CASELLA

SOBRE LA MEVA FAMÍLIA...	JO...		
		M'IDENTIFICO AMB...	CONEC
LLENGUA / LLENGÜES PRINCIPAL/S	LLENGUA PRINCIPAL	LLENGÜES QUE SÉ PARLAR	LLENGÜES QUE M'ATRAUEN
RELIGIÓ PREDOMINANT	RELIGIÓ CREIENT	RELIGIÓ QUE M'HAN ENSENYAT	RELIGIÓ QUE EM CRIDA L'ATENCIÓ
PAÍS/PAÏSOS D'ORIGEN NATAL	PAÍS DE NAIXEMENT	PAÏSOS ON HE VISCUT O QUE HE VISITAT	PAÏSOS QUE VULL VISITAR
MENJAR TÍPIC	MENJAR PREFERIT	PLAT QUE M'AGRADA I SÉ CUINAR	PLAT PROVINENT D'UN ALTRE PAÍS
TRADICIONS I AFICIONS	TRADICIÓ QUE M'AGRADA	AFICIÓ QUE HE VISCUT	TRADICIONS QUE M'ATRAUEN

4. TRADICIONS DEL MÓN

Tema: Exploració de les identitats múltiples pròpies i familiars i interculturalitat.

Objectius:

- Reforçar l'escriptura de vocabulari bàsic en català.
- Fomentar l'exploració i la comprensió de la identitat pròpia.
- Observar la diversitat d'identitats present a l'aula.
- Fomentar la consciència sobre la importància de la diversitat cultural.
- Fomentar el respecte, la valoració i la curiositat per les diferents identitats i trets culturals que caracteritzen a cada alumna.

Estructura:

1. Introducció:

- Iniciar la sessió fent un recordatori de la sessió anterior i la mostra projectada de la Taula 2.

2. Distribució del grup:

- L'alumnat es distribueix per l'espai de forma individual amb llapis i goma.
- Posada en comú interactiva per l'espai, i tancament en gran grup.

3. Realització de la taula 4⁶:

- Projectar a la pissarra les Taules 2 i 3, i es repartir una fitxa a cada alumna, en la qual disposen de la Taula 4.
- Proposar a les alumnes que, partint dels aspectes que caracteritzen la seva identitat pròpia, en relació amb les taules projectades, completin la taula 4.

4. Posada en comú:

- Les estudiants comparteixen les seves aportacions amb el grup, comptabilitzant, i afegint, a la fitxa, marques numèriques referents al nombre d'alumnes que comparteixen cadascun dels trets culturals i identificatius que han determinat a la fitxa.

5. Tancament:

⁶ Podeu trobar la TAULA 4: MÚLTIPLES PERTINENCES D'IDENTITAT, al final d'aquesta fitxa d'activitat.

- Proposar i dinamitzar la definició conjunta de les identitats compartides a l'aula, a partir de la posada en comú i de les característiques que les comprenen.

Competències que s'hi treballen: Comunicatives i d'expressió, lectoescriptura, intercultural i plurilingüe, cultural, social, cívica, exercitar la memòria, aprendre a argumentar, intrapersonal.

Materials i recursos necessaris: Projector, fulls, llapis, goma i Taules 3 i 4 (en format digital).

La taula 3 s'utilitza en la proposta anterior també, i per tant la podeu trobar al final de la fitxa d'activitat. A continuació es presenta la Taula 4:

TAULA 4: MÚLTIPLES PERTINENCES D'IDENTITAT

	LA MEVA FAMÍLIA	JO		
		M'IDENTIFICO AMB...	CONEC...	M'AGRADARIA CONÈIXER MÉS
LLENGUA				
RELIGIÓ				
PAÍS D'ORIGEN				
MENJAR				
TRADICIONS I AFICIONS				

5. QUÈ SABEM?

Tema: Observació, reflexió, i anàlisi crítica sobre els propis prejudicis i dels estereotips establerts.

Objectius:

- Desenvolupar la competència comunicativa oral.
- Fomentar la consciència sobre els prejudicis culturals i personals.
- Desenvolupar habilitats de reflexió crítica i empatia.
- Fomentar el trencament dels estereotips establerts per la societat.
- Promoure un ambient de diàleg i respecte mutu entre l'alumnat.

Estructura:

1. Introducció:

- Mostra projectada de la Taula 5⁷.

2. Distribució del grup:

- L'alumnat es distribueix per parelles per l'aula, amb full i llapis.

3. Desenvolupament i reflexió guiada amb preguntes:

- Es proposen les següents preguntes perquè cada parella reflexioni:
 - Amb quins adjectius descriuries les persones que apareixen a les imatges?
 - Què creus que els agrada fer durant el seu temps lliure?
 - De què creus que treballa?
 - Amb qui confiaries i amb qui no?
- Breu posada en comú, amb tot el grup, de les respostes.
- Mostra projectada de la Taula 6 i es proposen les següents qüestions per a reflexionar en gran grup:
 - I ara? Amb quins adjectius descriuries aquestes persones?
 - I ara? Què creus que els fan durant el seu temps lliure?
 - I ara? De què creus que treballa cadascú?
 - I ara? Amb qui confiaries i amb qui no?
- A continuació es fa èmfasi en com d'interioritzats tenim els prejudicis i estereotips marcats per la societat, i en la importància de reconèixer-los, per a poder superar-los.

⁷ Podeu trobar la TAULA 5: IMATGES PER A LA REFLEXIÓ DELS PREJUDICIS i la TAULA 6: FENT FRONT ALS PREJUDICIS, al final d'aquesta fitxa d'activitat, a l'apartat de materials i recursos necessaris.

4. Tancament i reflexió final:

- Finalment, abans de finalitzar la sessió es fan dues preguntes retòriques, perquè l'alumnat hi reflexioni:
 - Creieu que heu tingut prejudicis?
 - Tornaràs a creure que saps com és algú que no coneixes de res?

És important fomentar un ambient de respecte i confiança a l'aula per a facilitar discussions obertes i sinceres a partir de la reflexió sobre la importància de la consciència crítica i l'empatia en la superació dels prejudicis. És interessant analitzar les respostes dels participants per identificar patrons comuns de prejudicis i valorar la necessitat d'idear noves propostes que els abordin.

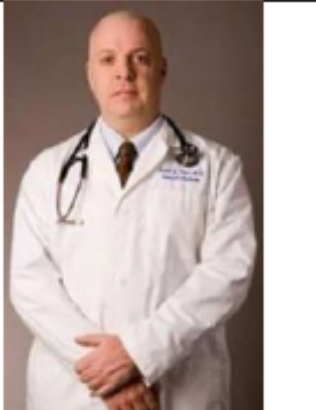
Competències que s'hi treballen: intercultural, comunicatives, social i cívica, aprendre a aprendre, consciència.

Materials i recursos necessaris: folis, llapis, goma, projector i pissarra, Taules 5 i 6 (en format digital).

TAULA 5: IMATGES PER A LA REFLEXIÓ DELS PREJUDICIS

TAULA 6: FENT FRONT ALS PREJUDICIS

5. RECURSOS COMPLEMENTARIS

Per acabar, es presenta un recull d'eines complementàries que ofereixen suport i orientació per a educadors i professionals que treballen en l'educació intercultural i en l'aprenentatge de llengües en contextos de migració, amb l'objectiu de promoure pràctiques educatives inclusives i respectuoses de la diversitat cultural.

A continuació es referencien algunes de les guies, que ofereixen estratègies concretes, recursos, materials didàctics i suggeriments per a l'orientació en la implementació d'enfocaments inclusius i respectuosos de la diversitat cultural a l'aula, per a educadors i professionals que treballen en l'educació intercultural i en l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana, en contextos de migració, així com d'altres materials didàctics.

- [XTEC Projectes Interculturals](#): Ofereix una col·lecció de documents i de recursos per a promoure l'educació intercultural, incloses guies pràctiques i estudis de cas.
- [Educació intercultural a Catalunya](#): Explora les polítiques i les pràctiques d'educació intercultural a Catalunya.
- [Llengua i alfabetització](#): Guia de la Generalitat de Catalunya sobre l'ensenyament de la llengua i l'alfabetització per a persones nouvingudes.
- [Síntesi de l'Euro districte 23](#): Presenta una visió general sobre la integració i la inclusió pel que fa a l'alfabetització de persones adultes a l'Espai Català Transfronterer.
- [XTEC Xarxa d'Adults](#): Ofereix recursos per a l'educació d'adults amb un enfocament en la diversitat cultural i en la inclusió.
- [Guia BCN Acció Intercultural](#): Proporciona tant informació i orientació sobre la interculturalitat a Barcelona, com recursos i iniciatives per promoure la inclusió i la diversitat cultural en la ciutat.
- [Consorti Per a la Normalització Lingüística \(CPNL\)](#): Conjunt de materials didàctics en línia des de llibres d'exercicis, vídeos fins a activitats pràctiques per a l'aprenentatge del català com a segona llengua, enfocats a ajudar l'alumnat a millorar les habilitats lingüístiques de manera progressiva.

- Español en Marcha ([Instituto Cervantes](#)): Mètode d'ensenyament del castellà com a segona llengua, que ofereix llibres de text, CD d'àudio i recursos complementaris per a l'aprenentatge autònom.
- [Método de Español para Extranjeros](#): Conjunt de materials didàctics desenvolupats pel Instituto Cervantes que ofereixen una varietat d'exercicis, activitats i recursos per a l'aprenentatge del castellà com a segona llengua, dissenyat per a preparar els estudiants a adquirir les habilitats necessàries per a superar amb èxit els exàmens DELE ([Diploma de Español como Lengua Extranjera](#)).
- [Catalan Language Lessons](#): Diversos canals de YouTube que ofereixen lliçons de català per a principiants i estudiants avançats, útils per a l'aprenentatge autònom.

També pot ser de gran utilitat anar visitant plataformes on es publiquen diverses publicacions acadèmiques d'actualitat:

- [Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado](#): Ofereix articles sobre diversitat cultural, educació intercultural i pràctiques pedagògiques inclusives, amb un enfocament en la formació del professorat.
- [International Journal of Intercultural Relations](#): Publica investigacions sobre interaccions interculturals i educació.

A continuació, es proposen altres recursos interculturals que poden ser d'interès:

- [Centre per a l'Intercanvi Cultural \(CECI\)](#): Una plataforma en línia que ofereix recursos educatius interculturals per a educadors, que van des de materials didàctics fins a vídeos i eines de formació.
- [Banco de Recursos de Educación Intercultural \(BREI\)](#): Ofereix recursos educatius interculturals que inclou activitats, materials didàctics i articles de referència.
- [Educación Intercultural en la Web \(EIW\)](#): Ofereix articles, informes i materials didàctics per a educadors i estudiants, dedicats a l'educació intercultural.
- [TED Talks](#): Ofereix xerrades sobre diversitat cultural i educació intercultural que poden ser inspiradores i informatives per als educadors i estudiants. Algunes d'aquestes xerrades estan disponibles en català i castellà.

Les organitzacions i institucions educatives juguen un paper fonamental en la promoció de l'educació intercultural i en la integració de les persones migrants a través de l'aprenentatge de les llengües. Així mateix, posen al nostre abast un conjunt de materials didàctics que ofereixen recursos concrets i pràctics per a l'aprenentatge de llengües catalana i castellana per a persones adultes migrants. Materials dissenyats per a facilitar l'aprenentatge autònom i eficaç de les llengües oficials del país d'acollida. Algunes de les entitats que fan aquesta oferta, són les següents:

- [UNESCO](#): La seva missió és promoure la pau i la seguretat internacional mitjançant la cooperació en educació, ciències, cultura i comunicació. En el camp de l'educació intercultural, ofereix una àmplia gamma de recursos sobre educació intercultural, incloent-hi informes, estudis de cas i materials didàctics, i formació per a educadors, amb l'objectiu de fomentar la comprensió mútua i la diversitat cultural a les escoles i comunitats de tot el món.
- [Associació Internacional d'Educació Intercultural](#): Promou l'educació intercultural i facilita la col·laboració entre professionals de l'educació de diferents països. Treballa per a desenvolupar pràctiques educatives que respectin i valorin la diversitat cultural i lingüística, oferint recursos educatius, formació i suport tècnic a professors i educadors que treballen en contextos interculturals, i organitzant conferències i seminaris per compartir les bones pràctiques i fomentar la recerca en educació intercultural.
- [Consorti per a la Normalització Lingüística \(CPNL\)](#): Ofereix cursos d'aprenentatge de català per a adults migrants, amb un enfocament intercultural que valora i integra la diversitat cultural dels estudiants.
- [Instituto Cervantes](#): Amb una àmplia xarxa de centres arreu del món, ofereix cursos d'aprenentatge de castellà per a persones adultes migrants, amb recursos interculturals i suport educatiu.
- [European Centre for Modern Languages \(ECML\)](#): Aquest centre ofereix recursos i materials per a la integració de la diversitat lingüística i cultural a l'educació de llengües.
- [Teaching Tolerance](#): Aquesta plataforma ofereix recursos gratuïts per als educadors centrats en la diversitat cultural, la inclusió i l'equitat a l'aula.

És important ser conscients de les plataformes d'educació, en línia, que proporcionen una oportunitat d'aprenentatge flexible i autònom per a educadors i estudiants interessats a ampliar els seus coneixements i habilitats en aquests àmbits, a partir d'una gran varietat de cursos i recursos sobre la diversitat cultural, i el diàleg intercultural. Aquestes són accessibles des de qualsevol lloc amb connexió a internet a les corresponents pàgines web:

- [Coursera](#): Ofereix cursos sobre educació intercultural, diversitat cultural i gestió de la diversitat a l'aula, impartits per professors experts i dissenyats per proporcionar coneixements pràctics i teòrics per a la seva aplicació immediata, en contextos educatius reals.
- [edX](#): Fundada per Harvard University i el Massachusetts Institute of Technology (MIT), ofereix cursos gratuïts i de pagament en diversos temes, inclosa l'educació intercultural. Aquests cobreixen aspectes com la inclusió, la diversitat cultural, i la gestió de la diversitat en entorns educatius. Els estudiants poden obtenir certificats de reconeixement en completar els cursos.
- [Udemy](#): Ofereix una gran varietat de cursos pràctics, sobre educació intercultural i la diversitat cultural, orientats a proporcionar habilitats i coneixements específics que poden ser aplicats en la pràctica educativa diària. Són accessibles i adaptables al ritme de cada estudiant.
- [MIT OpenCourseWare](#): Iniciativa del Massachusetts Institute of Technology (MIT) que proporciona materials didàctics gratuïts de molts dels seus cursos, com són notes de classe, assignacions i exàmens.

Aquest conjunt de recursos complementaris, en conjunt amb la guia present, proporcionen una base sòlida per als educadors i els estudiants que treballen en l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana per a persones adultes migrants, ajudant-los a crear entorns d'aprenentatge inclusius i enriquidors que reconeixen i valoren la diversitat cultural dels estudiants.